

זוהר לעם

בהעלותך
תולדות
במדבר

קבלה לעם
www.kab.co.il

תוכן העניינים

33..... תולדות	3..... בהעלותך
33 ואלה תולדות יצחק	3 והוא כחתן יוצא מחופתו
36 ויהי יצחק בן ארבעים שנה	3 אשרי העם יודעי תרועה
37 וַיִּצְתָּר יצחק	4 ותנת התיבה בחודש השביעי
38 ויתרוצצו הבנים	5 בהעלותך את הנרות
39 .. סעודת הצדיקים לעתיד לבוא	6 יששכר וזבולון
39 שיתוף מדת הרחמים בדין	6 באר חפרוה שרים
42 ויתרוצצו הבנים בקירבה	7 שם ע"ב אותיות
42 ... קיבוץ גלויות ותחית המתים	8 שם ע"ב שמות
43 .. ויגדלו הנערים - כי ציד בפיו	10 מזבח הפנימי והמנורה
43 כי ציד בפיו	מי שבא מצד הדין,
44 וַיָּנֹד יעקב נזיד	10 צריך שלא יגדל שיער
45 ויהי רעב בארץ	11 זאת אשר ללויים
46 אחותי היא	11 פסח במועדו ופסח שני
46 ויצו אבימלך	12 מאמר פסח שני
47 ויקרא שמה רחובות	14 .. אשר יבוא באש תעבירו באש
51 וַתִּקְהֵינָה עיניו מראות	14 וימתקו המים
52 .. ויקרא - לא ידעתי יום מותי	15 העורב והיונה
53 בגדי עשו החמודות	18 וביום הקים את המשכן
54 בַּצִּרְתָּהּ לי קראתי ויענני	19 הדגלים
55 הברכות	23 דגל השני
67..... במדבר	25 דגל השלישי
67 המניין והחשבון	27 דגל הרביעי
69 שמחו את ירושלים	28 אותיות הנון ז
70 הדגלים	30 והמן כורע גד
74 ה' אורי וישעי	30 הורגני נא הרוג
74 בידך אפקיד רוחי	31 .. ולא ישליטנו אלקים לאכול ממנו
75 .. מטתו של שלמה בין צפון לדרום	32 אספה לי שבעים איש
76 סימן הייחוד	32 ... שם הקדוש של י"א אותיות

בהעלותך

והוא כחתן יוצא מחופתו

שהם המוחין חב"ד שמקבל מאימו, בינה. יוצא מחופתו, זה הוא הראש של כל האור, חב"ד. שזה הוא תחילת הכל, שנקרא קצה השמיים, בינה שממנה יוצא ומתחיל ז"א, הנקרא שמים. ואז יוצא כחתן ממש, כשיוצא לפגוש כלתו אהובת נפשו, ופורש זרועותיו, שהם חסד וגבורה, ומקבלה.

ד) כעין זה, והוא כחתן, יוצא מחופתו. השמש, ז"א, הולך ומתפשט למערב, המלכות. כיון שהמערב מתקרב, מתעורר כנגדה תחילה צד צפון, גבורה, וקרב למערב, ומזדווג עימה במקומה. כי תחילת זיווג ז"א בשמאל, גבורה, שהוא פיוס ונטילת רשות. כמ"ש, שמאלו תחת לראשי. ואחר כך צד דרום, שהוא ימין, חסד, כמ"ש, וימינו תחבקני. אז, ישיש כגיבור, לרוץ אורח. להאיר הלבנה מקו האמצעי, יסוד. בהעלותך את הנרות. אלו הם נרות העליונים, ספירות המלכות, שכולם מאירים יחד מן השמש, ז"א.

א) אשרי חלקם של ישראל, שהקב"ה רצה בהם, ונתן להם תורת אמת, עץ החיים, שבו יורש האדם חיים לעולם הזה וחיים לעולם הבא. שכל מי שמשדל בתורה ואוחז בה, יש לו חיים. וכל מי שעוזב דברי תורה ונפרד מן התורה, הוא כאילו נפרד מן החיים, משום שהיא חיים וכל דבריה חיים. כמ"ש, כי חיים הם. וכתוב, רַפְאוֹת, תהי לשריך.

ב) עץ החיים, ז"א, אחוז ממעלה למטה. ושמש הזה, ז"א, המאיר לכל, האור שלו מתחיל מראש, חב"ד, ומתפשט בגוף האילן, ת"ת, בדרך ישר. ב' צדדים אחוזים בו אחד לצפון ואחד לדרום, אחד ימין, חסד, ואחד שמאל, גבורה. בשעה שהשמש מאיר מהגוף של האילן, הוא מתקיף לזרוע ימין תחילה, חסד, ומאיר בתוקפו. ומתוקפו של הימין מאיר השמאל, גבורה, ונכלל באורו.

ג) והוא כחתן יוצא מחופתו. חופתו, זו היא עטרה, שעטרה לו אימו ביום חתונתו,

אשרי העם יודעי תרועה

והתיר קשרים ואסורים של עליונים ותחתונים, שעשו המצרים, שלא יוכלו ישראל לצאת ממצרים, כדי להוציאם, ועשה אותם בני חורין מכל. וע"כ לא רצה הקב"ה להוציאם ע"י מלאך ולא שרף, אלא הוא עצמו. ועוד כי הוא ידע להבחין בין בכור ושאינו בכור, ולדעת הכל, ולפתוח אסורים, ואינם ברשות שליח אחר אלא בידו.

ז) בלילה ההוא שרצה הקב"ה להרוג כל אלו הבכורים, בשעה שהחשיך הלילה, באו מזמרים לזמר לפניו. אמר להם הקב"ה, אין הזמן לומר שירה, כי שירה אחרת מזמרים בני בארץ. בשעה שנחלק הלילה, נתעורר רוח צפון, והקב"ה עשה אז נקמות לישראל.

ה) אשרי העם, יודעי תרועה. ה', באור פניך יהלכון. אשרי הם ישראל, שהקב"ה נתן להם התורה הקדושה, ולימד אותם דרכיו להתדבק בו, ולשמור מצוות התורה, לזכות בהם לעולם הבא. וקרב אותם בשעה שיצאו ממצרים, כי אז הוציאם מרשות אחר, והעלה אותם להתאחד בשמו, ואז נקראו בני ישראל בני חורין מכל, שלא ישבו תחת רשות אחר, והעלה אותם להתאחד בשמו העולה על הכל, השולט על עליונים ותחתונים.

ו) מתוך אהבתם קרא אותם, בני בכורי ישראל, כעין שלמעלה, כמו ז"א הנקרא בכור. והרג כל בכור שלמעלה ולמטה מס"א.

על המזבח, כדי שלא יהיה נמצא משחית. (י) במעשה, זה הוא בקרבנות. ובזמן שלא צריך זה, כגון בראש השנה, שהוא יום הדין, ובעלי לשון הרע עומדים לקטרג על ישראל, שאיננו מספיק בקרבנות לבד, צריכים דיבורים, שהם תפילות ובקשות. וצריכים להראות מעשה, בשופר. כדי לעורר שופר אחר, בינה. ואנו מוציאים בקול שופר הזה רחמים ודין יחד, כמו ששופר עליון, בינה, הוציא קול, ז"א, שהוא כלל חסד דין ורחמים יחד. כי ת"ת, שהוא ז"א, כלול חסד דין רחמים. ולעורר רחמים אנו הולכים בתקיעת שופר. ולשבר בעלי הדין, שלא ישלטו ביום ההוא. וכשהרחמים מתעוררים, כל נרות העליונים, הספירות, מאירים מצד זה ומצד זה, מימין ומשמאל, אז, באור פני מלך חיים.

(יא) בשעה שהכהן נתכוון להדליק נרות למטה, והיה מקריב קטורת הסמים, באותה שעה מאירים נרות עליונים, הספירות, ונקשר הכל יחד. ושמחה וחדוה נמצאים בכל העולמות. כמ"ש, שמן וקטורת, ישמה לב. וע"כ כתוב, בהעלותך את הנרות.

וישראל מזמרים שירה בקול רם. ואז עשה אותם בני חורין מכל. ומלאכים עליונים, וכל מחנות העליונים, כולם היו מקשיבים לקולם של ישראל, אחר שנימולו, ורשמו בתיהם מאותו הדם, ומדם הפסח בג' רשימות, על המשקוף ועל ב' המזוזות.

(ח) מהו הטעם, שרשמו הדם על המשקוף וב' המזוזות? משום שהוא רושם קדוש. והמחבל, כשיצא וראה אותו הדם, שהיה רשום על הפתח, ריחם על ישראל. כמ"ש, ופסח ה' על הפתח. אם הקב"ה בא והרג בארץ מצרים ולא שליח אחר, רושם זה שעל הפתח, למה? הרי הכל גלוי לפניו? ועוד מהו, ולא יתן המשחית? משמע, שהוא שליח. ולא ישחית, היה צריך לומר?

(ט) אלא, ודאי כך הוא. שכתוב, וה' היכה כל בכור. וה' מורה, הוא ובית דינו, ז"א ומלכות. ובית דינו זה נמצא כאן, וע"כ כתוב, המשחית. ובכל מקום צריכים להראות מעשה למטה, כדי לעורר כנגדו למעלה להינצל. ובשביל זה היו צריכים לתת הדם על המשקוף וב' המזוזות, כדי לעורר עליהם הרחמים למעלה. כי כעין זה הם הקרבנות

ותנח התיבה בחודש השביעי

(יד) כמ"ש, ותנח התיבה בחודש השביעי בשבעה עשר יום לחודש על הרי אררט. ודאי מקרא זה יצא מכלל התורה ובא לסיפור פשוט. מה אכפת לנו אם נחה בהר זה או בזה? שהרי הוכרחה לנו באיזה מקום שהוא? אלא ללמד על הכלל כולו יצא. כי רומז על זמן הדין. ואשרי הם ישראל שניתנה להם תורה עליונה, תורת אמת. ומי שאומר, שסיפור ההוא של התורה הוא, להראות על אותו סיפור בלבד בא, תיפה רוחו. כי א"כ אין התורה העליונה תורת אמת. אלא ודאי, התורה הקדושה העליונה, תורת אמת היא.

(טו) מלך בשר ודם, אין לפי כבודו לדבר דיבורי הדיוט. כל שכן לכתוב אותם. וכי יעלה על דעתך, שמלך עליון הקב"ה, לא

(יג) כתוב, ותנח התיבה בחודש השביעי... על הרי אררט. כמה חביבים הם דברי תורה, שבכל מלה ומלה יש סודות עליונים, והתורה כולה נקראת עליונה. למדנו י"ג מידות שבתורה, כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד. לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כולו יצא. כי התורה שהיא כלל עליון, אע"פ שיוצא ממנה סיפור אחד פשוט, ודאי אינו בא להראות על סיפור ההוא, אלא להראות דברים עליונים וסודות עליונים. ולא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כולו יצא. כי הסיפור ההוא של התורה או מעשה ההוא, אף על פי שיצא מכלל התורה, לא להראות על עצמו בלבד יצא, אלא להראות על כלל העליון של התורה כולה יצא.

שורה אלא בחודש השביעי, שהוא יום הדין. יום, שכל בני העולם נפקדים בו, כולם עוברים לפני כסא ההוא. ועל זה, ותנח התיבה, מלכות, בחודש השביעי, שהוא דין העולם.

(ח) על הרי אררט. אררט, לשון ארור. רומז על אלו בעלי הדין, בעלי יבבה ויללה. וכל השליחים, הנמצאים ביום ההוא לפני הקב"ה. וכמה בעלי מגינים מתעוררים ביום ההוא, וכולם עומדים תחת כסא ההוא, בדין העולם.

(ט) וישראל מתפללים תפילה ביום ההוא, ומבקשים ומתחננים לפניו, ותוקעים בשופר. והקב"ה מרחם עליהם, ומהפך הדין לרחמים. וכל העליונים והתחתונים פותחים ואומרים, אשרי העם יודעי תרועה. וע"כ צריכים ביום ההוא, שמי שתוקע, ידע עיקר סוד הדברים, ויכוון בהם בתרועה. ויעשה הדבר בחכמה עליונה. וע"כ כתוב, אשרי העם יודעי תרועה. ולא כתוב, תוקעי תרועה. כי תקיעה, יורה על חסד, ותרועה על דין. ועיקר הכונה צריך להיות על התרועה, שהוא דין, כדי להפוך הדין לרחמים.

בהעלותך את הנרות

הנרות. כלומר, שיאמרו דברי תורה להעלות מ"ן, להדליק ספירות המלכות מאמא. **(כב)** בהעלותך את הנרות. בהעלותך ממש, בהדלקתך, כי נעשה ע"י הכהן ב' עבודות, שהם קשר אחד. הם, שמן וקטורת, חו"ב, כמ"ש, שמן וקטורת ישמח לב. שכתוב, והקטיר עליו אהרון... בהיטיבו את הנרות יקטירנה. וכתוב, ובהעלות אהרון את הנרות בין הערביים, יקטירנה. מה השינוי שכתוב כאן, בהיטיבו, ושם, ובהעלות? אמר, הטבה והעלאה דבר אחד, כי הטבה היא כמו הדלקה.

(כג) בהיטיבו, כמ"ש, כי טובים דודיך מיין, כי הרוויים, שהם השבעים, מיין, הם טובים. כמ"ש, ונשבע לחם ונהיה טובים. כלומר, כל מי ששבע מיין או מלחם, שהוא

היה לו דברים קדושים לכתוב ולעשות מהם תורה, אלא שהוא אסף כל דברי הדיוטות, כמו דברי עשו, דברי הגר, דברי לבן ביעקב, דברי האתון, דברי בלעם, דברי בלק, דברי זמרי, וקיבץ אותם וכל שאר הסיפורים הכתובים, ועשה מהם התורה?

(טז) אם כן, למה נקרא תורת אמת, תורת ה' תמימה, עדות ה' נאמנה, פיקודי ה' ישרים, מצות ה' בְּרָה, יראת ה' טהורה, משפטי ה' אמת, וכתוב, הנחמדים מזהב ומפז רב, שאלו הם דברי תורה. אלא ודאי התורה הקדושה העליונה, היא תורת אמת, תורת ה' תמימה. וכל מלה ומלה באה להראות דברים עליונים, כי דבר ההוא שבספור, אינו בא להראות על עצמו בלבד, אלא להראות על הכלל בא.

(יז) ותנח התיבה. בשעה שהדין תולה על העולם, והדינים שורים, והקב"ה יושב על כסא הדין, לדון העולם בכסא ההוא, כמה רשומות נרשמו בו, כמה פסקי דינים גנוזים בתוכו, בתוך התיק של המלך. כל ספרים הפתוחים נגנזו שמה. ומשום זה לא נשכח דבר מן המלך. וכסא ההוא אינו מתוקן ואינו

(כ) בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. כאן לקחה כנסת ישראל, המלכות, אור, שאמא עלאה, בינה, מתעטרת. וכל הנרות, ספירות המלכות, מאירים ממנה. ואמרו על עצמם, ב' נשמות דקות פורחות, שמעלים מ"ן בתורתם. וכל השושבינים, כל המעלים מ"ן ע"י תורתם, קושרים המלכות אל בינה, ומשם ממשיכים הארתה למטה.

(כא) הקב"ה הקדים אותנו ביום הזה לעשות לנו ניסים. נכנסו, ראו שני בני אדם שהיו עוסקים בתורה. אמר, מה יקר חסדך אלקים ובני אדם בצל כנפיך יִחַסְיוֹן. קמו אלו. וישבו כולם ושמחו כולם. אמר, מה יקר חסדך אלקים שמצאתי אתכם. חסד עשה לנו הקב"ה במקום הזה. עתה הדליקו

הארץ החכמה, יין, הנמשכת מבינה. והעלאת הנרות, המשכת שפע החסדים ללא הפסק מן החכמה. וע"כ כתוב, ובהעלות.

כד בשעה שהעמוק מכל, אבא עילאה, מאיר, מאיר בנחל, באמא עילאה. והנחל נמשך בדרך ישר, ע"י קו האמצעי, ז"א, להשקות הכל, כל המדרגות שבמלכות. אז כתוב, בהעלות, משום שהכל יוצא מן העמוק מכל. בהעלות, פירושו, שבא מצד העליון, העמוק מכל, שנקרא מחשבה, שהוא אבא. והכל הוא דבר אחד. ואז כנסת ישראל מתברכת והברכות נמצאות בכל העולמות.

אורות דג"ר, נקראים טובים. ונמצא, בהיטיבו את הנרות, היינו שימשיך בשפע את האורות, המכונים יין ולחם, שהם הארץ חכמה וחסדים.

הטבה ממש, ולא שהטבה היא תוצאה משפע האורות. אלא האורות דמשתה, הארץ חכמה, הם עצמם נקראים הטבה, כמ"ש, וטוב לב משתה תמיד. ובהעלות, פירושו, שבזמן שהספירות נשקים ונרוויים משקוי של הנחל. נחל בינה, השיקוי שלו מחכמה. אז מתעלים העליונים, וברכות נמצאות בכלם. וכולם שמחים. ונמצא, שהטבת הנרות היא

יששכר וזבולון

במקום אחד, שהוא מלכות. **כז** וע"כ ירש זבולון לצאת לערוך מלחמה. משום שהוא מלכות. שכתוב, עמים, הר יקראו שם, יזבחו וזחי צדק. של מלכות, הנקראת צדק. כי שפע ימים יינקו. השפע ע"י מלחמות. ויששכר חלקו בתורה. ונותן לזבולון חלקו בתורה ודאי. וע"כ נשתתפו יחדיו, שיתברך זבולון מיששכר. כי הברכה שבתורה היא ברכת כל.

כח הנחלה של התורה היא מדרגה השישית, יסוד, שנותן שכר התורה ומנחילה לכנסת ישראל, ומנחיל לְבָן, חסד, לתכלת, דין. וע"כ משיכיר בין תכלת ללבן, לקריאת שמע, שהגונים יהיו ניכרים, אז נקרא בוקר, והלבן בא לעולם, והתכלת, שהוא דין, נעבר מן העולם. וע"כ כל המלחמות של המלך, וכל כלי זיין של המלך, נתמנו בידי המלכות, שאז נקרא בית זבול. וכן זבולון.

כח כתוב, בנה בניתי בית זבול, לך מכוון לשבתך עולמים. בית זבול, כי כשנפקדו בידי המלכות כל גיניו המלך, שהוא ז"א, והיא שולטת בהם, אז נקראת בית זבול. וריקיע אחד יש, שנקרא זבול. משום שהוא עומד לקבל ברכות ולסדר הכל. וזו, המלכות כששולטת על הכל, נקראת ג"כ בית זבול.

כט כתוב, ולזבולון אמר, שמה זבולון בצאתך, ויששכר באוהליך. מלמד, שנשתתפו יחד. זה יצא ועשה מלחמה, וזה יושב ועוסק בתורה. וזה נותן חלק לזה משללו, וזה נותן חלק לזה מתורתו. כי יששכר ת"ת, וזבולון מלכות. בחלקו של זבולון הוא הים. וכנסת ישראל, המלכות, נקראת ים כנרת. וכך ראוי להקרא, משום שהתכלת יוצא משם, שתכלת הוא מלכות, וכנרת היא מלכות. כי למטה הוא כעין של מעלה. ים כנרת למעלה, מלכות, ים כנרת למטה. תכלת למעלה, מלכות, תכלת למטה. והכל הוא

באר חפרוה שרים

נדיבי עמים נאספו עם אלקי אברהם. ואלקי אברהם, חסד דו"א, שגבורה ות"ת נמשכים ממנו. כרוה נדיבי עם, שתיקנו אותה, כדי להתברך מהם ע"י מדרגת צדיק,

כט באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם. באר, זו כנסת ישראל, המלכות. חפרוה שרים, אבא ואמא שהולידו המלכות. כרוה נדיבי עם, האבות, חג"ת דו"א, כמ"ש,

זו כנסת ישראל, הנקראת ים, יחרב ויבש, זה צדיק, יסוד. וע"כ כתוב, הצדיק אבד, שהוא היה נהר העליון והיקר שנכנס בתוכה. והוא קיבץ כל אלו נהרות ונחלים, הנמשכים מן ההמשכה של נהר הקדוש ההוא, שאין מימיו פוסקים לעולם, שהוא הבינה. הנמשך ויוצא מעדן העליון, שהוא חכמה סתומה. שהיא הבינה שיצאה מראש א"א, כמ"ש, ונהר יוצא מעדן, שהיא המקור לכל המוחין דזו"ן ותחתונים. והוא נכנס בתוכה וממלא האגמים שלה, ספירות המלכות, ומשם יורשים העולמות כל הברכות בכל השלמות. **לב**) בשעה שנתברכת כנסת ישראל, מתברכים כל העולמות, וישראל למטה יונקים ומתברכים בשבילה. והמלכות מגינה על ישראל.

יסוד דז"א, העומד עליה ומשפיע לה כל מה שבחג"ת. ע"כ אומרים, שבאר נוסעת בעזרת האבות.

ל) פעם המלכות נקראת באר, ופעם נקראת ים. נקראת באר, בשעה שיצחק, גבורה דז"א, יוצא מזו"ן, מקו שמאל, מצד אמא. ובא להמשיך הארת חכמה מאמא אחר זו המלכות, וממלא אותה, כמ"ש, שמאלו תחת לראשי. או נקראת, בארו של יצחק, או בארה של מרים.

המלכות נקראת ים, כשמאירה מנהר העליון דאבא, שמקבלת חכמה וחסדים, שנחלים הולכים אליה. כמ"ש, כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא.

לא) ומיום שגלתה כנסת ישראל, המלכות, בגלות, כתוב, אזלו מים, מני ים.

שם ע"ב אותיות

וע"כ כתוב כאן, ויבוא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל. כלומר, כנגד אלו וכנגד אלו. כי יצחק, הארת החכמה. ואין הארת החכמה נמשכת, אלא עם דינים קשים לרשעים, ושכר טוב לצדיקים. שהוא, ויבוא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל.

ויהי הענן והחושך. כי כך הוא יום של יצחק, יום המעונן. שהענן והחושך ממנו הוא. ומשום זה סידור האותיות הוא למפרע ולא בדרך ישר.

לז) וע"כ האותיות כולן הם למפרע, שכתוב, ויהי הענן והחושך, שהוא דין, ולמפרע רומז על דין. כי כיון שנכנס יצחק בדינים שלו, לא קרב זה אל זה. כתוב, זה אל זה, שהם אלו הבאים מצד אברהם, מן אור החסד, לא קרבו זה אל זה. כלומר, שהקו ימין, חסד, לא קרב להשפיע לקו שמאל, גבורה. וע"כ היה השמאל בחכמה בלא חסדים, שהוא דין קשה והוא חושך. וז"א, חסד, לא קרב אל הנוקבא להשפיע בה חסדים. והיתה הנוקבא מקבלת מקו שמאל חכמה בלי חסדים, שהוא חושך. כי לא יכלו לקרב זה אל זה, משום שבאר

לג) כתוב, וייסע מלאך האלקים ההולך. מלאך האלקים זה כנסת ישראל. ונסעה בעזרת האבות, כלומר, קיבלה אז מג' קווים חג"ת, הנקראים אבות. וכשאלו נמצאים אצלה, הכל נמצא, הן חכמה והן חסדים. ומשום זה נמסר באלו הפסוקים השם הקדוש ע"ב, שהאבות כלולים בו. פסוק אחד המורה על קו ימין, ופסוק אחד המורה על קו שמאל, ופסוק אחד המורה על קו האמצעי. **לד**) ויסע מלאך האלקים ההולך. מקרא זה הוא כסדר, משום שאברהם נמצא כאן, שהוא חסד, קו ימין, וכל אלו הבאים מצדו. וע"כ האותיות הן כסדר זה.

לה) כאן נתעטר אברהם, חסד, בעטרותיו, והעטיר לכנסת ישראל, המלכות, בדרך יושר, ללכת ביום, בחסד, כמ"ש, יומם, יצוה ה' חסדו ובלילה, שירה עמי. וע"כ כתוב, וייסע. מתי נוסעים במסעיהם? ביום, כשמאיר השמש, ז"א, שאז שליטת החסד. וזה הוא מקרא אחד, שבו ע"ב אותיות.

לו) מקרא השני הוא של יצחק, גבורה דז"א. ונמצא גם כן בע"ב אותיות, להימצא בדין אל המצרים, וברחמים אל ישראל.

עד שבא יעקב, קו האמצעי, והשקט הכעס, והשפיל, שמיעט את ג"ר דשמאל, ושיבר גלי הים. כמ"ש, ויט משה את ידו על הים, ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה. ברוח קדים עזה, זה הוא רוח יעקב, קו האמצעי. שהוא עזה ותקיף, כנגד קו השמאל, לשבר הרוגז של ים הזה. אז, כמ"ש, וישם את הים להרבה ויבקעו המים, כי הריק הים ממימי הרוגז, ונתחלקו המים, לצד אברהם, ימין וחסד, ולצד יעקב, קו האמצעי ורחמים. כמ"ש, ויבקעו המים, לצד זה ולצד זה. וע"כ האותיות שבמקרא הזה דקו האמצעי, כולן הן בדרך יושר.

מז אלו האותיות הן בדרך יושר. בצד יעקב, קו האמצעי, וכל הבאים מצדו. וכשבא יעקב, נתחבר באברהם, קו ימין, ולקח את יצחק, קו שמאל, והשרה אותו באמצע, בינו ובין קו ימין. אז נקשר האמונה זה בזה וזה בזה, שנקשרו ב' קווים, קו ימין וקו שמאל, זה בזה וזה בזה. ושלתם במלכות, שנקראת אמונה. וע"כ העבודה, בתיקון השם הקדוש נודעת, בזיווג האבות, ימין בשמאל, ושמאל בימין, ושניהם באמצעי, שהוא קשר אחד. שכל ג' קווים נעשו אחד. קשר האמונה, וכל ג' הקווים מתקשרים במלכות, הנקראת אמונה, להיות מרכבה שלימה. שג' קווים ומלכות הם ד' רגלי הכסא. שהם כסא ומרכבה אל הבינה. ובזיווג האבות יחד, נעשה הכל.

מא ויודעים החברים ללכת בדרך יושר, בקו האמצעי, לתקן המעשים כראוי. ובשם ע"ב, שהוא קשר האבות, נמצאים דרכים לדין, לרחמים, לעזרה, לחסד, ליראה, לתורה, לחיים, למות, לטוב ולרע. אשרי הם הצדיקים, שיודעים דרכי התורה, ויודעים ללכת בדרכי המלך הקדוש. אשרי הם בעולם הזה ובעולם הבא.

הזו, מלכות, נתדבקה ביצחק, קו שמאל. כמ"ש, ויאיר את הלילה. שהקו שמאל האיר את הלילה, שהוא המלכות. וכשנתמלאה להתחבר ביצחק, לא קרב זה אל זה, ולא יכול לקרב, שלא היה זיווג ז"א ומלכות מצד החסד.

עד שבא יעקב, קו האמצעי, ונתחבר באברהם, חסד, ולקח את יצחק והשרה אותו באמצע, בין הרחמים, שהוא קו האמצעי, ובין החסד, שהוא קו ימין. אז נקשר האמונה זה בזה וזה בזה. שב' הקווים ימין ושמאל נקשרו יחדיו. וכן ז"א ומלכות נדווגו יחד מצד החסד. וניצלו ישראל.

לח במקום שהאבות נמצאים, שאר הצדיקים נמצאים אצלם. כלומר, שבמקום שיש חג"ת, שהם האבות, נכללים שם ג"כ נהי"מ, הנקראים משה, אהרון, יוסף. וע"כ שם ע"ב, עולה ומתפרש באופנים אחרים. שהשם ע"ב מתבאר ב"ב גבולים, חו"ב תו"מ שבכל אחד ג' קווים, שהם י"ב מאירים בכל קצה מו"ק דז"א. וששה פעמים י"ב הם ע"ב. וכן לעוד אופנים בדרך הזה. אע"פ שכל הפירושים יוצאים לדרך אחד.

לט כשמאירה באר הזו, מלכות, מצד יצחק, קו שמאל, ונתקשר בו, נעשה ים הגדול, חזק וזועף, וגלגלים חזקים עולים ויורדים בועף ורוגז בתקיפות, נוסע למעלה, עולה ויורד למטה. כמ"ש, יעלו שמים ירדו תהומות.

אברהם, קו ימין, בא כנגדו, ע"כ נעשה המחלוקת והרעש הזה, שבהתגבר השמאל, אז גלי הים עולים עד השמים שיאם. ובהתגבר הימין, אברהם, אז הגלים ירדו תהומות. ומתוך הרוגז והזעף והחמימה והתקיפות, לא היו מתקרבים זה אל זה ב' הקווים, אלא שנלחמו.

שם ע"ב שמות

מב הנה האבות, בנסיעות, בג' מקומות. שמתקשרים זה בזה. כי בכל שם מע"ב שמות אלו, נקשרים כל האבות

קשר השביעי, שהוא המלכות, נכלל בראש, משום שהוא אמצע הכל ולכן נקרא אנ"י. כלומר שבחלוקה שלה יש השם אנ"י, שהוא קיום של כל הענפים המתאחדים מסביב לה.

הקשר השלישי מתחיל מן השם וו"ל עד השם וה"ו, כי ג' חלוקות הראשונות הן בחב"ד, וב' חלוקות שלאחריהן הן בחסד וגבורה. וחלוקה השישית, המתחלקת מן שם מנ"ד עד שם מי"כ, היא חלוקה האמצעית, שהיא בחינת המלכות, והיא נקשרת לקשר אחד עם קשר הא' שהוא הראש. וע"כ מתחיל קשר השלישי בחלוקה השביעית, מן שם וו"ל עד השם וה"ו. הקשר הרביעי מתחיל בחלוקה הח', מן השם דנ"י עד השם פו"י. הקשר החמישי מתחיל בחלוקה הט', מן השם נמ"ם עד השם ענ"ו. הקשר השישי מתחיל בחלוקה העשירית, מן השם מח"י עד השם יב"מ. וב' שמות האחרונים נכללים בהם. בסוד ע' סנהדרין וב' עדים.

מה שבע מדרגות אלו, שבעה הקשרים, ממדרגה הראשונה עד האחרונה, מרכיבה אחת נודעת בהם, בכל אלו השמות המתאחדים בה. וכן ממדרגה למדרגה. וכל מדרגה פרטית היא מרכיבה שלמה בפני עצמה. ואע"פ שבכל מדרגה הם אותם ז"ס חג"ת נהי"מ, ההפרש ביניהם, שבכל מדרגה, כולם נוהגים אחר מדרגה ההיא הנפקדת עליהם. למשל, במדרגת החסד יש ז"ס חג"ת נהי"מ, אבל כולם נוהגים אחר ספירת החסד. וכן בגבורה שיש בה ז"ס חג"ת נהי"מ, מתנהגים כולם לפי שליטת הגבורה. וכן בכל מדרגה ומדרגה.

מו בשעה שאלו המדרגות של שם ע"ב נמצאות, נמצאת כל האמונה, כל שלימות המלכות. ואלו שבע קשרים, הם שבעה עננים, שהקיפו לישראל. והם עשרה, כי חסד כלול ג"ר. משום זה, כשהשכינה נוסעת היא נוסעת באבות, חג"ת, שהוא השם ע"ב. כי כשאלו נוסעים, כל מדרגות אחרות נוסעות בתוכם. ואז מתעטרת כנסת ישראל, המלכות, כראוי. וכל הארתם היא בעיקר בעת הנסיעה.

יחד, שהם ג' הקווים. וכשמתחברים יחד, אין מי שיקום לפניהם. ובמקום שהאבות נמצאים, נמצאים עימהם שאר הצדיקים, משה, אהרון, יוסף. וע"כ עולה שם ע"ב זה ומתפרשים באופנים אחרים, אע"פ שכל הפירושים יוצאים לדרך אחת.

מג שבעה קשרים בע"ב שמות, שמתקשרים בהם, בכל קשר וקשר, ג' אבות, חג"ת, וארבעה אחרים, נהי"מ. הראש של ע"ב שמות, ג' ספירות חב"ד, המכונים ראש. והאמצע שבהם, המלכות, הם בקשר אחד. משום שאלו חכמה ובינה, הם שחפרו באר המים, המלכות. כמ"ש, באר חפרו שרים. שהם חכמה ובינה. וע"כ, החו"ב דעת עם המלכות הם בקשר אחד. קשר השני הוא, זה אל זה, כלומר ב' הקווים חסד וגבורה, שעליהם נאמר, ולא קרב זה אל זה. והם קשר אחד, המתחיל בג' יודים. השם ע"ב מתחלק על עשר חלוקות, שבכל אחת ז' שמות, כנגד חג"ת נהי"מ. ג' חלוקות הראשונות, משם וה"ו עד השם נל"ך ראש, חב"ד. עימהם נקשרת חלוקה הו', שהיא האמצעית, המתחלת משם מנ"ד עד השם מי"כ, שבתוכם השם אנ"י. חלוקה זו היא כנגד מלכות, ונקשרת עם הראש בקשר אחד.

ונמצא שקשר הב', שהוא חסד וגבורה, מן השם י" י" י" עד השם כו"ק, שהם ב' חלוקות, שבכל אחת ז' שמות. והם נחשבים לקשר אחד. והם קשר הב'. וחסד וגבורה הם שניהם קשר אחד, ומתחילים בג' יודים, יי"י. **מד** הקשר השלישי תפארת, קו האמצעי, שלימות של כל האמונה, משפיע למלכות, הנקראת אמונה, ומשלימה.

קשר הרביעי הוא ב' עמודים, שהגוף עומד עליהם, נצח והוד, ונחשבים לנצח. קשר החמישי הוא הוד, שבו טוב ורע, נהר היוצא לאילן של חיים ומות. אילן הוא המלכות, כי הוד משפיע למלכות. והוא העמוק מכל, שיש בו דינים יותר מבכל הספירות.

קשר השישי הוא יסוד, שבו הדין ברחמים.

בגדלות, בד' ובה' שביהודה. שד' היא הקטנות, מטרים שקיבלה עליה זכר. וה' היא הגדלות. משא"כ זבולון לקח רק מלכות בעת שנקראת ים כנרת, בסוד המלחמות שבה.

מז זבולון ירש ים כנרת, המלכות. א"כ יהודה, שהוא בכל מקום מלכות, איזה חלק יש בו מן המלכות, אחר שכבר נטלה זבולון? אלא יהודה לקח כל המלכות, ונתאחד בה בכל המדרגות שלה, הן בקטנות, הן

מזבח הפנימי והמנורה

על אות עומדת ובנס נעשית, שהיתה נעשית מאליה.

נ מזבח הפנימי והמנורה עומדים יחד לשמחת הכל, כמ"ש, שמן וקטורת ישמח לב. שמן. המנורה, מלכות המקבלת מחכמה. קטורת הוא המזבח הפנימי. ב' מזבחות: א. פנימי של הכל, מזבח הקטורת, עומד לשמחה, כנגד בינה.

ב. לחוץ, מזבח החיצון, העומד להקריב קרבנות, כנגד מלכות.

מזבח הפנימי, הבינה, יוצא שפע למזבח החיצון, מלכות. ומי שרואה ומסתכל, יודע חכמה העליונה, סוד אדנ"י הוי"ה. כי מזבח הפנימי היא הוי"ה, בינה. ומזבח החיצון אדנ"י, מלכות. וע"כ לא נקרב קטורת, אלא בשעה שנמצא שמן, שהוא יחוד אחד חו"ב.

מח כבר נאמר מעשה המנורה וכל תקוניה וכל מה שבה. ולמה נאמר כאן פעם שניה? אלא כיון שהנשיאים הקריבו קרבנות המזבח, וכל התקונים הראויים לו, בא הכתוב וסיפר מעשה המנורה, שהוא תקון ע"י אהרון. כי למעלה המנורה, המלכות, וכל הנרות שלה, הספירות, הכל מאיר ע"י אהרון.

מט המזבח, י"ב נשיאים היו, לחנכו ולתקנו. י"ב השבטים, לד' רוחות, ד' דגלים, שבכל דגל ג' שבטים, כולם יחד י"ב. והכל כעין שלמעלה. כי המזבח שלמעלה, המלכות, מקבלת מי"ב צירופי הויה שבז"א, חו"ב תו"מ, שבכל אחד ג' קווים, והם י"ב. המנורה, בשבעה נרות, נתמנתה להדליקם על ידי הכהן. והכל כעין של מעלה, כנגד ז"א, המאיר לחג"ת נהי"מ דמלכות. והמנורה

מי שבא מצד הדין, צריך שלא יגדל שיער

[מאן דאתי מטטרא דדינא לא ירבי שערי]

הזהר ובעולם הבא. עליהם כתוב, ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. **נב** קח את הלויים. שצריכים לטהר אותם ולהמשיכם להתקשר במקומם, בקו שמאל. משום שהם מזרוע שמאל, מגבורה דו"א. וצד הדין, וכל מי שבא מצד הדין, צריך שלא יגדל שיער, משום שמרבה דין בעולם. ולפיכך, אשה צריכה שלא יתראו שערותיה לחוץ, וצריכה לכסות ראשה ולכסות שערותיה. ואז, מתברכים כל אלו הבאים מצד הדין. וע"כ כתוב בלויים, וכה תעשה להם לטהרם... והעבירו תער. ולמדנו שהלויים אינם עולים למקומם, עד שיניפו

נא מצאתי בספרו של שלמה המלך, שהקטורת היא לשמחה ולהעביר המוות. משום שהדין נמצא ממזבח החיצון, מלכות. והשמחה והחדוה וקשר האור הם ממזבח הפנימי, שכל שמחה עומדת בו, שהיא בינה. וכשהפנימי נתעורר, כל דין מסתלק מן החיצון, ואינו יכול לעשות דין. ומשום זה קטורת, הפנימי, עומדת לבטל המוות. כי כשהפנימי, בינה, מתעוררת ע"י הקטורת, אין החיצון, המלכות, יכולה לעשות דין. וע"כ קטורת הוא קשר הכל, והוא נקרב במזבח הפנימי, שכל שמחה נמצאת בו. אשרי הם ישראל בעולם

אותם הכהן, משום שהימין מנהיג תמיד את השמאל.

שורש השערות הוא מכניסת הי' באור, שמסלקת הג"ר והאור נעשה לאויר. ומבחי' חסרון ג"ר שנעשה, יוצאים השערות, שהם מלשון סערות, דינים. כי הס"א נאחזת במקום שיש חסרון. וכל מי שבא מצד הדין, צריך שלא יגדל שיער, משום שמרבה דין בעולם. אמנם וכל זה באותם הנמשכים מצד השמאל, כגון אשה וכן הלוויים. אבל הנמשכים מצד הימין, מסוד הקדושה, הוא להיפך, שהשערות בהם הוא קודש. כגון נזיר, שנאמר בו, קדוש יהיה גְדֵל פָּרַע שיער ראשו. שזה כל ההפרש בין

קדוש ובין טהור.

נג ביום שעלו הלוויים למקומם, הקריבו ב' פרים. אלא הם כמו פרים, שהוא בקו שמאל, כמ"ש, ופני שור מהשמאל, שיקבלו בשמאל אותה הפרה, שנקראת פרה אדומה, מלכות שמצד השמאל. והכהן, קו ימין, כל כח וכל תקון תלוי בו. משום שכל כח הגוף עומד בורוע ימין. וע"כ הכהן, היה זרוע ימין של כל ישראל, שבו עומד לתקן הכל ולתקן העולם. ועם כל זה לא נמצא קו הימין בלבדו, אלא במחובר עם הגוף ועם השמאל, עם ב' הקווים אמצע ושמאל. והגוף, שהוא קו אמצעי, הוא עיקר הכל. כי הוא מיחד ב' הקווים, ומשלימם, וגם כולל אותם.

זאת אשר ללויים

נד זאת אשר ללויים. הלוי, בן חמש ועשרים שנה, עולה למקומו ומתעטר. וחמש ועשרים שנה יעבוד עד שעולה למדרגת חמישים. כשעולה למדרגת חמישים שנה ולהלאה, הוא יורד מתוקף האש שבו. וכיון שהאש והחום מתקרר, הוא פוגם לאותו מקום שקשור בו, שהוא שמאל.

כי אין הארת החכמה שבשמאל מאירה, אלא בתוקף כח הדין, המטיל אימה ופחד על הרשעים. וכיון שפסק ממנו כח האש, שהוא דינים, ע"כ אינו ראוי לעבוד, והוא פוגם את השמאל, שבשבילו אינו ראוי להמשכת

החכמה.

נה ועוד, שלאחר חמישים שנה, הקול של הזמרה אינו מקושר בו כל כך ונחלש. והקול צריך שלא יפגם, אלא צריך להתחזק, כי במקום דין חזק עומד ולא בחלש. ומשום זה צריך, שלא יפגם השמאל, שנקשר בו, שהוא דין תקיף ולא חלש. ולא צריך משום זה להראות איזה חולשה מכל הצדדים. אשרי הוא האדם העוסק בתורה, ויודע דרכיו של הקב"ה, ואינו סר לימין ולשמאל. שכתוב, כי ישרים דרכי ה'. שהולך תמיד בקו האמצעי.

פסח במועדו ופסח שני

נו מהו הטעם, שהזוהר אותם כאן על הפסח? והרי כבר נאמר להם במצרים. אלא בשנה השנית היה, וישראל חשבו שהפסח אינו נוהג אלא במצרים. וכיון שעשו אותו פעם אחת במצרים, חשבו, שלא צריך יותר. בא הקב"ה והזוהיר עליו, שלא יחשבו שעבר זמנו במצרים, ואין צריך יותר. ומשום זה הזוהיר במדבר סיני, בשנה השנית, לתקן להם הפסח לדורי דורות.

נז אע"פ שהזוהירם במצרים, ציווה אותם

עתה פעם השנית באותו המקום שכל מצוות התורה ניתנו בו. מהו בשנה השנית בחודש הראשון? סוד עליון הוא. יש אחד שנקרא שנה, ויש אחד שנקרא חודש. חודש הוא הלכנה, המלכות, שנה זה השמש, ז"א, המאיר ללכנה. בשנה השנית בחודש הראשון, יורה על זיווג ז"א ומלכות, הנקראים שנה וחודש, במקום מדבר סיני, שהוא זיווג שני לאחר יציאת מצרים. שזה היה בזמן שכל מצוות התורה נמסרו בו. כי ע"י זיווג ז"א שבמדבר

וחושבים את הלבוש כגוף האדם, וחושבים גוף האדם כמו נשמתו.

סב כעין זה היא התורה. יש לה גוף, והוא מצוות התורה, הנקראות גופי תורה. גוף הזה מתלבש בלבושים, שהם סיפורים של עולם הזה. הטפשים שבעולם, אינם מסתכלים אלא בלבוש ההוא, שהוא סיפור התורה. ואינם יודעים יותר, ואינם מסתכלים במה שיש תחת לבוש ההוא. אלו שיודעים יותר, אינם מסתכלים בלבוש, אלא בגוף, שהוא תחת הלבוש ההוא. החכמים, עבדי המלך העליון, אותם שעמדו בהר סיני, אינם מסתכלים אלא בנשמה שבתורה, שהוא עיקר הכל, תורה ממש. ולעתיד לבוא, עתידים להסתכל בנשמה של נשמה שבתורה.

סג אף כך הוא למעלה, שיש לבוש, גוף, נשמה, ונשמה לנשמה. השמים וצבאם הם לבוש, וכנסת ישראל, המלכות, היא גוף המקבל הנשמה, שהיא תפארת ישראל, ז"א. וע"כ המלכות היא גוף לנשמה. כי ז"א מתלבש בה כמו נשמה בגוף. הנשמה, תפארת ישראל, התורה ממש, נשמת התורה, שבה מסתכלים החכמים. ונשמה לנשמה היא עתיקא קדישא, שבו יסתכלו לעתיד לבוא. והכל אחוז זה בזה, שעתיקא קדישא מתלבש בז"א, וז"א מתלבש במלכות, ומלכות בעולמות בי"ע וכל צבאם.

סד אוי לאלו הרשעים, האומרים שהתורה אינה יותר מסיפור בלבד, והם מסתכלים בלבוש ולא יותר. אשרי הם הצדיקים, המסתכלים בתורה כראוי. יין אינו יושב אלא בכד, כך התורה אינה יושבת אלא בלבוש זה. וע"כ צריכים להסתכל במה שיש תחת הלבוש. וע"כ כל אלו הסיפורים הם לבושים.

סיני ניתנו כל מצוות התורה.

נה אוי לאותו אדם, שאומר, כי התורה באה לספר סיפורים בפשטות, ודברי הדיוט של עשו ולבן וכדומה. כי אם כן, אפילו בזמן הזה אנו יכולים לעשות תורה מדברי הדיוט, ועוד יותר יפים מהם. ואם התורה באה להראות דברי העולם, אפילו שליטי העולם יש ביניהם דברים מעולים יותר. אם כן נלך אחריהם ונעשה מהם תורה, כאותו האופן. אלא שכל דברי התורה הם סודות עליונים.

נו עולם העליון ועולם התחתון, במשקל אחד נשקלו. ישראל למטה כנגד מלאכים עליונים למעלה. מלאכים עליונים, כתוב בהם, עושה מלאכיו רוחות. ובשעה שיורדים למטה, מתלבשים בלבוש של עולם הזה. ואם לא היו מתלבשים בלבוש כעין עולם הזה, לא היו יכולים לעמוד בעולם הזה, והעולם לא סבל אותם. ואם במלאכים כך, התורה שבראה את המלאכים ואת כל העולמות, והם מתקיימים בשבילה, על אחת כמה וכמה, כיון שירדה לעולם הזה, אם לא היתה מתלבשת באלו הלבושים שבעולם הזה, שהם הסיפורים ודברי הדיוט, לא היה יכול העולם לסבול.

ס וע"כ סיפור הזה שבתורה הוא לבושה של התורה. מי שחושב שאותו הלבוש הוא תורה ממש, ואין בו דבר אחר, תיפח רוחו, ולא יהיה לו חלק לעולם הבא. משום זה אמר דוד, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. להביט במה שמתחת ללבושה של התורה.

סא יש לבוש הנראה לכל. ואלו הטפשים, כשרואים אדם לבוש יפה, שנראה להם הדור בלבוש, אין מסתכלים יותר, ודנים אותו ע"פ לבושו ההדור.

מאמר פסח שני

סב הדבר למעלה הוא, כביכול, כאילו עושה אותו.

סג איש איש כי יהיה טמא. איש איש ב' פעמים, למה? אלא, איש שהוא איש, שראוי

סד ויעשו... את הפסח במועדו. מהו, ויעשו? שהיה לו לומר, ויאכלו. כל מי שמראה מעשה למטה כראוי, הוא כאילו עושה אותו למעלה, כיון שבשבילו נתעורר

הבונים היתה לראש פינה. כי זו היא אבן ששורה עליה ז"א. ומי שלוקח היסוד בתחילה, את המלכות, שהיא יסוד, שעליה נבנים כל הספירות דו"א, הוא לוקח גם הבנין, שהם כל הספירות שעליה מז"א. כי המלכות הוא פתח לז"א.

עא ודאי גם בחודש השני לוקח המלכות וז"א כאחד, כמו בפסח ראשון. אבל הוא אינו שווה, כמי שלוקח הפסח בזמנו. מהו הטעם? משום שזה הלוקח הפסח בזמנו, מקבל ממטה למעלה, ואינו יורד. משום שמעלים בקודש ואין מורידים. וזה שלוקח הפסח אחר זמנו, יורד ממעלה למטה. משום זה, הם שוים בכל, ואינם שוים. כי זה עולה ואינו יורד. וזה יורד ואינו עולה. משום זה מי שמקריב הפסח במועדו, הוא יותר משובת. אשרי הם ישראל שזוכים בכל, כי זוכים בתורה. וכל מי שזוכה בתורה, זוכה בשם הקדוש. אשרי הם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא.

חודש הראשון ימין, וחודש השני השמאל. ופסח, המוחין דהארת חכמה, ששורשם בקו שמאל דבינה. וצריכים לקחת אותם מקו ימין, שהוא חודש הראשון, שאז הזמן להקריב הפסח. ואז מעלים בקודש, והאורות מתרבים והולכים כדרך הקדושה.

אבל המקריב בחודש השני, שלוקח המוחין דפסח מקו השמאל, או האורות מתמעטים ויורדים כדרך פרי החג. משום שזה הלוקח הפסח בזמנו, מקבל ממטה למעלה, ואינו יורד, שאורותיו הולכים ומתרבים כדרך האורות המתוקנים בקדושה. משום שמעלין בקודש ואין מורידין. שכן דרך הימין, אינו יורד, שאין האורות מתמעטים, וזה שלוקח הפסח אחר זמנו, יורד ממעלה למטה, שמוריד חשיבות האורות ממעלה למטה. כלומר שהולכים ומתמעטים כמו פרי החג, שהוא משום שלוקחם מקו שמאל, שהוא חודש השני.

עב מצוה שיעשו פסח שני, על אלו שלא יכלו לעשות הפסח במועדו, שהיו

לקבל נשמה עליונה, ופגם עצמו, שאין השכינה שורה עליו, משום שטימא את עצמו. איש איש, פירושו, שראוי להיות איש, והוא טימא את עצמו, שלא ישרה עליו קדושה שלמעלה.

סז או בדרך רחקה. זה הוא אחד מעשרה מקומות, שהם מנוקדים בתורה. וכולם באות להראות איזה דבר. מהו, בדרך רחקה. כי יש נקודה על הה של רחקה, משום, שאדם שמטמא את עצמו, מטמאים אותו למעלה. כיון שמטמאים אותו למעלה, הרי הוא בדרך רחוקה מאותו המקום והדרך, שזרע ישראל אחוים בו. כי הוא אחוז בדרך רחוקה, שנתרחק מלקרב לכם לישראל, ולהתקשר בכם כמו שאתם מתקשרים. וע"כ כתוב, בדרך רחוקה לכם, בנקודה על ה של רחקה. להורות שהכונה הוא על ס"א הרחוקה מקדושה.

סח כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה. משמע שהם ב' דברים. ואיך תאמר, שהם דבר אחד, אשר הטומאה גרמה לו לדרך רחוקה. כשאומר טמא לנפש, הפירוש הוא, מטרם שטימאו אותו מלמעלה. וכאן, כשאומר בדרך רחוקה, הפירוש הוא, אחר שטימאו אותו למעלה, ונפל לדרך רחוקה, הס"א. ומשמע שהן זה והן זה, לא ישרה עליו הקדושה שלמעלה, ולא יעשו הפסח בזמן שישראל עושים אותו.

סט ואם תאמר, הרי בחודש השני הוא עושה הפסח, אע"פ שאינו מתקן עצמו. אינו כן, אלא אחר שנטהר ותקן את עצמו, יש לו חודש שני לעשות הפסח. מכאן, כל אדם שמטהר עצמו, מטהרים אותו מלמעלה.

ע ואם תאמר, שבמדרגה עליונה יותר, הוא נמצא בחודש השני? אינו כן, כי ישראל זרע קדוש העושים הפסח בזמנו, לוקחים הלבנה והשמש, מלכות וז"א, כאחד. ומי שלוקח היסוד בתחילה, הוא לוקח הבנין. מהו יסוד. אל תאמר שהוא יסוד העליון של צדיק העולם, יסוד דו"א. אלא היסוד של אבן טובה, המלכות, כמ"ש, אבן מאסו

עד מצוה זו היא שחיתת הפסח בזמנו. ואחריה פסח ראשון ופסח שני, לאכול אותם כמשפטם. והטמאים יהיו נדחים לפסח שני, שהיא מצוה שלישית. תנאים ואמוראים. יש בני אדם, שהם כמו חולין מטהרה, מצד מיכאל. וכמו חולין מהקדוש, כגון בשר קודש. והם מצד גבריאל, שמיכאל וגבריאל הם כהן ולוי, חסד וגבורה. ויש בני אדם שהם כימים טובים, והם קודש קודשים. **עה** השכינה היא פסח ראשון, מצד הימין. כי חודש הראשון הוא קו ימין. ופסח שני משמאל. כי חודש השני הוא קו שמאל. כי ניסן, אייר, הם חסד וגבורה, פסח ראשון מימין, החכמה. כי החכמה הוא בקו ימין. פסח שני הוא בשמאל, ששם בינה. כי הבינה היא בקו שמאל. ומשום שבגבורה, בקו שמאל, נעברים כל אש זרה, שהם כקש וכתבן כלפי אש הגבורה, ע"כ נדחים הטמאים לפסח שני.

בדרך רחוקה, או שנטמאו בטומאה אחרת. שואל, אם הפסח שהוא סוד האמונה, שישאל נכנסו בה, שולט בחודש ניסן, ואז הוא הזמן לשמחה, איך אלו שלא יכלו לעשותו במועדו, או שנטמאו, יכלו לעשות הפסח בחודש השני, הרי עבר זמנו? **עג** ומשיב, כיון שכנסת ישראל, המלכות, מתעטרת בעטרות שלה, במוחין דג"ר, בחודש ניסן, אינה מסירה הכתרים והעטרות ממנה כל שלשים יום. וכל אלו שלשים יום, מיום שיצאו ישראל מפסח, יושבת המטרוניתא בעטרותיה, וכל צבאיה בשמחה. ומי שרוצה לראות המטרוניתא, יכול לראות. והכרוז קורא, כל מי שלא יכול לראות המטרוניתא, יבוא ויראה, מטרם שנעלעלו השערים. הכרוז מכריז ב"ד לחודש השני. כי משם עד שבעה ימים השערים פתוחים. מכאן ולהלאה סוגרים השערים. וע"ז מביאים פסח שני.

אשר יבוא באש תעבירו באש

עו וכל טומאה, נידה ומצורע וזב וזיבה ויולדת, אש הגבורה שורפת אותם. כי הנשמה היא כלי של הקב"ה, והקב"ה אינו שורה בה, עד שמתלבנת באש הגבורה. שכתוב, הלא כה דברי כאש נאום ה'. ובאש זה, אם יצר הרע הוא ברזל, הוא מתפוצץ. ואם אבן הוא, נימות.

עז ובימין, ששם התורה שבכתב, שנקראת מים, נאמר, וטהרה ממקור המים. ונטהר בה מצורע וטמא מת וזב וטמא בכל מיני שרץ. כמ"ש, וזרקתי עליכם מים טהורים וטיהרתם.

כל שכן, בחמי חמים, שבהם נטהרים רשעים גמורים, המחממים עצמם באש היצר הרע. ועליהם נאמר, כל דבר אשר יבוא באש. משום שהזוהמה שלהם רבה. אבל צדיקים גמורים, בצונן. שעליהם אמרו, כל המשים רווח בין הדבקים, שאינו מדבק אותיות שבקריאת שמע זו אל זו, מצננים לו הגיהנום.

עח בקו האמצעי הכלי מתיחדת בבעלה. הכלי היא אשה, מלכות, אחר שמתקדשת

וימתקו המים

נשברו נטהרו. וכמ"ש, זבחי אלקים רוח נשברה. אבל אלו העוסקים בתורה שבכתב

עט אם הנשמות הן מגושמות, שהן ככלי חרס, שבירתם זו טהרתם, כמ"ש,

פד ואלו שיש להם הכסף נסתר וגנוז בפנים, שהוא תוכן. כגון תוך האוצר, ותוך התיבה. ומתקיים בהם, ותוכן לבנים תתנו. וזה הוא כספים, שהם לבנים, שיהיו בדור ההוא.

פה בזמן שהוא שם, שם לו חוק ומשפט. שהם בעלי המשנה, אף הם כך, ויבואו מִרְתָּה. שתורה שבעל פה תחזור להיות להם מרה, בדוחק רב ובעניות. שיתקיים בהם, וימררו את חייהם בעבודה קשה, זו קושיה. בחומר, בקל וחומר. ובלבנים, בליבון הלכה. ובכל עבודה בשדה, בברייתא. את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך, זהו, תישבי יתרץ קושיות ובעיות.

פו ורועה הנאמן שם יתקיים כך, שם שם לו חוק ומשפט וְשֵׁם נִסְהוּ. כי בעץ הדעת טוב ורע, שהוא איסור והיתר, ובאלו הסודות שיתגלו על ידך, וימתקו המים, כמו מלח הממתק את הבשר, כך יתמתקו בהסודות שיתגלו על ידך. כל אלו הקושיות והמחלוקת של מים המרים שבתורה שבעל פה, יחזרו להיות מי התורה מתוקים. והיסורים שלך, ע"י סודות אלו, שיתגלו על ידך, יהיו לך מתוקים. וכל הצרות שלך יחזרו עליך, כמו חלומות העוברים ואינם. וחלם בהיפוך האותיות הוא מלח. שכמו מלח הממתק את הבשר, כך היסורים ממתקים.

פז ולרשעים יחזרו היסורים, להיות כמלח סדומית המעוור את העינים. לקיים בהם, ועיני רשעים תכלינה. ואלו ערב רב הרשעים, יתקיים בהם בזמן ההוא, יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים והרשיעו רשעים. יתלבנו, אלו הם בעלי משנה. ויצרפו, אלו הם זרע קדוש שאר העם. כמ"ש, וְצִרְפִּיתִם כְּצִרְוֶף אֶת הַכֶּסֶף. והרשיעו רשעים, הם ערב רב.

ובתורה שבעל פה, שהן אש ומים, ואלו שמשתדלים בסודות התורה, שהוא אור, שכתוב בו, ותורה אור, הם נטהרים ע"י התורה. ואינם צריכים גיהנם.

פח הרואה תמרים בחלום, תמו עוונותיו. כמ"ש, תם עונך בת ציון. משום שבתמרים יש אותיות תם, מדרגת יעקב, שכתוב, ויעקב איש תם. העוונות מרים, וע"כ תמרים, תם-מר, רומזים שתמו עוונותיו. **פא** ויורהו ה' עץ וימתקו המים. מי שמשתדל בתורה, עץ החיים, העוונות שלו, שנאמר בהם, וימררו את חייהם בעבודה קשה, הקב"ה מוחל אותם, וחוזרים להיות מתוקים, שהעוונות יעשו כוכיות.

פב כי ימים יבואו, ויתקיים בהם כביציאת מצרים, וימות יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא. ובגלות האחרונה אין מיתה אלא עוני. כי עני חשוב כמת. לקיים בהם, והשארתי בכם עם עני ודל וחסו בשם ה'. ולהתקיים בהם, ואת עם עני תושיע. ואלו העשירים שישארו בהם, יתקיים בהם, נרפים אתם נרפים. נרפים הם בתורה, נרפים הם לעשות חסד עם בעלי תורה. ואנשי חיל המסובבים מעיר לעיר לא יחוננו.

פג ונרפים הם בכובד המס. כי אם תאמר, שבשביל שהם כבדים בכובד המס, אינם עושים חסד, ומשום זה כתוב, תִּכְבַּד העבודה על האנשים ויעשו בה, שכובד המס עליהם באמת. ואל ישעו בדברי שקר, שהיו משקרים ואומרים, שכובד המס עליהם, ומשום זה אינם עושים חסד. גם הם משקרים בדבריהם, שאומרים שמכובד המס המכביד עליהם, כמ"ש, תִּבְּן אֵין נִיתָן, שהוא ממון השקר, שטעו בו להקב"ה, שמשום שלא שעו אליו ולא חסו בשם ה'. תבן, שהוא ממון, אין ניתן, לעבדיך. ולא מטעם כובד המס.

העורב והיונה

פח וזהוה הנה, הנקרא ספר זוהר. שהוא כתיבת נח, שמתקבצים בה, שניים מעיר, ושבע

והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע. אלו הם בעלי קבלה. אלו הם המשתדלים

א. מצד שמאל אחד, שהוא גבורה, לא אמות.
 ב. מצד שמאל הב', שהוא הוד שלך, כי אחיה. שנאמר בו, ונתן ה' הוד למשה. כמ"ש, ונתת מהודך עליו, משמע שהקב"ה נתן לו הוד שיהיה שלו.
 ג. וניתן בך מצד הבינה. כי הארת החכמה דשמאל דבינה, נגלית בהוד.

צב משום שבו, בגבורה, היית תרב ויבש בכל, משום משיח בן אפרים, יבש בתורה שלך ובנבואה שלך, ובגופך. שסבלת כמה מיני יסורים, כדי שלא ימות משיח בן אפרים. וביקשת רחמים עליו. ע"כ נאמר בו, כי אחיה, מצד הבינה. ומשום זה, לא אמות, מצד הגבורה, שנמשך ממנה דין קשה. כי אחיה, מצד הבינה, אחר שנגלה ממנה המוחין, שהוא עין החיים, קו האמצעי, שנתגבר על קו השמאל, גבורה, ע"י קריאת שמע של שחרית, שהוא חסד, וקשר אותו בקשר התפילין, בימין דאברהם, שהוא שחרית, חסד.

צג ואספר מעשי יי, יסור ייסרני יי, ולמוות לא נתנני. ואספר מעשי יי, הוא מצד ההוד, כי הארת חכמה, הנגלית מבינה, נגלה מחזה ולמטה, בהוד. יסור ייסרני יי, בחכמה ובינה, מימין ומשמאל. שחכמה כלולה ג' ימינים, חכמה, חסד, נצח. ובינה כוללת ג' שמאלים, בינה, גבורה, הוד. שמטרים ביאת קו האמצעי, הימין והשמאל, הם במחלוקת זה עם זה. ונמשך מהם דינים. ע"כ נאמר, יסור ייסרני יי.

ולמוות לא נתנני, הוא קו האמצעי, הכולל ג' אמצעים, כתר, וצדיק, יסוד, והוא עצמו, תפארת, בן יי. ומיד יקום ו' לה' ביי, ויושלם שם הוי"ה, בימין ובשמאל ברחמים ובתחנונים בכמה פיוסים למלכות ולבניה. כמ"ש, ביום ההוא אקים סוכת דוד הנופלת. שהיא מלכות. ומשום זה אמר הנביא, בבכי יבואו ובתחנונים אובילים. ע"י חטא דור המבול, נתפרק החיבור מלכות בבינה, ונגלה המלכות דמדת הדין,

וממלכות, ולפעמים אחד מעיר ושניים ממשפחה, שבהם מתקיים, כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו. סוד התורה נקרא בן. הילוד, היינו המושג. היאורה, היינו אור התורה. תשליכוהו, כמו תשכילוהו, שכל סוד וסוד הנולד לך, תשכיל אותו לאור התורה ולנשמתה. וזה הוא האור של ספר הזוהר הזה. והכל הוא בסיבתך.

פט ומי גרם לזה? עורב. כי אתה תהיה בזמן ההוא כיונה. שזה רומז לעורב והיונה, ששלח נח מן התיבה, אחר שהמשיל את הזוהר לתיבת נח. כי שלח אחר, שנקרא בשמך, כמו העורב שנשלח תחילה מן התיבה, ולא חזר בשליחותו, שהשתדל בשקצים, משום הכסף שלהם, ולא השתדל בשליחותו, להחזיר הצדיקים בתשובה. והוא כאילו לא עשה שליחות אדונו. סובב על ירבעם בן נבט, שהיה ראוי לגאול את ישראל, ונכשל בעגלי זהב, וחטא והחטיא את הרבים. ונמשל לעורב שמעל בשליחותו.

צ ובך יתקיים הסוד של היונה, שנכנסה בעמקי תהום הים, כך תכנס אתה בעמקי תהומות התורה. כמ"ש ביונה הנביא, ותשליכני מצולה בלבב ימים, שהוא בים התורה. ואז, יהיה חכמה חסד נצח לימין. ובשבילם אמר דוד, ימין ה' עושה חיל, ימין ה' רוממה, ימין ה' עושה חיל. וג' מדרגות משמאל יתקשרו יחד, בינה גבורה הוד. וג' מדרגות שבאמצע, כתר תפארת יסוד, הנאחזים בימין ושמאל. כי קו האמצעי נאחז בימין ושמאל. ויושלמו כן כל עשר ספירות, לרבות גם הג"ר.

צא ומשום שהנביא ראה אותך מתקשר בג' מדרגות כתר ת"ת יסוד שבאמצע, פתח עליך מקרא הזה, הנה ישכיל עבדי, יסוד, ירום ונישא, ת"ת, וגבה מאד, כתר. ומשום שאתה תהיה אחוז בב' משיחים, אמר דוד על ג' ימינים, חכמה, חסד, נצח, דמשיח בן דוד, ימין ה' ג' פעמים. וכנגד ג' שמאלים, גבורה, בינה, הוד, שאחוז בהם משיח בן אפרים, אמר:

השליחים, ששלח נח מן התיבה, שהם העורב והיונה, לב' קווים שמאל והאמצעי. שהעורב, שלא קיים שליחותו, היה נמשך מקו השמאל. והיונה, שעשתה שליחותו, נמשכה מקו האמצעי. וכן היונה הנביא, שבפעם הראשונה לא עשה שליחותו, אלא ברח בספינה מפני ה'. ובפעם הב' עשה שליחותו, שהיא ג"כ מטעם הנ"ל. שבפעם הראשונה היה דבוק בקו שמאל בבחינת עורב, וע"כ לא עשה שליחותו. ובפעם ב' נתדבק בקו אמצעי, ועשה שליחותו.

ואע"פ שהעורב, קו שמאל, לא עשה שליחותו, אמנם הוא גרם לביאת קו האמצעי, שיוכל להשלים התקון. כי לולא העורב, קו שמאל, לא היה לקו האמצעי מה לעשות. וכמ"ש, שהרועה הנאמן יהיה כיונה, קו האמצעי. ששליח אחר, שנקרא בשם יונה הנביא בפעם הראשונה. שנקרא בשם יונה, אבל היה כעורב בשליחותו הראשונה, וע"כ לא עשה שליחותו. שהיה אז דומה כמו עורב, ששלח נח מן התיבה, ולא חזר אליו בשליחותו, משום שהיה דבוק בקו השמאל. שהשתדל בשקצים, שנאמר בהם עמי הארץ שקץ, והשתדל בהם משום הממון שלהם, כי ההארץ חכמה שבשמאל נבחן לעשירות, כמ"ש, הרוצה להעשיר יצפין. אבל הדבוק בשמאל, נסתם ממנו אור תורה, והוא כעם הארץ. ועשה זה כדי לינוק מן החכמה שבשמאל, שנקרא עשירות, משום ממון שלהם. ולא השתדל בשליחותו, להחזיר בני נינוה בתשובה, מבחינת קו האמצעי. וע"כ אע"פ שקו השמאל הוא הגורם לקו האמצעי, שיעשה ויגמר השליחות, עכ"ז נחשב, כאילו לא עשה שליחות אדונו, משום שהוא לא נתכוון לזה.

ונודע, שאין קו שמאל נכנע להתחבר עם הימין, אלא ע"י התעוררות המסך דחיריק שבקו אמצעי, הממעטו מג"ר. והוה שיונה, שהיה דבוק בשמאל, נשלך לעמקי תהומות הים. אשר תהומות הים הם שליטת המסך דחיריק. שע"ז נתמעטו ג"ר דשמאל של יונה הנביא, וחזר להתדבק בקו

שממנה נמשך המבול. חוץ מתיבת נח, שנשארה במיתוק המלכות בבינה, שבה נקבצו כל החיים. אמנם בזמן המבול, היו בקטנות בחסר ג"ר. כמ"ש, שספר הזוהר שהוא כמו תיבת נוח, הזוהר הוא סוד הביאור של המיתוק דמלכות בבינה, שהיתה בתיבת נח, שהוא יסוד כל נשמת חיים. אמנם אז כבשעת המבול, שמתכנסים בה שניים מעיר ושבע ממלכות, שניים מעיר, הוא ז"א בבחי' ו"ק בלי ראש, והמלכות בבחינת נקודה. ושבע ממלכות, ז"ת חסר ג"ר. שזה רומז על דרושי הקטנות שבספר הזוהר.

ולפעמים אחד מעיר ושנים ממשפחה, ורומז על ג' קווים, שקו אחד מיוחד שניים, בדרושי הגדלות שבזוהר. שבהם יתקיים כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, שהוא שבוהר. מיעוט הג"ר דשמאל, ע"י קו האמצעי, שאין שם אור זכר, המאיר ממעלה למטה, כמ"ש, היאורה תשליכוהו, כדי שיוכל להאיר. כי היאורה פירושו כמו למאור, שע"י מיעוט הזה, מתיחד השמאל עם הימין, ויוכל להאיר. וכל הבת תחיון. רק אור הנקבה, הנמשכת ממטה למעלה, שהיא המלכות, הנקראת בת, זהו בלבד שקו האמצעי מחיה, ולא יותר. וזה אורו של הספר הזה, וסדר הזה של כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו וכל הבת תחיון, אור הזה מבואר בספר הזוהר.

ונודע סדר יציאת המוחין. שאחר המיעוט, הנעשה ע"י נקודת החולם, המכניס י' באור וממעטו לאויר ו"ק, יוצא תקון ראשון ע"י נקודת השורוק, שהוא קו השמאל, המוציא הי' מאויר ומחזירו לאור. אמנם נמשכו ממנו דינים, ואינו יכול להאיר. ונדמה שלא עשה שליחותו, ולא תיקן דבר. עד שבא קו האמצעי, בסוד נקודת החיריק. שהוא ממעט הג"ר דשמאל, ומיחד אותו עם הימין, ומשלים שלימות המוחין.

ונמצא, שכל השליחות והתקון נעשה ע"י קו אמצעי. וקו השמאל לא עשה שליחותו. ולפיכך מיהס הזוהר את ב'

האמצעי. וכמ"ש שבא בתהומות הים, כדי שיתמעטו הג"ר דשמאל בהמסך דחיריק. כך תכנס אתה בעמקי תהומות התורה היא ז"א, קו האמצעי. ותהומות התורה, הם המסך דחיריק שבקו האמצעי. ואמר להרועה הנאמן, שגם הוא יתדבק בתהומי התורה, שהוא מסך דחיריק דז"א, כדי ליחד קו ימין וקו שמאל זה בזה. ואמר, ויהיו לכמה חסד ונצה לימין, כי כשייחד ימין ושמאל זה בזה, יהיה כל קו כולל ג' ספירות, ראש, תוך, סוף, ויהיה קו ימין, חכמה בראש, חסד בתוך, נצה בסוף. ועד"ז קו שמאל, יהיה בינה בראש, גבורה בתוך, הוד בסוף. ועד"ז קו האמצעי המיוחד אותם, יהיה כתר בראש או דעת, תפארת בתוך, יסוד בסוף. ולעתידי, בשעת הגאולה, כשיתגלה משה רבינו עם ב' משיחים, יהיה הרועה הנאמן בבחינת קו אמצעי, ומשיח בן דוד בבחינת קו ימין, ומשיח בן אפרים בבחינת קו שמאל.

ומשום שאתה תהיה אוהו בשני משיחים בשעת הגאולה, יהיו חכמה, חסד, נצה כלולים במשיח בן דוד, ובינה גבורה הוד, במשיח בן אפרים. ונודע שמטרם שהשמאל מתיחד עם הימין, אע"פ שיש לו אז ג"ר, אינם אלא ג"ר דו"ק, ולא ג"ר אמיתיים. וע"כ אין אז ספירת בינה בקו שמאל, אלא גבורה הוד בלבד, שהם ו"ק. ולכן אמר, לא אמות, שמטרם שהיה לו

בינה, שהוא מטרם שנתיחד עם קו הימין, שהתחיל בספירת הגבורה, היה נמשך ממנו דינים קשים. ואז אמר, לא אמות, שהתפלל שלא ימות מחמת דינים הקשים. ומשום שהיית אתה חרב ויבש בכל, משום שליטת משיח בן אפרים, שהוא קו שמאל, בעת שלא היה לו בינה, שהוא מטרם שנתיחד עם משיח בן דוד, שהוא קו ימין, היה נמשך ממנו חורבן ויבשות בכל. שסבל כל אלו היסורים הנמשכים ממנו, כדי שלא ימות ויתבטל הארת השמאל, אלא ליחדו עם הימין בשעת הכושר, בעת שיתעורר המסך דחיריק. ובינתים סבל ממנו, כדי שלא יתבטל הארתו. ונמשך זה, עד שנתעורר המסך דחיריק. ואז נכנע השמאל, ויחד אותו עם הימין. ואז יצאו הג"ר, המכונים ראש. ואז השיג קו השמאל, שהוא משיח בן אפרים, בחינת הראש שלו, שהוא בינה. וכמ"ש, לא אמות מצד הגבורה, בעת שהיה חסר בינה והתחיל מגבורה, כי לא נתיחד עם הימין, ואז התפלל שלא ימות. כי אחיה מצד הבינה, שהוא בעת שיתיחד עם קו הימין, ויצאו ג"ר דראש, ויהיה בקו שמאל ספירת הבינה. ומ"ש, כי אחיה מצד שמאל דהוד, משום שמדבר ממקום הארת החכמה, שאינה מאירה לא בראש ולא בתוך, אלא בסוף, מטבור ולמטה. וכאן מדבר ממקום מוצאה דהארת החכמה, שהוא בראש, שאחיה מצד הבינה.

וביום הקים את המשכן

לאילן המוות, המלכות. ואז נמצא חיים ושמחה למעלה, במלכות, והאדם שגרם זה, ע"י שנתן צדקה, הגה בשעה שצריך, אותו עץ החיים עומד עליו, ואותו אילן המוות מגן עליו. ומשום זה, ונוסף עוד.

צז צדקתו עומדת לעד. הצדקה עומדת על האדם לתת לו קיום וחיים. כמו שהוא נותן חיים אל העני, ומתעורר אצלו חיים העליונים בסיבתו, כך נותנים לו חיים. ואלו ב' אילנות, ז"א ומלכות, עומדים עליו

צה פיזר נתן לאביונים, צדקתו עומדת לעד, קרנו תרום בכבוד. פיזר, הוא כמ"ש, יש מפזר ונוסף עוד. כיון שנותן פיזור הוה לאביונים, ראוי להתברך. ונוסף עוד, בכל, בעושר, בחיים.

צו מהו ונוסף? מקום ששורה בה מיתה, המלכות, גורם לו, שיתוסף בחיים של מעלה, ולהמשיך משם, ולהוסיף לו חיים. המקרא מעיד, שכל מי שנותן צדקה לאביונים, מתעורר עץ החיים, ז"א, להוסיף חיים

מזדווגת עם ז"א, במעשה בני אדם, יום
ההוא יום שמחת כל, ושמן משחת קודש
הורק בנרות האלו, בספירות המלכות,
וכולם מאירים. מי שגרם זה, גרם לעצמו
שינצל בעולם הזה, ויהיה לו חיים בעולם
הבא. כמ"ש, וצדקה תציל ממות. וכתוב,
ואור צדיקים כאור נוגה, הולך ואור עד נכון
היום.

להצילו ולהוסיף לו חיים.
צח קרנו תרום בכבוד. הקרן, שהיא
המלכות, תרום, בכבוד של מעלה, בינה.
שע"י הארת הבינה מתרוממת המלכות.
משום שאותו האדם, ע"י הצדקה שנתן,
גרם לחבר אותם ז"א ומלכות יחד, ולהוריק
ברכות למעלה ולמטה.
צט בכל זמן, שהמשכן הוקם, שהמלכות

הדגלים

אדם, שכולל כל ד' מלאכים השולטים, שהם
מיכאל, גבריאל, אוריאל, רפאל, וכוללים
כל צבאות השמים.
אחר שביאר שהחיות נמשכים מישסו"ת,
מבאר עתה איך נמשכו. ונודע שתחילה עלה
ז"א והכריע בין ב' קווים דישסו"ת, והוציא
שם ג' קווים ומלכות המקבלתם. ומתוך זה
שגרם יציאת ג' קווים ומלכות בישסו"ת,
זכה גם הוא באותם ג' קווים ומלכות. כי כל
שיעור האור, שהתחתון גרם לעליון, זוכה בו
גם התחתון. וכמ"ש, רוח אחד מארבע רוחות
שיצאו בישסו"ת. רוח אחד, קו האמצעי,
ז"א, הוציא ד' רוחות בישסו"ת, שהם ג'
קווים ומלכות. רוח הזה התפשט בד'
מדורים, שהם ג"כ ג' קווים ומלכות,
כאותו השיעור שז"א הוציא בישסו"ת.
ונקראים מדורים, משום שבכל אחד מד'
אלו שורים ג' קווים, שהם י"ב. בד' צדדים,
שכל מדור בג' קווים שבו, מאיר לצד אחד
מד' צדדים, דרום, צפון, מזרח, מערב.
ונודע שג' קווים אלו שבכל מדור,
ממשיכים הארת הג"ר, הנקראים פנים
מאירים. שמקודם שבא קו אמצעי ויחד
ימין ושמאל, היו הפנים דשמאל חשכים.
ואחר שבא קו האמצעי והוציא ג' קווים
והמלכות, אז הם סומכים את הפנים, שיהיו
פנים מאירים.

וכמ"ש, שד' מדורין וד' הצדדים הם
הזווים, הסומכים את הפנים המאירים. כי
כל צד יש לו תכונה מיוחדת, שבצירוף כל
תכונות ההם יחד, נמצאים הפנים מאירים.

ק ובלכת החיות ילכו האופנים אצלם
ובהינשא החיות מעל הארץ יינשאו האופנים.
ובלכת החיות, בהשפעה של מעלה היו
הולכים. ואם תאמר, שזה למעלה למעלה.
לא, למטה. אלא לפני ד' פנים, ולאחר ד'
פנים.

הגת"ם דו"א נקראים ד' חיות, בד' פנים
אריה, שור, נשר, אדם. והם מקבלים
מישסו"ת, כמ"ש, שלושה יצאו מאחד
ואחד זכה בשלושתם. וכמ"ש, ובלכת
החיות, בהשפעה של מעלה היו הולכים,
שהואבהשפעת חו"ב תו"מ דישסו"ת. שאם
תאמר שזה למעלה למעלה, למעלה
מישסו"ת, מחו"ב תו"מ דאו"א עלאיין?
אינו כן, אלא שמקבלים מלמטה,
מישסו"ת, כעין זה. כי כעין זה דאו"א,
הם מטרם שנעשה בהם ד' פנים, אריה, שור,
נשר, אדם, כי באו"א אין שם אלא חסד, כי
בהם הי' אינה יוצאת מאויר. ובישסו"ת,
שכבר נתחלקו בהם לד' פנים, שבהם כבר
שורש לאריה, שור, נשר, אדם. כי בהם
מתגלה החכמה, ויהיה פני אריה חסדים, ופני
שור חכמה, ופני נשר כלול מחכמה וחסדים,
ופני אדם כלול מכל הג'. וע"כ הכרח הוא,
שהחיות דו"א מקבלים מישסו"ת, שהם
למעלה ממנו.

קא רוח מד' רוחות מתלבש בארבע
מדורים ובד' צדדים, בזווים שנבראו
בסומכים של הפנים המאירים. ומשום זה
הם כמראה החיות, שהם ד' זוויות, שהדגלים
פרושים בהם, הנקראים אריה, נשר, שור,

קח ארבעה פנים לכל אחד לד' צדדים. כולם מאירים בלבן של השמש. אחד לצד מזרח, מאיר בשמחה. ואחד לצד מערב, מקבץ אורו. אחד לצד צפון, חושך בלי אור, כצל השמש כלפי השמש. הצל חושך, השמש מאיר, משום שהשמש והצל הם ימין ושמאל, והולכים יחד. החשכים ההולכים עימו כל אלו נושאים כלי קרב.

קט וכולם מימין ומשמאל הם בג' ראשים. ראש אחד שלו 74,600. יוצאים צבאות ביד ימין שהרים עליהם. חוץ מכל אלו הממונים שלמטה, שהם תחת אלו השליטים, אלו על אלו, מדרגות תחתונות עם עליונות, שאין להם חשבון.

קי ראש הב' ההולך עם ראש הא', החשבון שלו 54,400. חוץ מכל אלו הממונים שלמטה, לד' צדדים, שאין להם חשבון. ראש השלישי, ההולך אחריהם, 57,400. כעין שנוסע הימין, כן נוסע השמאל, וכן מלפנים, וכן מלאחור.

קיב כיון שנוסע זה הראשון, והורד המשכן. וכל הלויים אומרים שירה. וכל בעלי התשבחות הם כולם מצדו.

דגל הראשון הוא דגל מחנה יהודה. הנסיעות הוא כדי לגלות הארת החכמה בג' קווים. כי אין הארת החכמה מתגלה אלא בזמן הנסיעה, שהוא הורדת המשכן ע"י שליטת קו ימין, והקמת המשכן ע"י גילוי קו שמאל, והתלבשותו בחסדים. כי המשכן, מלכות, שבנינה בחכמה תתאה. ע"כ בשליטת קו ימין בלבדו. והורד המשכן. כי אז בטלה הארת החכמה שבו. ואח"כ בגילוי קו שמאל, והתלבשותו בחסדים ע"י התכללות הקווים זה בזה, חוזר והוקם המשכן.

י"ב שבטים חו"ג תו"מ שבמלכות, שכל אחת כולל ג' קווים, י"ב פְּקָר. הים, המלכות, עומד עליהם. יהודה המלך, שבי"ב שבטים כולל אותם. ולכאורה היה צריך להיות סדר הנסיעה, שראובן יסע תחילה, שהוא קו ימין ודרום. ואח"כ יסע דגל מחנה דן, שהוא קו שמאל וצפון. ואח"כ

משום זה, יש לכל חיה מראה מיוחד לפי תכונתה, שהן ד' הפאות שהדגלים פרושים, שבהצטרפם יחד הם ממשיכים פנים המאירים. וד' חיות אלו, שהם ד' מלאכים, מיכאל, גבריאל, אוריאל, רפאל, שהם שולטים על ד' מחנות שכינה. באופן, שבכל דגל נבחנת החיה, שהיא המקור שבז"א, ונבחן המלאך הנמשך ממנו, העומד בסוד המרכבה שבמלכות. וגם נבחן הצד המולך שם, ימין או שמאל, מזרח או מערב. ואלו ד' המלאכים כוללים כל צבאות השמים. שהם תחת שליטתם.

קכ דגל ראשון, מחנה מזוינת, יוצאי צבא מבן עשרים ומעלה. החיה, אריה. המלאך, מיכאל, רשום בפרישת הדגל הפרוש לצד ימין, והרוח, מזרח, שהוא תחילת השמש ההולך בנסיעותיו בהארתו. שני ממונים תחת מיכאל, יופיאל וצדקיאל. אחד לתורה, ואחד ללכת בשוק.

קכא כשאלו נוסעים, נוסעים כמה מחנות מזוינים מצד ימין, וכולם תחת הנהגתם של אלו ג' מלאכים. לצד שמאל הולך השמש ומאיר ומעטר את המחנות. אלף ורבבות ממונים תחתיו, וכולם ביראה, באימה, בזיע, וברתת.

קכב האריה הושיט יד ימינו, מקבץ כל צבאיו אצלו, 370 אריות מסביב אריה ההוא, והוא ביניהם באמצע.

קכג כשאריה ההוא שואג, מזדעזעים הרקיעים, וכל הצבאות והמחנות מזדעזעים מפחדו. מקול ההוא נהר דינור מתלהט ויורד ב-1,500 מדרגות הגיהנם למטה. אז כל הרשעים שבגיהנם מזדעזעים ולוהטים באש. ועל זה כתוב, אריה שאג מי לא יירא.

קכד שואג פעם שנית, 370,000 אריות כולם שואגים. האריה מושיט יד שמאלו, כל בעלי הדין למטה יראים ונכנעים תחת יד ההוא. פושט יד ההוא עליהם וכולם תחתיו. **קכה** ארבע כנפיים לכל אחד מאש לבנה, כולם לוהטים. כל הפנים של כפתור ופרח שקועים בלבן של אש ההוא.

ג"ר. וע"כ נסע אחר יהודה. באופן, שיהודה הוא קו אמצעי בעצם, והארתו חסד לבד, ימין בלי שמאל, ע"כ נקרא חסד, אע"פ שהוא במזרח. וראובן הוא קו ימין בעצם, והארתו היא ימין בהתכללות השמאל. ע"כ יהודה נסע ראשונה וראובן נסע אחריו.

ונודע שכל דגל מד' דגלים כולל ג' קווים. שע"כ יש ג' שבטים בכל דגל. וע"כ כנגד יששכר וזבולון שבדגל יהודה, יש ב' ממונים תחת מיכאל, שהם יופיאל וצדקיאל. אחד כנגד יששכר ואחד כנגד זבולון. יופיאל כנגד יששכר, שעסק בתורה. וצדקיאל כנגד זבולון, שהולך בשוק, לישא וליתן בסחורה ומפרנס ליששכר.

ומה שאומר שבתחילת ההכרעה של השמש משליט הימין על השמאל ורק הימין בלבד מאיר, אין הפירוש שהימין אינו נכלל כלל בשמאל, כי אם לא היה נכלל בשמאל לא היה אלא ו"ק בחסד ג"ר. אלא הפירוש הוא, שגם השמאל אינו אלא משמש לימין לעטר אותו בג"ר, ומבטל בחינתו עצמו. וכמ"ש, שהשמש, קו האמצעי, אפילו בתחילת ההכרעה של השמש הולך לקו שמאל, ומאיר משם לכל המחנות שמצד ימין את הארת השמאל, כדי לעטר אותם בג"ר. אבל אינו מגלה כלום הארת השמאל עצמו.

וכשאומר אלף ורבבות ממונים תחתיו, וע"כ יש שם הארת אלף שהוא חכמה, והארת רבבות, שהם חסדים המכונים רבבות. כלומר, שיש בהם ג"ר. אבל, פחד הדינים שבקו שמאל שורה עליהם, וע"כ הם נוהרים, שלא לקבל מהארתו כלום, אלא רק שיעור המספיק לג"ר בלבד.

וכמ"ש, אריה הושיט יד ימינו, שמשליט הימין על הכל, אז מאסף כל צבאיו אצלו, שאז הוא מגלה שלימות כל המוחין שלו, שהם שלוש מאות ושבעים אלף אריות הסובבים אותו אריה, שהם כללות כל המוחין, ג' קווים חב"ד ומלכות המקבלתם, שחב"ד הם 300,000, ומלכות רק 70,000, להורות שהיא חסרה ג"ר דחכמה. ואין בה

יהודה, שהוא קו אמצעי ומזרח. ולבסוף אפרים, שהוא מערב, מלכות המקבלת מג' קווים.

אמנם נסיעה במדבר היתה על דרך המתוקנת ביותר. ותחילה יצאו כל ג' הקווים ונכללו זה בזה בי"ב שבטים. וכיון שציקר הפועל לתיקון הקווים הוא קו אמצעי, שבמזרח, ע"כ הוא נסע ראשונה במזרח. אבל הוא נחשב לקו ימין, כי יש ב' הכרעות בקו האמצעי:

א. תחילת הכרעת השמש, הכרעה הראשונה של קו האמצעי, הנקרא שמש. שאז הוא משליט הקו ימין, והשמאל נכלל ומבטל בימין, כאילו לא היה כלל.

ב. כוח השמש, מיחד ב' הקווים זה בזה, שיהיה גילוי לשניהם, הן לחסד והן לחכמה. וזה ב' דגלים הראשונים. שתחילה נסע דגל מחנה יהודה במזרח, ואע"פ שמזרח הוא קו האמצעי, אמנם הנסיעה היתה תחילת הכרעת השמש, שאז שולט קו ימין, ואין שם גילוי לקו שמאל. ע"כ נחשב לקו ימין. וע"כ הורד המשכן עם נסיעתו, מחמת שנתבטלה הארת השמאל, הארת החכמה, שהיא המשכן. דגל מחנה יהודה, הדגל הראשון, אריה, חסד, קו ימין, מיכאל. וכן הוא בבחינת מיכאל, שהוא על מחנה שכינה של החסד. הדגל שלו לצד ימין, חסד. אמנם קו האמצעי, מזרח. ע"כ נסיעתו לצד מזרח של המשכן. ולמה נבחן לחסד, קו ימין? תחילת הכרעת השמש הולך בנסיעותיו בהארתו, שהוא הכרעת תחילתו של השמש, קו האמצעי, אשר אז הוא משליט הימין על השמאל. ע"כ נחשב לאריה, ולבחינת מלאך מיכאל, שהם קו ימין. ואינו נחשב לקו אמצעי, כי קו אמצעי צריך לכלול ימין ושמאל יחדיו, שהוא הכרעה ב', שנקראת כוח השמש.

ולפיכך נסע יהודה בראשונה, שהוא כולל, בחינת תחילת השמש. ולא ראובן, כי ראובן הוא פרט של המלכות, קו ימין, חסד, שאין לו שלמות, אלא על ידי כוח השמש, שאז נכלל בקו שמאל ומקבל ממנו

המפתחא, ואז חזר והמשיך האורות דו"ק דג"ר שביד שמאל, שחזרו ונגלו הו"ק דחכמה, ואז כל בעלי הדין למטה יראים ונכנעים תחת יד ההוא, כי הארת החכמה מכניעה כל בעלי הדין, כמ"ש, ידך בעורף אויביך, שהארת החכמה שביד שמאל מכניעה כל האויבים של הקדושה.

אמנם הג"ר דג"ר נשאר נעלמים מכח התעוררות המסך דקו האמצעי, כי לא נגלו ע"י אלא ו"ק דג"ר. ואמר ארבע כנפים לכל אחד ואחד מאש לבנה, שכנגד ד' מוחין יצאו ד' כנפיים, המכסים על ג"ר דג"ר של כל מוח, שלא יאיר. ומשום שכח המסך הזה, המכסה הג"ר דג"ר, ממשך כל החסדים, לפיכך הוא נקרא אש לבנה. וכולם לווהטים, שלוהטים בדינים דמסך, כדי לכסות הג"ר דג"ר, וזהו שאמר, וכל הפנים של כפתור ופרח, שהם הפנים השלמים של ג"ר דג"ר שבשמאל, המכונים כפתור ופרח, שקועים בלבן של אש ההוא, הם נשקעו, ואינם מאירים, מחמת האש הלבנה שבכח המסך. ההפרש שיש בין ד' צדדים, שהם ג' הקווים ומלכות המקבלתם. ד' פנים לכל אחד לד' צדדים, שהם שיעור ו"ק דג"ר, הנקראים פנים, שנשאר בכל ד' צדדים, שהם ג' קווים ומלכות. ואומר שכולם מאירים בלבן השמש, ששיעור הארתם כמו הלבן שבקו האמצעי, הנקרא שמש. שיעור הארתם הוא חסדים בלבד, שנקראים לבן. וההפרש שבהם הוא, שאחד המאיר במזרח, שהוא קו האמצעי, מאיר בכל השלימות בשמחה. והאחד המאיר בצד מערב, שהוא מלכות, אין לו אור מעצמו אלא מקבץ האור מכל ג' קווים.

והאחד המאיר בצד צפון, שהוא קו השמאל, הוא חושך בלי אור. אמנם אין חושך זה העדר של האור, אלא שהיא מציאות הנבראת מן האור, כמו שהצל של השמש הוא תולדה מאור השמש, ולולא אור השמש לא היה נמצא הצל. כך החושך דקו שמאל הוא תולדה מאור הג"ר דג"ר שהאיר בו, שהיה נמשך ממנו

אלא ז"ת. ו-100,000 הם חכמה וחסדים. אבל מלכות, שהיא חכמה בלבד, נאמר בה ו-70,000. וכולם נקראים אריות, להורות שרק שליטת הימין בלבד שם, בלי שמאל. ובחינת האמצע הוא האריה, שבאמצעם 370,000 אריות. וע"כ כולם פונים לימין בלבד.

אחר שביאר גדר הארתו של דגל מחנה יהודה בדרך הכלל והשלמות, הולך עתה ומפרט סדר הכרעה הנוהג במזרח, שהוא קו האמצעי. ונודע, שאין קו האמצעי יכול להכריע את קו השמאל להכנע ולהכלל בימין, זולת ע"י ב' פעולות:

א. בפעולה א', מעורר כח המסך מבחינת המנעולא, שאז מסתלקים כל אורותיו של קו שמאל.

ב. בפעולה ב', גונז בחינת המנעולא ומעורר בחינת המפתחא שבמסך, שע"ז חוזר קו השמאל להאיר בו"ק דג"ר.

שאגה זו, פעולה הא' של קו האמצעי, שהיא ההתעוררות של כח המנעולא, שהוא מלכות דמדת הדין הקשה, המסלק לכל האורות, ואז כל הצבאות מזדעזעים הן מימין, והן משמאל, ונהר דינור, הנמשך מן קו השמאל, מתלהט מחמת הדינים שבמנעולא, כי כח השמאל משמש בקו השמאל, שהוא בינה שחזרה לחכמה, שהוא אלף, שחכמה נקראת אלף, וגם בחצי השמאלי של הדעת, שהוא חמש מאות, כלומר חצי אלף, חצי מדרגה. ועתה ירד כח השמאל מכל שליטתו, מאלף וחצי אלף. שירד מכל מדרגותיו, ונפל בעמקות הגיהנום למטה. כל הרשעים שבגיהנום מזדעזעים ולוהטים באש, כי נדונים בדינים הקשים של המנעולא. כמ"ש אריה שאג מי לא ירא, כי שאגה ההיא מתרידה הכל ומפילם ממדרגותיהם. וכמ"ש, שאג שנית, שמעורר פעולה ב',

התעוררות של מסך המפתחא, הראוי להמשיך ו"ק דג"ר דשמאל. אז, שלש מאות ושבעים אלף אריות, כולם שואגים, שכולם קיבלו ממנו כח המסך הזה של

יהודה, שלא התפקדו עימם. ראש השני, 54,400, המספר של שבט יששכר, הכולל הנשים והטף. ראש השלישי, 54,400, המספר של שבט זבולון.

הנסיעה של כל ד' דגלים היתה בדרך אחת, על דרך שנתבאר כאן. כיון שנסיעת דגל הראשון, שהוא דגל מחנה יהודה, היתה מבחינת תחילת ההכרעה של השמש, המשליט החסדים ואינו נותן מקום גילוי להארת החכמה שבשמאל, ע"כ נתבטלה הארת המשכן, שהיא חכמה תתאה, שזוהו והורד המשכן, שנאמר עם נסיעת דגל הזה.

אמנם אין זה מטעם פגם, אלא מכח היחוד הגדול שבתחילת ההכרעה של השמש, שהיו הלויים אומרים שירה בעת הורדה זו, הבאה מכח היחוד דתחילת ההכרעה של השמש. וכל בעלי התשבחות כולם, מצידו, היו אומרים שירה, כי הארת החסדים השלמה נקראת רוח חיה, רוח חכמה, כי חכמה נקראת חיה. וסוד ד' החיות הם חגת"ם דו"א. וחגת"ם שבנוקבא שד' מלאכים, מיכאל, גבריאל, אוריאל, רפאל, כלולים בהם, נקראים ג"כ חיות. וכל המחנות שד' מלאכים שולטים עליהם נקראים אופנים.

חושך, מחמת חסרון אור החסדים. ואחר כך, אע"פ שנסתלקו ממנו הג"ר דג"ר, אינו מאיר אלא בהתכללותו עם קו ימין, שהוא חסדים.

כי כל עוד שהשמאל אינו נכלל בימין, נמצא השמאל, שהוא צל של האור, ובחינת שמאל של האור, כלומר תולדה שלו. והולכים כאחד, כי במקום שאין אור, אין צל. ונודע שאין הארת חכמה שבשמאל מאירה, אלא ביחד עם הדינים והעונשים על הרשעים, הרוצים להמשיך הג"ר דג"ר. ואלו החשכים, הם הדינים שהולכים עם קו השמאל, הנושאים כלי הזיין להעניש הרשעים הרוצים לינוק מג"ר דג"ר. ונתבאר ההפרש מב' הקווים, האמצעי, והשמאל, והמלכות. וקו הימין לא נתבאר, כי הוא סוד החסדים שמדבר בו בלי הרף ואינו צריך ביאור.

אחר שביאר כל הבחינות שבקו האמצעי הכללים והפרטים, מבאר עתה ג' השבטים שבדגל הראשון, שהם יהודה יששכר וזבולון. וקוראם ג' ראשים. וכמ"ש, ראש אחד שלו 74,600, שהוא המספר של שבט יהודה. הצבאות אלו יוצאים בכח הימין שהשליט עליהם. ובחינות הנשים והטף של שבט

דגל השני

[דגלא תניינא]

חסד. מטעם שיחודו הוא תחילת ההכרעה של השמש, המשליט החסד על הכל.

ראובן הוא מעצם בחינתו קו ימין, ע"כ נסיעתו בדרום, ימין, חסד, אלא מבחינת הארתו נבחן להארת קו האמצעי, מבחינת תוקף השמש, הנותן גילוי גם לקו שמאל. והדגל השני מחנה מבחינת הנשר. ופני נשר הוא קו האמצעי, מהארתו, המלאך אוריאל, קו אמצעי ות"ת. אמנם עצם בחינת ראובן, קו ימין, חסד, וע"כ הוא בדרום, שנוסע בדרום, שהוא חסד וקו ימין. וכמו שיש עם ראובן ב' שבטים, שמעון וגד, כן יש בדגל של מעלה עם אוריאל, ב' מלאכים

ק"ב דגל השני מחנה ראובן, מחנה מזוינת, יוצאי צבא מבין כ' ומעלה, נשר, בשליטת המלאך אוריאל, קו אמצעי, נסיעתו של הדגל לצד דרום, שהוא קו ימין וחסד. ב' ממונים עם אוריאל. שמיאל וחסדיאל. נשר הזה עולה וכל בעלי כנפיים לפניו. כמה מחנות עולים מכל הצדדים, כל אחד ואחד בתוקף השמש.

יהודה וראובן כלולים מב' בחינות, קו אמצעי וקו ימין. אלא ההפרש הוא, שיהודה מעצם בחינתו הוא קו אמצעי, ת"ת, וע"כ נסיעתו במזרח, אלא מבחינת הארתו הוא נבחן לקו ימין, חסד, ובחינת מלאך מיכאל,

דחיריק, ואינם יכולים לסבול שליטת הנץ, שהוא קו שמאל, המקפיא כל האורות. וע"כ הם שמחים לראות איך הנשר קם עליו וממעטו מג"ר, ודוחה שליטתו. ומפרש ענין זה יותר, אחד מצד הפנים עולה ויורד, שקו האמצעי, בחינת פנים. כי קו ימין בימין, וקו שמאל בשמאל, וקו אמצעי בפנים, והמלכות באחור.

ועולה ממטה למעלה, ומכריע בין ב' הקווים ימין ושמאל שלמעלה ממנו. ואז כל האורות, שהיו נקפאים מחמת שליטת השמאל, נתכו וקונים כח להאיר למעלה ולמטה. ולכן אמר כי הצפורים, שהם האורות, יצאו מבחינת הקפיאה, ויכולים ללכת ולעוף ככל אשר יחפצו. וע"כ הם מצפצפים ושמחים.

קיד הנשר כשנוסע, מושיט כנף הימין ומקבץ לכל צבאיו, שהם 350,000 בעלי כנפים, בב' גופים של נשר ושל אריה ביחד. מרים קול. כל האחרים עולים ויורדים מצפצפים מן הצד שלהם מכמה מדרגות. בדגל מחנה ראובן יש ב' בחינות. מעצם בחינתו ימין, אריה, דרום. מבחינת הארתו, קו האמצעי, נשר, מזרח. כשדגל מחנה ראובן, נשר מבחינת הארתו, נוסע, מושיט הימין שבו ונוסע בדרום בימין. מחמת שהימין עצם בחינתו.

ואז מכנס כל צבאותיו, 350,000 בעלי כנפים, בשני גופים, נשר ואריה כאחד, שכל צבאותיו הם בב' בחינות, שמעצם בחינתם הם אריה וימין, ומבחינת הארתם הם נשר וקו אמצעי, ונבחנו משום זה שמלובשים כמו ב' גופים ביחד. וסוד המספר 350,000 הוא, כי ג' קווים הם ש', ומלכות נחשבת רק לחצי פרצוף, וע"כ היא חמישים, והארת החכמה שבהם מכונה אלף, וע"כ הם ש"ג אלף.

ואע"פ שמבחינת הנסיעה, אין נוסעים עם הנשר, אלא ב' הבחינות אריה ונשר, עכ"ו מבחינת ההכרעה שבו, הוא פועל בכל ד' הבחינות, בעת שמכריע בין הקווים, המכונה הרמת קול. כי קו אמצעי נקרא קול,

ממונים שמשאל וחסדיאל. מטעם להיותם בסוד י"ב שבטים, שכל אחד מד' דגלים כולל ג', שהם י"ב. וכל הצבאות שמבחינת נשר, נקראים בעלי כנפיים.

אמנם הם כלולים מכל ד' צדדים, שהם ג' קווים ומלכות המקבלתם. וכבר נתבאר שע"כ נבחן הארת דגל הזה בבחינת קו אמצעי, משום שהיחוד דקו אמצעי הוא מבחינת תוקף השמש, שכל אחד מד' צדדים יצא בכח היחוד הב' של קו האמצעי, הנקרא תוקף השמש. וע"כ יש בו גילוי גם מהארת השמאל.

קיג רוח של רוח הפנימי יוצא, ורוח שהוא מגיע אל הנשר, והוא מעלה כנפיו ומכסה את הגוף. כמ"ש, המבינתך, יֶאֱכַר נֶץ. יפרוש כנפיו לתימן. נשר הזה התקוטט עם היונה ועם הנץ. וכל בעלי כנפיים כולם מצפצפים ושמחים. אחד מצד הפנים עולה ממטה למעלה, כמה צפורים יורדות ונכנסות, מצפצפות ושמחות, הולכות ומשוטטות.

אין השמאל רוצה להתיחד עם הימין, מטרם שקו האמצעי ממעט הג"ר שלו ע"י מסך דחיריק. וכה הנה נקרא רוח. וממעט הג"ר משמאל. ומתוך כך גם קו אמצעי עצמו מתמעט מג"ר. ואותו הרוח הממעט את קו השמאל, מגיע ג"כ לנשר עצמו, שהוא קו האמצעי, וגם הוא מתמעט מג"ר, שזה נבחן שמעלה כנפיו ומכסה אורות גופו.

ומה שאומר רוח של רוח הפנימי, הוא משום שיש ב' כחות הממעטים את קו השמאל, הנקרא מנעולא ומפתחא. ומדייק לומר שכוונתו הוא על רוח הפנימי, שהוא מפתחא. ולא על החיצון, שהוא מנעולא, שאינו עוסק בו כאן. כי קו השמאל מכונה נץ, מלשון, כי יִנְצו אנשים. על שם שהוא מתקוטט עם הימין, ויש לו עימו מחלוקת. וע"י מיעוט המסך דחיריק שבקו אמצעי, הוא פורש כנפיו, שמכסה אורותיו, כדי להיכלל בדרום, שהוא קו ימין.

נץ הוא קו שמאל. יונה היא המלכות המקבלת משמאל. ע"כ הנשר, קו האמצעי, נץ עימהם וממעט הג"ר שלהם בכח המסך

גדולות, כולם מתקבצים. מי ראה הנסיעה של כל הרקיעים, שכולם נוסעים במסע במחנות לפני משכן ההוא, שהוא המלכות. **קיו** בשעה שאחד מהם, אותו הבא מצד האריה, פושט קול, תוקע בחצוצרות תקיעה, קול פשוט, כדי שלא יזדעזו כל אלו הקולות שתוקע, אלא קולות פשוטים בלי זעזוע, אז מתאספים כל אלו המחנות. בשעה שהאחר קורא, שתוקע בחצוצרות בשליטת אותו הבא מצד הנשר, הקול שבור ואינו פשוט, קול תרועה, ואז כל אלו המחנות של נשר הזה, כולם מתאספים לנסוע במסעיהם. כנגד אלו השניים אריה ונשר, שתי חצוצרות כסף. זה שנוהג למעלה כן הוא הכל למטה. כשאלו נוסעים, כתוב, ובלכת החיות ילכו האופנים אצלם, היינו אלו הצבאות המתאספים אל הממונים, הם נקראים אופנים. וכמו שהראש, שהוא הממונה, מסתכל, כן מסתכלים הצבאות שמתחתיהם.

ומה שעולה למעלה להכריע בין הקווים נבחן להרמה של הקול. ואז כל האחרים עולים ויורדים, מצפצפים מן הצד שלהם מכמה מדרגות, שכל בחינות האחרות, גם הנמשכים מן השור ומן האדם, כולם מתפעלים ומקבלים מהארת הנשר מכמה בחינות שבהם, וכל אחד לפי המדרגה שלו כך מקבל ממנו.

קטו ג' ראשים הם יחד באלו המחנות, כי ג' שבטים הם במחנה ראובן. וכולם בחשבון מיוחד. החשבון של אלו ראשים הוא:

ראש אחד, 46,500, מספר שבט ראובן.

ראש השני, 59,300, מספר שבט שמעון.

ראש השלישי, 45,650, מספר שבט גד.

קטז מאלו ב' הצדדים נשר ואריה,

יוצאים ב' כרוזים ההולכים לפני כל

המחנות. כשאלו ב' חצוצרות מכריזים, כל

הצבאות וכל המחנות, חיות קטנות עם

דגל השלישי

[דגלא תליתאה]

נקראת קרן והחכמה נקראת עינים. מב' עיניו, חכמה, לא עלו יותר מבחינת קרנים, אור המלכות שממטה למעלה. והג"ר שבאור עינים שלו נסתלקו. גם ידעת שאין הארת החכמה שבשמאל מאירה, רק עם דינים קשים על ראש הרשעים. כשכועס בהסתכלות, העינים לוחטות כאש. שדינים הקשים המופיעים עם הסתכלות שלו, הארת החכמה שבשמאל.

קיט כששור הזה גועה, יוצאים מנקב של תהום הגדול, כמה גדודים מחבלים, וכולם גועים ומשוטטים לפניו, וחמימה, והתיק שבו כל העוונות, תלויים לפניו, כי כל עוונות העולם, כולם באים בספר ונכתבים. כמו בשאגת האריה מחמת כח המסך דחיריק, המגיע אליו וממעטו מג"ר. כן געית השור, שהוא קו שמאל, שבהגיע אליו כח התמעטות ממסך דחיריק שבקו האמצעי, הוא גועה.

קיח דגל השלישי מחנה דן, פני שור, שמאל, גבריאל, קו שמאל, נוסע בצד צפון של המשכן, שהוא שמאל. ועם גבריאל יש ב' ממונים, קפציאל וחזקיאל. כי גבריאל כנגד דן, וב' הממונים הם כנגד אשר ונפתלי, המחברים לדגל מחנה דן. שור הזה הוא מצד שמאל. קרניו עולים מבין שתי עיניו. כועס בהסתכלות, העינים לוחטות כאש של אש דולק. נוגח ורומס ברגליו ואינו מרחם.

אחר שביאר ב' דגלים הראשונים, שהם קו אמצעי וקו ימין, מבאר עתה דגל השלישי, שהוא קו השמאל, שבחיות נקרא פני שור, ובד' מלאכים נקרא גבריאל. ונודע שאחר שקו האמצעי הכריע ויחד קו ימין וקו שמאל זה בזה, לא נשאר בקו שמאל כי אם אור המלכות, שהוא הארת החכמה ממטה למעלה, ו"ק, והג"ר נעלמו ממנו. קרניו עולים מבין שתי עיניו. שהמלכות

בו הדינים כבתחילה. ונודע, שכל התיקון של קו שמאל הוא להתיחד עם קו הימין דחסדים. כל אלו הצבאות שלו, שואבים אש אכלה אש, שכל הצבאות שלו מלאים דינים קשים, ולולא שמצד האריה יוצא נהר אחד של מים, המכבים גחלתם, לולא התחברותו עם הימין, חסדים, לא היה העולם יכול לסבול הדינים שלו, והיה נחרב.

קכא החושך של השמש, הצל, נמצא שם בקו שמאל. האור נמצא ואינו נמצא. כמה בעלי דין הולכים ומשוטטים בחושך. ונהר ההוא הדולק בצד שמאל, הוא אש שחורה חשכה. ואם תאמר שאין כאן אש לבנה, אש שחורה, אש אדומה, אש הכלול מבי צבעים, ירוקה, אל תאמר כן, כי ודאי שכך הוא, שנהר הדולק שחור הוא, ועכ"ז למעלה למעלה, בבינה, נמצאת האש כלולה מד' אישים, ומשם נמשך לאלו התחתונים, לפני שור שבו"א, ולמלאך גבריאל שבמלכות, שגם בהם האש של הגבורה כלולה מד' אישים.

החושך של השמש שבשמאל, כשקו השמאל מתיחד עם הימין, נמצא בו אור החכמה. וכשאינו מתיחד עם הימין, לא נמצא בו אור, אלא חושך. ושיעור האור המאיר בקו שמאל הוא כשיעורה של המלכות, שקרניו עולים בין שתי עיניו. ונהר ההוא הדולק בצד שמאל, הוא אש שחורה חשכה, כשיעורה של המלכות שהיא אש שחורה וחשכה. אמנם ודאי שקו שמאל כלול מכל ג' קווים והמלכות המקבלתם. וע"כ יש בו ד' אישים, שכמו שקו שמאל שבבינה כלול מכל ד' צדדים, כך קו השמאל שבחיות ושכ"ד מלאכים כלול מכל ד' צדדים, שהם לבנה ושחורה ואדומה וירוקה.

קכב התורה העליונה במה היא נמצאת, היא אש לבנה. וכתובה באש שחורה על אש לבנה. ובשתי אישים נמצאת התורה. אש אחת הוא, קו שמאל, שנקרא אש, וזו מתחלקת לארבע אישים, להיותו כלול מד' צדדים. וכן מים אחד הוא, קו ימין,

גם נודע שהתהום, הוא עלית המלכות והתכללותה בבינה שממעטה מג"ר, שהוא דומה לכח המסך דחיריק. כשגועה השור הזה, דחיריק. כשמגיע אליו כח המיעוט שבמסך דחיריק, אז יוצאים גדודי הקליפות והמתבלים האחוזים במקום החסרון של מיעוט הזה, הנקרא נקב של תהום הגדול, שהמה מתחברים עם הגעיה של השור ומשוטטים לפניו.

ואז נפתחים בהשור ב' מיני דינים, דינים דשמאל ודינים דמסך דחיריק שנתדבקו בו. שבי' דינים אלו כוללים כל מיני העוונות והקלקולים שבעולם. שאז נדונים על העוונות של כל העולם, שגרמו ליציאת ב' דינים אלו בקו השמאל. ובחינת הפגמים והקלקולים, שנעשו בהארץ קו השמאל, הם הכתיבה של העוונות בספר, כי המה מחכים על תשובת התחתונים, שע"י תשובתם יתוקנו דינים הללו.

קכ שבעה נהרות אש נמשכים לפניו. כשצמא, הולך אל נהר דינור, ושואב אותו בגמיאה אחת, והנהר חוזר ומתמלא כבתחילה, ואינו מכוב. כלומר, שאינו כנחל כוזב, שנפסקים מימיו. כל אלו הצבאות של השור הזה, שהוא גבריאל, שואבים אש אכלה אש. ולולא שמצד האריה יוצא נהר אחד של מים, אור החסדים, המכבים גחלתם, לא היה יכול העולם לסבול, הדינים שלהם.

מכח המסך דחיריק נתמעטו הג"ר דקו שמאל, ונשארו בו ז"ת חג"ת נהי"מ, חסר ג"ר. ושבעה נהרות אש נמשכים לפניו ז"ת, הנקראים נהרי אש, על שם הדינים שבהם. ובנסיעת הקווים יוצאת הארץ החכמה בקו שמאל, ואח"כ מתמעטת. כשנהיה צמא, בעת שהדינים בוערים בו, אז, בסוד נסיעת הקווים, הוא לנהר דינור, שהוא כולו אש ודינים. וע"י הופעת הארץ החכמה שבו, הוא מבטל כל הדינים שבנהר דינור בכת אחת.

אמנם תיכף אחר נסיעת הקווים, החכמה חוזרת ונעלמת. והנהר חוזר ומתמלא כבתחילה שאחר נסיעת הקווים, מתחדשים

חוץ מאלו מדרגות האחרות המתפרשים בהצד שלהם שאין להם חשבון, שהם הנשים והטף של ג' שבטים אלו, שאינם בחשבון האמור. וכולם מדרגות על מדרגות, חוץ מכמה בעלי דין, הנמשכים מקו שמאל, שהם למטה, בקליפות, שהם חצופים ככלב ונושכים כחמור, שהם אינם בכלל המחנות האלו דצד שמאל. אוי מי שנמצא אצלם. והדין שלהם הוא בצד הרביעי, שהיא המלכות. כלומר, שהם מקבלים חיותם מן המלכות.

הנקרא מים, מתחלק לארבעה, שכלול בו ד' צדדים. וכן הרוח אחד הוא, קו אמצעי, מתחלק לארבעה, שכלול מכל ד' צדדים. שהם ג' קווים ומלכות המקבלתם. **קכג** ג' ראשים נמצאים במחנות אלו, כנגד ג' שבטים שבמחנה דן. החשבון שלהם: א. ראש א', 62,700, מספר של שבט דן. ב. ראש ב', 41,500, מספר של שבט אשר. ג. ראש ג', 53,400, מספר של שבט נפתלי.

דגל הרביעי

[דגלא רביעאה]

האמצעי, שמיעט הקו שמאל במסך דחיריק ונחלש, ואז נתרצה לקבל מידתה של המלכות, שלא יאיר אלא ממטה למעלה. אחר ששלט עליו המסך דחיריק, שמיעטו לו"ק בלי ראש, שזה נבחן שרצה לירד לתהום הגדול, ששם מידת המיעוט דו"ק בלי ראש, ואחר שהגיע לזה, קיבל רפואתה של המלכות, שלא יאירו הג"ר שלו, אלא ממטה למעלה. וקשרה אותן הקרניים, שלא תארנה אלא ממטה למעלה, ואז נתרפא מדיניו, שהיו עומדים לשרוף העולם. ואחר זה שורה קול דממה דקה. והארה ממטה למעלה נבחנת לקול דממה דקה, כי אם ההארה היא ממטה למעלה ואינה נמשכת כלום למטה, נבחן שהוא בחשאי, וקול הברה לא נשמע למטה כלל.

קכה בצד זה, במלכות, שורה החסדים דקו ימין, ועולה הארת החכמה שבקו שמאל, המאירה בדרך עליה ממטה למעלה. השמש, ז"א, נאסף להאיר למקום הזה, מלכות. ומשום זה, כתוב, ותקעתם תרועה בצד דרום, קו ימין בהארת קו האמצעי. אבל כאן, במלכות, אין לא תקיעה ולא תרועה. למה תוקעים תרועה? הוא כח המסך שבקו האמצעי, המכניע לצד צפון, קו שמאל, כדי שיתיחד עם הימין, ולא יאיר יותר רק ממטה למעלה. ומשום זה צד צפון לאחר כל המחנות, כמ"ש מאסף לכל המחנות.

קכד דגל הרביעי, דגל מחנה אפרים. מבחינות החיות, פני אדם. מד' המלאכים, רפאל. נוסע, במערב. כל אלו הם בחינות המלכות. ועימו רפואה, כי בצד אדם, נכלל דין העליון בו, ומתרפא. זה אוהו בקרניו של השור, כשרוצה להביא אותן לתהום הגדול, וקושר אותן שלא תשרופנה את העולם. אחר זה שורה קול דממה דקה. כאן הדבר בחשאי, שלא נשמע דבר הברה כלל.

דגל הרביעי, המלכות, שנקראת אדם. ומד' מלאכים, שהם מרכבת המלכות, הוא המלאך רפאל. והוא רוח מערב. ונודע שבעת שליטת קו שמאל, מטרם שנתיחד עם הימין, הוא שורף העולם בדינים שלו, ורוצה לבטל את הימין, ואינו יכול להתייחד עם הימין, אלא אחר שמקבל מידתה של המלכות, שלא יאיר אלא ממטה למעלה, כמידת המלכות. ואז מתייחד עם הימין ומתרפא מדיניו.

וכמ"ש, בצד האדם, בקו שמאל, אשר המלכות, הנקראת אדם, נמשכת מן הצד שלו. נכלל בו דין העליון בו, דינים הקשים דשמאל בלי ימין, ומתרפא. ע"י קבלתו את מידת המלכות, שלא יאיר אלא ממטה למעלה. וזהו מלכות אוהות בקרני השור, שמידה זו כשהיא בקו שמאל, שהג"ר לא יאירו אלא ממטה למעלה, נקראים, קרני השור. ע"כ נבחן שהמלכות אוהות את השור, קו שמאל, בקרניו, רק אחר הפעולה של קו

שהוא חסד. ומשום זה, וביום שמחתכם ובמועדיכם... ותקעתם בחצוצרות. סַתֵּם, שהוא בין למעלה, ובין למטה בעולם הזה. אשרי הם ישראל, שהקב"ה רצה ביקרם, ונתן להם חלק עליון על כל שאר העמים, והקב"ה משתבח בהם, בתשבחותיהם שמשבחים לו.

משום שמתתקן ע"י המלכות. וע"כ דגל מחנה אפרים, שהוא המלכות, נוסע מקודם לקו שמאל, שהוא מחנה דן. ומחנה דן לאחרונה יסעו.

קכו ב' חצוצרות, ממזרח, קו אמצעי, ומדרום, קו ימין. והם מוכנים לשבור הדינים ולהכניע אותם בתרועה. וע"כ הן מכסף,

אותיות הנון ז

אצלנו. ואז החזירה ה' פניה אליהם כעין ז' כמי שמחזיר פניו למי שאוהב אותו. וכשהתחיל הארון לבוא, אז סיבב פניו מישראל והחזיר פניו אל הארון. ולגמרי החזירם.

תחילה מבאר שנ' כפופה המלכות, היא בנפילה מטרם הזיווג עם ז"א. שאז היא כמו בגלות, שעליה נאמר, נפלה לא תוסיף קום. וע"כ תחילה היא צריכה להקימה מנפילתה. ואח"כ היא יכולה להזדווג עימו. ונפילה פירושה שהיא בחסרון ג"ר. וקימה פירושה החזרת הג"ר, שבמלכות הוא הארת החכמה. והארון עם הלוחות שבתוכו הוא ז"א ומלכות, שלוחות העדות, ז"א. והארון, מלכות.

ונמצא שמטרם, ויהי בנסוע הארון. לא היתה המלכות בזיווג עם ז"א, מחמת חסרון החכמה. ונודע שאין גילוי החכמה אלא בשעת הנסיעה, שהיא נסיעת ג' קווים בשלוש מקומות. ולפיכך הקדים הנסיעה אל הזיווג. כמ"ש, ויהי בנסוע הארון, ויאמר משה, קומה ה'. כי אז נגלה הארת החכמה, שהקימה ה' מנפילתה. ואח"כ, אחר שנשלמה הנסיעה וקיבלה הארת החכמה, אז אמר משה, שובה ה'. שאז נפסק הארת החכמה וחזרה להזדווג עם ז"א, שהוא חסדים.

וזה אמרו, וארון ברית ה' נוסע לפנייהם דרך שלושת ימים לתור להם מנוחה. מנוחה פירושו, זיווג ז"א ומלכות. ובכדי להכין המלכות, שתהיה ראויה לזיווג עם ז"א, היה צריך ארון הברית לנסוע דרך ג' ימים,

קכז ויהי בנסוע הארון. ה', שהיא מחזירה פניה לאחור בב' מקומות, לפני פרשת ויהי בנסוע, ולאחריה, ז' אם רומזת על ג' כפופה, הנוקבא, המלכות. ו' פשוטה היא כלל דכר ונוקבא, ז"א ומלכות. ובמקום זה ב' כפופה עליה נאמר, ויהי בנסוע הארון, ויאמר משה, קומה ה'. שעל ה' כפופה אמר, קומה. וע"כ נכתבו ב' הנונים ההפוכות. ולמה נחזרו שוב פניהם לאחור, ז'

קכח לא נאמר פסוק בנ' בהאלף בית של אשרי יושבי ביתך. משום שהנ', מלכות, בגלות. וכתוב עליה, נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל. אלא מה כתוב למעלה, וארון ברית ה' נוסע לפנייהם דרך שלושת ימים לתור להם מנוחה. כיון שהארון היה נוסע, היתה ה' נוסעת עליו, שהרי השכינה ישבה על הארון. בוא וראה אהבת הקב"ה לישראל, שאע"פ שהם סרו מדרך הישר, אין הקב"ה רוצה לעזוב אותם, ובכל זמן הוא מחזיר פנים אליהם, שאם לא כן, לא היתה להם תקומה בעולם.

קכט הארון היה נוסע לפנייהם דרך שלושת ימים. ה', שהיא השכינה, לא היתה נפרשת ממנו, אלא נוסעת עימו. ומתוך אהבתם של ישראל החזיר פניו לישראל, ומסבבת עצמה מן הארון. כאותה איילה הצעירה כשהיא הולכת היא מחזרת פניה אל המקום שיצאה משם. ועל כן, בנסוע הארון, היתה ה' מחזרת פניה כלפי ישראל, וכתפי גופה אל הארון.

קל וע"כ כשהארון היה נוסע, אמר משה קומה ה', שלא תעזוב אותנו החזיר פניך

לפרשיות האחרות שלאחריה, הנבחות לבחינת ישראל. כמ"ש, אורייתא וישראל חד הוא.

וכמ"ש, בנסוע הארון, היתה הנ' מחזרת פניה כלפי ישראל, וכתפי גופה אל הארון, שכותבים ז המחזרת פניה לפרשיות הקודמות, שהם ישראל, וכתפי גופה לפרשת ויהי בנסוע, שהיא הארון, ז"א. כי בזמן הנסיעה הבא מקבלת חכמה, שהיא פניה, ופנים האלו היא משפעת לישראל. וכיון שז"א הוא בבחינת חסדים מכוסים, נבחן שאחוריה לז"א, שאחור, יורה שאינה מקבלת ממנו בחינתו. וע"כ, כשנסע הארון, משה אמר קומה ה'. שלא תעזוב אותנו הַחַזִיר פִּינֵךְ אֲצִלְנוּ. שתקבל הקימה, שהיא חכמה, ופנים של חכמה תשפיע לישראל, שיזכו אח"כ לקבל מזיווג השלם, שהוא מנוחה.

וכשהתחיל הארון לנוח, אחר שגמר קבלת ג' הקווים, שהיא הנסיעה, ובא בהמנוחה, שהיא הזיווג עם ז"א, אז סיבב פניו של נ' מישראל, שהפסיקה השפעת החכמה, והחזיר פניו אל הארון, קיבלה ג"ר דחסדים מז"א, שזה נבחן שנתנה פניה, שהם הג"ר, לז"א, לבחינת ז"א, שהוא חסדים. ולגמרי חזרה לחסדים דז"א. כי אין גילוי חכמה אלא בשעת נסיעת הקווים. ולאחר הנסיעה, חוזרים לבחינת חסדים לגמרי. וע"כ נכתבה כאן ז הפוכה שניה, שפניה לפרשת ויהי בנסוע, שהיא ארון הברית, ואחוריה לפרשיות התורה שלאחר ויהי בנסוע, שהם ישראל.

קלא בודאי שצריכים להיות כאן ב' נונים הפוכים לפניה ולאחריה. אבל לאחר ויהי בנסוע, לא החזירה המלכות פניה מישראל, שלא הפסיקה השפעתה מישראל. שא"כ היתה הנון הזו הכתובה צריכה להיות בהיפוך, מכעין נון האחרת העליונה, המלכות. כי נון זו מנוורת לאחור אל ישראל, וזו העליונה, המלכות, היא בדרך יושר עם הארון, שהיא בזיווג עם ז"א, אז ודאי פניה לישראל.

שהם ג' קווים בג' מקומות. שבדרך ג' ימים אלו, קיבלה הארת החכמה, שהיא קימה מנפילתה. ואז ראויה למנוחה, שזהו הזיווג. ועד"ז ישראל אינם ראויים לקבל מזיווג זו"ן, מטרים שמקבלים הארת החכמה שבמלכות.

וכמ"ש, לתור להם מנוחה, כדי שישראל יוכלו לקבל המנוחה מזיווג זו"ן. שאע"ג שסרו מדרך הישר, שאינם ראויים לקבל המנוחה מזיווג זו"ן, אין הקב"ה עוזב אותם כך, אלא בכל זמן המלכות מחזירה פניה אליהם, ומאירה להם הארת החכמה, להכשירם שיוכלו אח"כ לקבל מהמנוחה. הארון היה נוסע לפניהם דרך שלושת ימים, הנ' לא היתה נפרשת ממנו, אלא נוסעת עמו. כי נסיעת ג' קווים הם בז"א, אלא שהמלכות אינה נפרשת מז"א בשעת הנסיעה, וגם היא מקבלת ג' קווים אלו.

ומתוך אהבת הקב"ה לישראל, מחזיר פניה, שבחינת הארת החכמה שמקבלת, הנקראת פנים, כמ"ש, חכמת אדם תאיר פניו. היא מחזירה פניה אלו לישראל, ומשפעת להם הארת החכמה. ומחזירה את עצמה מז"א, שהוא הלוחות שבארון. כי ז"א הוא בחינת חסדים מכוסים, ובעת שהמלכות מקבלת חכמה, שאינה בחינת ז"א, נבחן שהמלכות מחזירה עצמה ממנו, שפורשת עצמה מז"א, ודומה כמו שמחזירה אליו אחוריה. ומה שאומר במשל האיילה, מחזיר פניו לאחוריו, רומז בזה כי המלכות, הנקראת איילה, יוצאת מקו שמאל, ושם היא שורשה, וע"כ מחזירה פניה לבחינת הארת החכמה שבקו שמאל. הרמז בתורה בפרשת ויהי בנסוע, נחשבת לבחינת ארון הברית הנוסע. ואח"כ בא הזיווג, שהוא מנוחה. וכותבים לפניה ז הפוכה, שאחוריה לפרשת ויהי בנסוע. ופניה לפרשיות הקודמות, הנבחות לבחינת ישראל. וכן אחר פרשת ויהי בנסוע, כותבים ז הפוכה, שפניה לפרשת ויהי בנסוע, שהוא ארון הברית, ואחוריה

מפסקת השפעתה מישראל. וע"כ אחוריה לישראל ופניה לארון הברית, לקבל ממנו חסדים. על זה יש מחלוקת, שבעת המנוחה לא כל שכן שמחזרת פניה לישראל, אלא פנים של חסדים. ועם כל זה כתיבת הנון צריכה להיות הפוכה, שפניה לוייה בנסוע, ואחוריה לשאר פרשיות. אלא מטעם אחר, מטעם שכאן חטאו ישראל בפרשת ויהי העם כמתאווננים. וע"כ החזירה כאן אחוריה לישראל.

קלג בין בצד זה ובין בצד זה מחזירה הנון פניה. שלפני, ויהי בנסוע, מחזירה פניה לישראל. ואחר ויהי בנסוע, מחזירה פניה לארון ואחוריה לישראל. ויפה, שהכתיבה של הנונים צריכה להיות כך. אבל מה שהחזירה אחוריה לישראל, אינו מטעם המנוחה, אלא מטעם שכתוב אחריה, ויהי העם כמתאווננים, כך תמצא בספרו של רב המנונא סבא.

קלכ אלא ודאי הוא, שהמלכות לא החזירה פניה מישראל, ומה עשתה בשעה שהתחיל הארון לנוח. אז אמר משה, שובה ה', שתפסיק מהארת החכמה ותשוב להארת החסדים דו"א. אז שכן הארון, שנה, והשכינה עמדה בצד אחר, בצד ימין, חסדים, ומקבלת ג"ר דחסדים, פנים מז"א. ופניה אלו מחזירה לישראל וכנגד הארון. כלומר, שפניה לארון לקבל ממנו חסדים, ופניה לישראל להשפיע להם החסדים האלו, שמקבלת מארון הברית. ואז כלולה בתוכה מכל, מן הארון ומן ישראל. אלא אח"כ גרמו ישראל, שהמלכות תחזיר אחוריה אליהם. ולפיכך כתוב הפוכה בין ויהי בנסוע לבין פרשת ויהי העם כמתאווננים.

אין מחלוקת על עצם כתיבת הנו', וכולם מסכימים שצריכה להיות הפוכה, שפניה לפרשת ויהי בנסוע, ואחוריה לישראל, כלומר לשאר פרשיות שבתורה. אלא יש מחלוקת על הטעם, שאמר, שבעת המנוחה

והמן כזרע גד

הירדן, כך המן היה שורה על ישראל לחוץ מארץ הקדושה, במדבר.

קלד זרע גד, כמו גדוד, שהוא לקיים זרע וצבאות בארץ. כמ"ש, גד גדוד יגודנו. ומה זרע גד לקחו חלקם בארץ אחר, בעבר

הורגני נא הרוג

שבעים איש. אמר לו הקב"ה, אתה מבקש בכל עת מות, הרי לך, ואצלתי מן הרוח. שכאן ידע משה, שהוא ימות ולא יכנס לארץ, כי אלדד ומידד היו מתנבאים דבר זה.

קלח ע"כ לא צריך האדם, בעת ששרוי בכעס, לקלל את עצמו. כי כמה מקטרגים עומדים עליו, שמקבלים דבר זה וקללתו מתקיימת. בזמן אחר, כשמשה ביקש מיתה במעשה העגל, שאמר, מְחַנֵּי נָא, מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ. לא קיבלו ממנו, משום שהיה הכל לתועלת ישראל. עתה לא אמר זה, אלא מתוך כעס ודוחק, וע"כ קבלו ממנו. וע"כ

קלו מהו השינוי, שאמר משה בדבר זה למעלה כמו אל נוקבא, שכתוב, אם ככה את עושה לי, שאומר לשון נקבה, את. הלא, אתה, היה צריך לומר. אלא למקום שהמוות שורה בו אמר. שאותו מקום הוא של הנקבה, המלכות. ומשום זה אמר, הורגני נא הרוג. שזה אילן המוות. וכבר העמדנו שבאילן החיים, ז"א, אין מות שורה בו. ולא יוכל לומר אליו, הורגני נא הרוג. וע"כ החזיר עצמו מאילן החיים, ואמר אל אילן המוות, למלכות, את, ולא אמר, אתה. וכך היה צריך לומר, כי המלכות היא נוקבא.

קלז מיד, ויאמר ה' אל משה, אספה לי

יתקיימו. כמ"ש, וייכלא העם, מהביא. וכן, וייכלא הגשם מן השמים. שויכלא, הוא מניעה ממש. ומשה לא רצה. צא וראה עניות של משה, שכתוב, המקנא אתה לי. אשרי חלקו של משה, שהוא עלה על כל נביאים העליונים. כל שאר נביאים כלפי משה הם כלבנה כלפי השמש.

נשאר אח"כ אלדד ומידד במחנה, ואמרו זה, שמשה ייאסף אל עמו, ויהושע יכניס ישראל לארץ.

קלט) ומשום זה בא יהושע אל משה וקינא על משה. ומשה לא השגיח על כבודו. וע"כ אמר יהושע, אדוני משה, פְּלֹאִם. כלֵאם, היינו מנע מהם דברים, שלא

ולא ישליטנו אלקים לאכול ממנו

טובת עצמו, ואינו חסר לנפשו וגופו כלום, ואותו האילן, ז"א, נשאר ואינו משים אותו לפניו ביראה, ולקבלו למעלה, אז, ולא ישליטנו האלקים לאכול ממנו, ולזכות באותו העושר, ודאי איש אחר יאכלנו. כמ"ש, רשע יכין וצדיק ילבש. משום זה צריך האדם לזכות לעולם ההוא, במה שנותן לו הקב"ה. ואז אוכל ממנו בעולם הזה. וקרן ההוא ישאר אצלו לעולם האחר, שיהיה צרור בצרור החיים.

קמה) אם ככה את עושה לי הרגני נא הרוג. וכי משה, שהיה עניו מכל בני העולם, משום ששאלו ממנו ישראל לאכול, מסר עצמו למיתה? אלא סוד עליון הוא, משה לא חרה לו, ולא שאל למסור עצמו למיתה, משום זה ששאלו ממנו ישראל, לאכול בשר.

קמו) משה נתאחד למעלה, והיה עולה במה שלא נתאחד נביא אחר. ובשעה שאמר הקב"ה למשה, הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, שמח משה ואמר, ודאי עתה שלימות הוזה תהיה נמצאת בי, כי בזכותי נמצא המן לישראל. כיון שראה משה, שחזרו לרדת למדרגה אחרת, ושאלו בשר, ואמרו, ונפשנו קָצָה בלחם הקלוקל, אמר, אם כן הוא, הרי מדרגתי היא פגומה, שהרי בזכותי יאכלו ישראל מן במדבר. הרי אני פגום, ואהרון פגום, ונחשון בן עמינדב פגום. כי אהרון ונחשון היו אחוזים בימין ושמאל של משה.

קמוז) ואם ככה את עושה לי הורגני נא הרוג. כי נהייתי כנוקבא, מלכות, בהמאכל שלה, בבשר שהם שואלים. ואני יורד מן

קמ) כמה הם בני אדם קשי לב, שאינם משגיחים בדברי עולם ההוא כלום. הרע שבלב, האחוז בכל אברי הגוף, עושה להם את זה. יש רעה אשר תחת השמש, ורבה היא על האדם. הרעה הזו היא תוקף הרע שבלב, שרוצה לשלוט בדברי עולם הזה, ואינו משגיח בדברי עולם ההוא כלום.

קמא) למה הלב רע? המקרא שלאחריו מוכיח זה, שכתוב, איש אשר יתן לו האלקים עושר ונכסים. מקרא זה קשה. כיון שכתוב, ואיננו חסר לנפשו מכל אשר יתאוה, למה ולא ישליטנו האלקים לאכול ממנו? הרי אינו חסר לנפשו כלום? אלא סוד הוא, וכל דבריו של שלמה המלך הם מתלבשים בדברים אחרים, והם כדברי תורה המתלבשים בסיפורי עולם הזה.

קמב) אע"פ שצריכים להסתכל בלבוש, בסיפורי העולם, כלומר, אע"פ שאין המקרא יוצא מידי פשוטו, מקרא זה עתה כך הוא אומר, שאדם הולך בעולם הזה, והקב"ה נותן לו עושר, כדי שיזכה בו לעולם הבא, וישאר אצלו קרן מכספו. קרן, כסף שקיים לנצח, שהוא מקום לצרור בו הנשמה. משום זה הוא צריך להשאיר אחריו קרן הזה, וקרן הזה יקבל אחר שיצא מעולם הזה.

קמג) משום שקרן הזה הוא עץ החיים של עולם ההוא, ז"א, ולא נמצא ממנו בעולם הזה, רק אותם הפירות שיוצאים ממנו. וע"כ הפירות שלו אוכל האדם, שזכה להם, בעולם הזה. והקרן קיימת לו לעולם ההוא, לזכות בו בחיים עליונים שלמעלה. **קמד**) ומי שמטמא עצמו, ונמשך אחר

השמים, ממדרגה עליונה, ז"א, עי"ו שמאסו בלחם מן השמים, למדרגת הנוקבא, לאכילת בשר, והלא אני מעולה מכל שאר נביאי העולם. כי כל הנביאים נתנבאו בפה, שהיא הנוקבא, ומשה התנבא בזה, שהוא ז"א, הנקרא שמים. וע"כ אמר, ואל אראה ברעתי. שנחשב למת ודאי לרדת למדרגה תחתונה. כי היורד ממדרגה למדרגה, נחשב לו למיתה.

אספה לי שבעים איש

קמח ויאמר ה' אל משה, אספה לי שבעים איש מזקני ישראל, הרי הם לתת להם מאכל אחר, שאינו מן השמים, שהוא מדרגת משה. ולא תהיה נפגם במדרגה שלך. וע"כ ואצלתי מן הרוח, אשר עליך ושמתי עליהם. משום שהם נתאחדו בלבנה, הנוקבא, וצריך השמש, מדרגת ז"א ומשה, להאיר לה. וע"כ, ושמתי עליהם, כדי שיאירו מן השמש, מדרגת משה, כאור הלבנה, שהוא מן השמש. ומשום זה הבשר לא בא ע"י משה, אלא ע"י שבעים איש. כדי שלא יופגם, שלא יוצרך לרדת ממדרגתו.

שם הקדוש של י"א אותיות

[שמא קדישא מחד סרי אתון]

אל, נא קפא נא לה. ולא רצה משה להתפלל יותר, משום שעל שלו לא רצה להטריח את המלך יותר. על כן רצה הקב"ה ביקרו של משה. ובכל מקום רוצה הקב"ה בכבודם של הצדיקים יותר משלו. ולעתיד לבוא עתיד הקב"ה לתבוע עלבונם של ישראל מעמים עכו"ם, ולשמח את ישראל בשמחת ציון. שכתוב, ובאו, וריננו במרום ציון. ואז, ובא לציון גואל.

קמט אשרי חלקו של משה, שהקב"ה רצה ביקרו. עליו כתוב, ישמח אביך ואמך. ישמח אביך זה הקב"ה. ואמך זו היא כנסת ישראל, המלכות. ותגל יולדתך, זו אמו של משה שלמטה. הקב"ה אהב אותו יותר מכל נביאי העולם, שנבואתו היתה בלי אמצעי כלל, שכתוב, פה אל פה אדבר בו. **קנ** ויצעק משה אל ה' לאמר, אל, נא קפא נא לה. והוא סוד שם הקדוש של י"א אותיות, אותם י"א אותיות שיש בהמילות,

תולדות

ואלה תולדות יצחק

החתומים, שאין היכולת להשיגם. בתורה הם כל דברים העליונים המגולים ואינם מגולים. כלומר, שלרוב העמקות שבהם, הם ניגלים להמעייין בהם, ותכף נעלמים. ושוב ניגלים כרגע וחוזרים ונעלמים. וכן חוזר חלילה תמיד לפני המעיינים בהם. בתורה הם כל הדברים שלמעלה שבעולמות העליונים ושל מטה. כל הדברים שבעולם הזה וכל הדברים שבעולם הבא הם בתורה. ואין מי שיסתכל וידע אותם.

ה כשבא שלמה ורצה לעמוד על דברי תורה ועל דקדוקי תורה, ולא יכול, אמר, אמרתי אֲחַכְמָה והיא רחוקה ממני. דוד אמר, גל עיניי ואביטה נפלאות מתורתך.

ו ואלה תולדות ישמעאל, שהם שנים עשרה נשיאים. ואחר כך אמר, אלה תולדות יצחק. ויעלה על דעתך, כיון שכתוב בישמעאל שהוליד שנים עשר נשיאים ויצחק הוליד שניים, הוא משום שזה נעלה בצדקתו, ולכן הוליד שנים עשר, וזה לא נעלה, וע"כ הוליד רק שניים. לפיכך כתוב, מי ימלל גבורות ה', זהו יצחק, כי יצחק הוא גבורה דו"א, כי יצחק הוליד את יעקב, שהוא בלבדו היה חשוב יותר מכולם, שהוליד שנים עשר שבטים, והיה הקיום שלמעלה ושלמטה. אבל יצחק היה רק הקיום של מעלה, בקדושה עלאה. וישמעאל היה רק למטה וע"כ כתוב, מי ימלל גבורות ה', זה יצחק, ישמיע כל תהילתו, זהו יעקב. כי יעקב הוא כל תהילתו, להיותו הקיום של מעלה ומטה. כשנתדבק השמש, ז"א, בלבנה, הנוקבא, כמה כוכבים מאירים מהם, שהם י"ב שבטי יה, המשולים בחלום יוסף לכוכבים.

והנה אומר ג' חילוקים:

- א. שיעקב היה הקיום שלמעלה ומטה.
- ב. ויצחק רק למעלה בקדושה עליונה.

א כשביקש הקב"ה, ועלה ברצון לפניו, לברוא העולם, היה מסתכל בתורה וברא אותו. ובכל פעולה ופעולה שברא הקב"ה בעולם, היה מסתכל בתורה וברא, וכמ"ש ואהיה אצלו אָמוֹן ואהיה שעשועים יום יום, אל תקרי אָמוֹן אלא אומן, שהיתה כלי אומנותו.

ב כשרצה לברוא את האדם, אמרה התורה לפניו, אם יהיה נברא האדם ואחר כך יחטא, ואתה תדון אותו, למה יהיו מעשי ידיך לשוא, הרי לא יוכל לסבול את דינך. אמר לה הקב"ה, הרי בראתי תשובה מטרם שבראתי העולם. ואם יחטא, יוכל לעשות תשובה, ואמחול לו.

אמר הקב"ה לעולם, בשעה שברא אותו, וברא את האדם: עולם, אתה וטבעך אינם עומדים אלא על התורה, ומשום זה בראתי בך אדם, כדי שיעסוק בתורה. ואם לא יעסוק בתורה, הרי אני מחזירך לתוהו ובוהו. והכל הוא בשביל האדם. והתורה עומדת ומכרזת לפני בני אדם, כדי שיעסקו וישתדלו בתורה, ואין מי שיטה אזניו.

ג כל מי שעוסק בתורה הוא מקיים העולם ומקיים כל פעולה ופעולה שבעולם על תיקונו כראוי. ואין לך איבר הנמצא באדם, שלא תהיה כנגדו בריה בעולם.

כי כמו שגוף האדם מתחלק לאיברים, וכולם עומדים מדרגות על מדרגות, המתקנות אלו על אלו, וכולן הן גוף אחד. כן העולם, כל אלו הבריות שבעולם, כולן הן איברים איברים, ועומדים אלו על אלו. וכאשר כולן תתקנה, יהיו לגוף אחד ממש. והכל, הן האדם והן העולם, הוא כדמיון התורה, כי התורה כולה היא איברים ופרקים, ועומדים אלו על אלו, וכאשר יתקנו כולם, יעשו לגוף אחד.

ד בתורה הם כל סודות העליונים

חסד. ולפיכך מדייק הכתוב לומר, בן אברהם. וכן, אברהם הוליד את יצחק.

ח ויהי אחר מות אברהם, ויברך אלקים את יצחק בנו, וישב. מקרא זה אין תחילתו כסופו ואין סופו כתחילתו, שמתחיל במיתת אברהם ומסיים בברכת יצחק, שאין שום קשר ביניהם. ועוד, מהו השינוי שהקב"ה היה צריך לברך את יצחק, ולא ברכו אברהם. זאת משום שאברהם לא ברך את יצחק, ע"כ ברכו ה' לאחר מותו. וזהו הקשר שבכתוב, ויהי אחר מות.

ומהו הטעם שלא ברכו אברהם, כדי שלא יתברך עימו עשו בנו. כלומר, שלא ימשיך הארת השמאל ממעלה למטה, כדרכו בטומאה. וע"כ עברו אלו הברכות אל הקב"ה, והקב"ה ברך את יצחק. הקב"ה הוא קו אמצעי, המיחד ב' הקוים זה בזה, על ידי שמגביל את קו השמאל, שלא יאיר רק מלמטה למעלה בלבד. ועתה לא יתברך עשו, כי לא יוכל להמשיך ממעלה למטה. וישב יצחק עם באר לחי רואי. מהו לחי רואי? אלא שנתחבר עם השכינה, שהיא באר שמלאך הברית, שהוא היסוד, נראה עליה, ועל כן ברכו. ובוהו מובן קשר ג' חלקי המקרא זה בזה: ויהי אחרי מות אברהם, ולא ברך את יצחק, ויברך אלקים את יצחק. ולמה ברכו, וישב יצחק עם באר לחי רואי, משום שנתחבר עם השכינה.

ט מעיין גנים, זה אברהם. באר מים חיים, זה יצחק. ונוזלים מן לבנון, זה יעקב. הרי שבאר מים חיים הוא יצחק, כמ"ש, וישב יצחק עם באר לחי רואי. באר, היא השכינה. לחי, זה חי העולמים, צדיק, שהוא יסוד, חי העולמים. ואין להפריד אותם. הוא חי בשני עולמות. חי למעלה, שהוא עולם העליון, בינה. חי אצל עולם התחתון, מלכות. ועולם התחתון מתקיים ומאיר מכוונו.

י הלבנה, הנוקבא, אינה מאירה אלא כשרואה את השמש, ז"א. וכיון שרואה אותה, היא מאירה, כלומר שמקבלת מז"א מוחין דהארת חכמה, שהם ראייה. וע"כ נקראת, באר לחי רואי. ואז היא

ג. וישמעאל רק למטה.

ויש להבין החילוקים האלו. והענין הוא, כי פרצוף ז"א נחלק על החוזה, מפאת הפרסא אשר שם, שמחזה ולמעלה הוא ג"ר, ומחזה ולמטה הוא ו"ק. והתחתונים אין להם אחיזה רק מחזה ולמטה דו"א, ולא כלום מחזה ולמעלה, להיותם תולדות הנוקבא דו"א, שמקורה מתחיל בו"א רק מחזה ולמטה. אבל האבות היו מרכבה לחג"ת דו"א, אברהם ויצחק לשתי זרועות ז"א, חסד וגבורה. ויעקב אל הגוף של ז"א, תפארת. ונמצאים אברהם ויצחק אחוזים למעלה מחזה דו"א, בורועות, ולא כלום מחזה ולמטה. אבל יעקב, להיותו מרכבה לת"ת, שהוא גוף, שהחזה נמצא באמצעו, הרי הוא נאחו למעלה מחזה ולמטה מחזה. שמצד מחצית הת"ת שלמעלה מחזה, הוא נאחו למעלה בג"ר. ומצד מחצית הת"ת שלמטה מחזה, הוא נאחו למטה בו"ק. שמשם כל התחתונים.

וכמ"ש, שיצחק הוציא את יעקב, שהוא לבדו היה חשוב יותר מכולם, כי היה בחיר שבאבות. כי הוא הוליד י"ב שבטים, שהם מחזה ולמטה של הת"ת, שהיה הקיום והמרכבה של למעלה מחזה דו"א ושל למטה מחזה דו"א. כי להיותו מרכבה לת"ת, והת"ת כולל את שניהם. אבל יצחק היה מרכבה לגבורה דו"א, שכולו למעלה מחזה, ואינו נאחו למטה כלום. וישמעאל היה ככל התחתונים, שאין להם אחיזה, אלא למטה מחזה, ולא כלום למעלה מחזה. ולפיכך יעקב חשוב יותר מכולם, כי הוא בלבדו כולל כל הבחינות.

ז ויברך אלקים את יצחק בנו, עתה שמת אברהם. שברך והגדיל מדרגת יצחק, שהיא גבורה, אחר מיתת אברהם. עם כל זה צורתו של אברהם היה, ונשארה ביצחק. שגם צורתו של אברהם, שהוא חסד, נשארה כלולה ביצחק. עד שכל מי שראה את יצחק, היה אומר זה אברהם ודאי, והיה מעיד ואומר, אברהם הוליד את יצחק. כי היה כלול ומלוש בצורתו של אברהם, שהוא

לצד זה. ללמדך, שאין עיקר כוחו בצפון, שהוא צד שמאל של ז"א, ואינו מאיר שם בקביעות, אלא סובב לכאן ולכאן.

סובב סובב הולך הרוח. ז"א הוא אור הרוח, והוא מכונה שמש. מה שסובב סובב הולך הרוח, כדי שהלבנה תאיר ממנו ויתחברו שניהם. כי עיקר הארת הלבנה הוא הארת החכמה, שמקבלת משמאל. אמנם אינה יכולה לקבל החכמה בלי חסדים. וע"כ ז"א הולך וסובב פעם לצד צפון להארת החכמה, ופעם לצד דרום להארת החסדים, כדי להלביש החכמה בחסדים, ורק בדרך זה מקבלת הלבנה הארתו ומתחברת עמו בזיווג.

יג כשבא אברהם לעולם, חיבק את הלבנה והקריבה. כיון שבא יצחק, נאחו בה והתזיק בה כראוי, ומשך אותה באהבה. כמ"ש, שמאלו תחת לראשי. כיון שבא יעקב, אז נתחבר השמש, ז"א, בלבנה, בנוקבא, והנוקבא האירה. הארת החכמה קיבלה מיצחק, ועוד לא האירה בה, מחמת חוסר התלבשות באור חסדים. וכשבא יעקב, קו אמצעי, שהשפיע לה החכמה מלובשת בחסדים, אז האירה הנוקבא.

ואז נמצא יעקב שלם מכל הצדדים, מחסדים שבצד ימין ומחכמה שבצד שמאל. והלבנה האירה, כי עתה ע"י יעקב, נתלבשו החכמה והחסדים זה בזה, ויכולה להאיר. וניתקנה ב"ב השבטים.

יד ברכו את ה' כל עבדי ה'. מי הם הראויים לברך את הקב"ה? כל עבדי ה'. כי אע"פ שכל אדם בעולם מישראל, כולם ראויים לברך את הקב"ה. אבל ברכות, שבשבילם יתברכו עליונים ותחתונים, מי המה המברכים אותו? עבדי ה'. ומי המה שברכתם ברכה? העומדים בבית ה' בלילות. אלו הם הקמים בחצות לילה, ומתעוררים לקרוא בתורה. הם העומדים בבית ה' בלילות. ושניהם צריכים, שיהיו עבדי ה', ושיקומו בחצות לילה. כי אז הקב"ה בא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן.

מאירה ועומדת במים חיים. לחי רואי, כדי להתמלא ולהאיר מאותו החי, שהוא יסוד דז"א.

יא בניהו בן יהודע בן איש חי, פירושו, שהיה צדיק ומאיר לדורו, כמו החי של מעלה, שהוא יסוד דז"א, מאיר לעולם, שהיא הנוקבא. ובכל שעה באר זו, הנוקבא, מסתכלת לחי, היסוד, ורואית, כדי להאיר.

וישב יצחק עם באר לחי רואי. בקחתו את רבקה. כי באר היא רבקה, נוקבא דז"א. והוא יושב עמה, וניתאחד עמה בבחינת חושך בלילה, כמ"ש, שמאלו תחת לראשי.

קו שמאל דז"א, יצחק, מכונה חושך, להיותו מושג רק בחושך. כי בשעת שליטתו נחשכים המאורות, להיותו חכמה בלי חסדים. והנוקבא מכונה לילה. לפיכך הארת השמאל אל הנוקבא מכונה חושך בלילה. וכמ"ש ונתאחד עימה חושך בלילה. כי זיווג יצחק, קו שמאל, עם הבאר, הנוקבא, המקבלת ממנו, נבחן לחושך בלילה.

יצחק היה בקרית ארבע אחר שמת אברהם. וישב יצחק עם באר לחי רואי. בהכרח שאין זה מקום מגורו, אלא הוא שם הנוקבא, שניזדווג בה וניתאחד בה באותה הבאר. לעורר האהבה.

יב וזרח השמש ובא השמש, ז"א. המאיר אל הלבנה, הנוקבא. כי כשהשמש נראה עימה, אז היא מאירה. והשמש מאיר וזרח ממקום עליון העומד עליו, שהיא בינה, משם מקבל הארתו, וזרח תמיד.

ובא השמש, להיזדווג עם הלבנה, הנוקבא. הולך אל דרום, קו ימין דז"א. ומשים בו תוקפו, שעיקר הארתו משים בימין, חסדים. ומשום שתוקפו הוא בימין, נמצא כל כוח הגוף של האדם בימינו של הגוף, ובו תלוי כוח הגוף.

ואחר כך סובב אל צפון, שמאיר לצד זה, לדרום, ומאיר לצד זה, לצפון. כי סובב משמעותו שהארתו סובב פעם לצד זה ופעם

ויהי יצחק בן ארבעים שנה

הן רק שלש שנים. וכשהוליד היה בן ששים, שהשיג שש ספירות חג"ת נה"י, כדי להוליד כראוי. ויצא יעקב שלם, בכלל שש הספירות נאחו יעקב, ונעשה איש שלם.

טז בת בתואל הארמי מפדן ארם אחות לבן הארמי. אע"פ שהיתה בין תועים, היא לא עשתה כמעשיהם. וע"כ אומר, שהיתה בת בתואל, ומפדן ארם, ואחות לבן, שכולם היו רשעים, והיא עשתה מעשים טובים.

יז אם היתה רבקה בת עשרים שנה, או יותר, או לכל הפחות בת שלש עשרה, אז היה נחשב לה לשבח, שלא עשתה כמעשיהם. אבל עד עתה היתה רק בת שלש שנים. מהו השבח שלה, שלא עשתה כמעשיהם?

בת שלש שנים היתה ועם זה, עשתה אל העבד כל אותו המעשה, משמע בהכרח, שהיה לה שכל כבת עשרים, ולפיכך שבת הוא לה שלא למדה ממעשיהם.

יח כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות. שושנה, כנסת ישראל, הנוקבא דו"א, שהיא בין הצבאות, כמו שושנה בין החוחים.

יצחק בא מצד אברהם, שהוא חסד עליון, ועושה חסד עם כל הבריות. ואע"פ שהוא דין הקשה, מכל מקום נמשך מחסד, מאברהם. רבקה באה מצד דין קשה, מבתואל ולבן. ואע"פ שהיא עצמה דין הרפה, האודם של השושנה, וחוט של חסד היה תלוי עליה, הלובן של השושנה, מכל מקום נמשכה מדין הקשה. והיה, יצחק דין הקשה והיא דין הרפה. וע"כ כשושנה בין החוחים היתה. חוחים, דינים קשים. כי רבקה היתה מוקפת בדינים קשים מצד הוריה ואנשי מקומה. אבל היא עצמה היתה דין הרפה וממותק, וחוט של חסד. כצורת השושנה. הרי שמעשיה כשרים, שלא למדה ממעשיהם, שלא היה בה דין קשה. שזה נשמע להיותה משולה לשושנה, שיש בה אודם ולובן.

טו ויהי יצחק בן ארבעים, כשנשא את רבקה. יצחק נכלל בצפון ובדרום, שהם אש ומים. ואז היה יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה. כי ודאי שיצחק היה נכלל בימין, בחסדים, המכונים מים ומכונים דרום. וא"כ יש בו ב' הספירות צפון ודרום, שהם חסד וגבורה. צפון מכוח עצמו, שהוא שמאל. ודרום מכוח שהוא בן אברהם. גם היה לו היתכללות צפון ודרום יחד זה בזה, שהוא תפארת. כי אין תפארת אלא התכללות חסד וגבורה, שהם דרום צפון.

ונמצא שהיה לו ג' הספירות חסד גבורה ת"ת. ובקחתו את רבקה, שהיא המלכות, השיג גם את המלכות. והיה לו ד' ספירות חו"ג תו"מ. ובגדלות הם חו"ב תו"מ. שכל אחת מהן כוללת עשר ספירות, והם ארבעים ספירות, שהם ארבעים שנה.

כי הנוקבא יכולה לקבל המוחין של יצחק, שהוא קו שמאל, שנעשתה רביעי לחג"ת, ואז לקחה יצחק והשפיע לה המוחין שלו. אבל אז היא עקרה, להיותה מחוסרת חסדים. כמ"ש וַיֵּעָרַר יצחק... כי עקרה, כי אינה ראויה להוליד עד שתתמעט ותהיה בסוד שביעי, שתקבל מחג"ת נה"י. וע"כ כתוב ויצחק בן ששים שנה בלדת אותם, כלומר חג"ת נה"י.

רבקה היתה, כמראָה הקשת, שהוא ירוק לבן אדום, שהם חג"ת של הנוקבא. ובת שלש שנים נאחו בה, כאשר נאחו ברבקה. כלומר, כאשר נשא אותה. כי יצחק היה כלול מארבע ספירות בקחתו את רבקה, חו"ב תו"מ. אבל רבקה, אע"פ שנכללה עמו, מ"מ לא היה לה אלא ג' ספירות חג"ת, שהן ג' גוונים כמראָה הקשת. והגוון מספירתה עצמה, שהיא מלכות, חסרה לה. והן ג' שנים, ולא ארבע. וספירותיו של יצחק הן בעשרות, ז"א. ושל רבקה הן רק יחידות, הנוקבא. ולפיכך ארבע ספירות של יצחק הן ארבעים. וג' ספירות של רבקה

לא היו יכולים לקבל, כי לא היו יכולים לסבול דינים הקשים, הנמשכים עם הארתו.

כעין זה הקב"ה מזווג זיווגים בעולם, שאחד חזק ואחד רפה. כנ"ל, שיצחק היה דין קשה ורבקה דין רפה. כדי שהכל יתקן, שיוכלו לקבל גם הארת חכמה. והעולם יהיה נמתק, שלא יזיק להם דינים הקשים, הנמשכים עם הארה הזאת. שהוא משום, שמקבלים אותה על ידי הנוקבא, שע"ז נמתקים הדינים.

ואם לא היתה הנוקבא דין רפה, לא היה יכול העולם לסבול דין הקשה של יצחק. כי הארת יצחק הוא אור זכר, שמדרכו להשפיע ממעלה למטה, שבבחינת הארת השמאל נמשך מזה דין קשה מאד. אבל רבקה, שהארתה היא אור נקבה, שמדרכה להאיר רק ממטה למעלה, אין בזה דינים קשים, אלא דין רפה לבד. ולפי שהארת יצחק מגיע לתחתונים על ידי הנוקבא, שהיא דין רפה, על כן יכולים התחתונים לקבל הארה ממוחזר הללו. אבל מבחינת יצחק לבד,

וִיעָתֵר יִצְחָק

צריכים. מהו הטעם, כדי שיתגדל ויתוסף משחת קודש על ידי תפילת הצדיקים לכל מי שצריך. כי הצדיקים בתפילתם פותחים את הצינור עליון, ואז, אפילו אותם שאינם כדאים להיענות, נענים.

כב אברהם לא התפלל לפני הקב"ה, שיתן לו בנים, אע"פ ששרה היתה עקרה. אבל יצחק התפלל על אשתו, משום שהיה יודע, שהוא אינו עקר אלא אשתו. ויצחק היה יודע בסוד החכמה, שיעקב עתיד לצאת ממנו עם שנים עשר שבטים. אבל לא היה יודע. אם מאשה זו או מאחרת. וע"כ כתוב, לנכוח אשתו, ולא כתוב, לנכוח רבקה.

כד עשו נולד ויצא אדמוני. והוא מינו של יצחק, שהוא דין קשה של מעלה, של הקדושה. ויצא ממנו עשו, שהוא דין קשה של מטה, שהיה ראשו בקדושה וגופו לא בקדושה, ודומה ע"כ למינו של יצחק. וכל מין הולך אחר מינו. ועל כן אהב את עשו יותר מיעקב. כמ"ש, כי ציד בפיו, שהוא ראשו שהיה בקדושה. כתוב כאן, כי ציד בפיו. וכתוב שם, על כן יאמר כנמרוד גיבור ציד לפני ה'. שם, פירושו של ציד הוא דין קשה. אף ציד שבכאן הוא דין קשה. ומשמיענו הכתוב, שאהב אותו מטעם היותו דין קשה כמוהו.

ט ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו. שהקריב קורבן והתפלל עליה.

כתוב, ויעתר יצחק. וכתוב, ויעתר ה'. ואם ויעתר הוא קורבן, ויעתר ה' הוא ג"כ קורבן. שיצא אש של מעלה כנגד האש של מטה. כי צריכים ב' אישיות לאכילת הקורבן, אש של גבוה, ואש של הדיוט. וע"כ ויעתר יצחק, הוא על אש של מטה. ויעתר לו ה', הוא על אש של מעלה.

כ פירוש אחר בהכתוב, ויעתר יצחק, שהיתפלל תפילתו וחתר חתירה למעלה אל המזל המשפיע בנים. כי במקום ההוא, במזל, דיקנא דא"א, תלויים לידות בנים. כמ"ש, ותתפלל על ה', הויה, הוא ז"א, על ה', הוא דיקנא דא"א, המקיף לז"א, שנקרא מזל. ואז, ויעתר לו ה'. אל תקרא ויעתר לו, אלא, ויחתר לו. כי הע' מתחלף בח', להיותם ממוצא אחד מאותיות אהה"ע. כי חתירה חתר לו הקב"ה וקיבל אותו. ואז ותהר רבקה אשתו. שמצד המערכה לא היתה ראויה להריון, כי היתה עקרה מלידה, אלא בסיבת תפילתו, חתר לו חתירה, ששינה את סדר המערכה. ואז ותהר רבקה אשתו.

כא עשרים שנה נשתהה יצחק עם אשתו ולא ילדה. עד שהתפלל תפלתו. והוא משום שהקב"ה חפץ בתפילתם של צדיקים, בשעה שמבקשים מלפניו התפילה על מה שהם

ויתרוצצו הבנים

להיתדבק באותו נחש העקלתון, וע"כ בכל מעשיו היה נמשך עליו, כנחש עקלתון אחר לעומתו, בפקחות ובמירמה.

ויברא אלקים את התנינים הגדולים. זהו יעקב ועשו. ואת כל נפש החיה הרומשת, הם שאר המדרגות שביניהם. הרי שיעקב ועשו נקראים תנינים, דהיינו נחשים, שעשו היה נחש עקלתון, ויעקב נמשך עליו כמו נחש עקלתון אחר לעומתו. ובהכרח, שיעקב עשה עצמו חכם, לעמוד כנגד נחש האחר ההוא. **לא** משום זה בכל חודש וחודש מקריבים שעיר אחד, כדי להמשיך אותו למקומו, ויפרד מן הלבנה, הנוקבא דז"א, שאורה נתכסה מפני העקב של עשו. וכן ביום הכיפורים צריכים להקריב שעיר ההוא. וזהו נעשה בחכמה, כדי לשלוט עליו ולא יוכל להרע. כלומר שעשו הוא שעיר. וענין החכמה שבשעיר ראש חודש ורה"ש ויום הכפורים.

והכל נעשה בחכמה ובמירמה אליו, משום שהוא נחש הרע, חכם להרע, משטיין למעלה ומדיח מלמטה.

לב ומשום זה מקדימים עצמם ישראל, ומתחכמים אליו בחכמה ובמירמה, כדי שלא יוכל להרע ולשלוט. וע"כ יעקב, בסוד האמונה, כל מעשיו כלפי עשו היו, כדי שלא ליתן מקום לנחש ההוא לטמא המקדש, ושלא יקרב אליו, ושלא ישלוט בעולם. וע"כ לא היה נצרך אברהם להתנהג במרמה, ולא יצחק. משום שעשו, שהוא הצד של אותו הנחש, עוד לא בא לעולם. אבל יעקב, שהוא בעל הבית, בעלה של השכינה, היה צריך לעמוד כנגד אותו הנחש, שלא לתת לו שליטה כלל לטמא בית המקדש של יעקב, שהוא הנוקבא. ולפיכך ניצרך יעקב, להילחם עמו במרמה, יותר מכל בני העולם. ומשום שיעקב לחם עמו במירמה, וקנה ממנו הבכורה והברכות, ישראל הקדושים, נבררו להיות חלק גורלו של הקב"ה.

כה ויתרוצצו הבנים והלכה לדרוש את ה'. לבית המדרש של שם ועבר. ויתרוצצו הבנים בקירבה, מפני ששם היה אותו רשע עשו, שעשה מלחמה עם יעקב.

ויתרוצצו הוא נשתברו ונתחלקו. עשו היה מצד הרוכב על הנחש, שהוא סמאל. יעקב היה מצד הרוכב על כסא השלם הקדוש, מצד השמש, ז"א. להיזדווג עם הלבנה, הנוקבא. כיסא היא הנוקבא, לבנה. **כו** משום שעשו נמשך אחר אותו הנחש, הלך יעקב עמו במירמה, כמו נחש, שהוא ערום והוא הולך במירמה.

כך היה צריך להיות, כדי להמשיך את עשו אחר אותו הנחש, ויפרד מיעקב. ולא יהיה לו חלק עמו, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. ולמדנו, הבא להורגך, השכם אתה ותהרגו.

בבטן עקב את אחיו. שהשרה אותו למטה, בעקב, הפרידו מן הקדושה והורידו לצד הטומאה, הנקראת עקב, בסיום הקדושה. כמ"ש, וידו אוחות בעקב עשו, ששם ידיו על אותו העקב, כדי להכניעו תחת הקדושה.

כז וידו אוחות. שלא יכול יעקב לצאת ולהיפרד ממנו מכל וכל, אלא, וידו נשארה אוחות בעקב עשו. וידו, הלבנה, שהיא הנוקבא, הנקראת ידו של ת"ת, שהוא יעקב, שנתכסה אורה משום עקב של עשו. וע"כ ניצרך לו ליעקב ללכת עמו בחכמה, כדי לדחותו למטה. ויתדבק במקומו, בס"א. ויפרד לגמרי מן הקדושה.

כח ויקרא שמו יעקב. הקב"ה קרא ודאי את שמו יעקב. ראה הקב"ה, כי אותו נחש הקדמוני חכם הוא להרע. כיון שבא יעקב, אמר הקב"ה, זהו ודאי חכם לעומת הנחש. וע"כ קרא אותו הקב"ה, יעקב, על שם חכמתו, שידע לעקב את הנחש, ולהפרידו מהקדושה.

ל יעקב היה יודע, שעשו היה לו

סעודת הצדיקים לעתיד לבוא

(מ) באותו זמן ישיגו הצדיקים דעת שלימה, ביום שישמה ה' במעשיו, עתידים הצדיקים להשיג את הקב"ה בליבם, ויתרבה אז החכמה בליבם, כמו שהיו רואים אותו בעין.

(מד) סעודה של הצדיקים לעתיד לבוא,

שתהיה מלויתן ומשור הבר. **(מה)** אמרו רבנן לרוב העולם, שהם מוזמנים לסעודה זו. עתידים לאכול ולשמוח בסעודה גדולה, שעתיד הקב"ה לעשות להם. וע"כ רוב העולם סובלים הגלות בשביל אותו הסעודה.

שיתוף מדת הרחמים בדין

להמתנת הנשמה בא"י, יקומו הגופות מעפר. בארבעים נפסק הגשם בזמן המבול. כמ"ש, ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח. וכן זמן גאולתם של ישראל בשנת הארבעים. ובחמישים יבוא ישוב העולם, שהוא היובל. החזרת הנשמה לגוף הוא בשנת הארבעים, שהמתנה לו בארץ ישראל. ויהי יצחק בן ארבעים שנה, שהמתין לגוף. בקחתו את רבקה, בהכנסתה בגוף המזומן לו.

מכח השיתוף של מלכות בבינה, נתקנה המלכות בסוד שנת הארבעים. כי חמישה ספירות כח"ב תו"מ, שכל אחד מהם כלול מעשר, והם חמישים ספירות. ומבחינה זו צריכה המלכות להיות שנת החמישים, להיותה בחינה אחרונה שבהם. אבל מחמת שיתוף המלכות בבינה, נגנזה בחינת עצמה, ונתקן בעדה הכלי דת"ת במקום כלי מלכות. כי מאחר שנגנזה המלכות ואין שם אלא ד' כלים, כח"ב ות"ת, עלה אור החכמה וניתלבש בכלי דכתר, ואור הבינה בכלי דחכמה, ואור הת"ת בכלי דבינה, ואור המלכות בכלי דת"ת. ואז ניבחת המלכות בסוד שנת הארבעים. והיא מקבלת במצב הזה את האורות דבינה, כמו ז"א, להיותה מלובשת בהכלי שלו. ובעת שהוא גם הגוף, הנמשך מן המלכות, עולה ג"כ ומקבל אור הבינה, כמו המלכות, שזה התלבשות הנשמה בגוף. כי אור הבינה נקרא נשמה. וזהו שכל הגאולות וישועות מקובלות

(מו) כל מה שברא הקב"ה בעולמות, היו בשיתוף מלכות, מידת הדין, עם הבינה, מידת הרחמים, שמשיתוף הזה נמצאים הרבה מעלות בעולם. אם שיתוף טוב ורע, הנוהג בניבראים, ע"כ הוא ירבה מחלוקת בעולם.

(מז) אמת שזה ירבה מחלוקת בעולם. כי לפי האמיתיות ששיתוף יורה על שיתוף מלכות בבינה, הרי כל המדרגות שבעולמות ניתחלקו על ידיה לכו"ח ולבינה ותו"מ. וכן לפנים ואחוריים ולפנימיות וחיצוניות. ונמצא, שנעשה מחמתו מחלוקת בעולם. למדנו, שכל מה שעשה הקב"ה, עשה כעין גוף ונשמה. הגוף הוא ממלכות, והנשמה מבינה. וכל מה שעשה הקב"ה, שיתף זה בזה, שיתף מדה"ר בדין. ואם תאמר, הרי אין גוף אל המלאכים, כך הוא. אבל אינם יכולים לפעול פעולה, עד שישתף אור הבינה, שהיא סיוע מלמעלה ממנו. המלאכים הם חצוניות המלכות. ואין בהם שום כח, מטרם שמקבלים סיוע ושיתוף מן הבינה. כי מטרם זה אינם ראוים למוחין. כי המלכות, מטרם שנמתקה בבינה, אינה ראויה לקבל מוחין.

(מט) באותה שעה, שעתיד הקב"ה להחיות המתים, הנה סוף כל הצרות יהיה בשנת הארבעים אחר קיבוץ גלויות. וחרץ חוק, ארבעים יכנו לא יוסיף. והליכתם של ישראל במדבר נגמר בשנת הארבעים. וארבעים שנה קודם תחיית הגוף ממתנת לו הנשמה בארץ ישראל, נמצא, שבשנת הארבעים

ארבעים שנה. יצחק הוא הנשמה. והמתין ארבעים שנה בארץ ישראל בקחתו את רבקה, כלומר להיתלבש בגוף, הנקרא רבקה. והכתוב מלמדנו, שבעת גילוי המלכות בסוד שנת הארבעים, שמקבלת אז אור הבינה, גם הגוף, הנמשך מהמלכות, שנקרא רבקה, נעשה מוכשר וראוי לקבל אור הבינה, שהוא הנשמה, הנקראת יצחק, המתלבש בו. ולפיכך המתין יצחק עד שנת הארבעים.

ג בת בתואל. בת בתו של אל. כי בתואל ראשי תיבות בת אל, מלכות הנקראת בת אל. והגוף נימשך מן המלכות ונבחן לבתו של המלכות, בת בתו של אל.

לא כך הוא. בתואל, אינו שם המלכות. קוראים לאותו העצם של השדרה, הנשאר מכל הגוף בקבר ואינו נרקב, בשם בתואל הרמאי. צורתו הוא כמו הראש של הנחש, שהוא רמאי, רמאי יותר מכל שאר העצמות של הגוף.

נא למה נשאר ומתקיים אותו העצם יותר מכל שאר העצמות, משום שהוא רמאי ואינו סובל טעם המזונות של בני אדם כמו שאר העצמות. ומשום זה הוא חזק יותר מכל העצמות. והוא יהיה השורש שהגוף יבנה ממנו בעת תחיית המתים. וכמ"ש בת בתואל הארמי.

ויש להתבונן:

- א. במה הוא משונה משאר עצמות?
- ב. למה דומה לראש הנחש?
- ג. למה הראש של הנחש הוא רמאי?
- ד. למה אינו סובל טעם מזונות?
- ה. למה אינו נרקב משום זה בקבר?
- ו. מהו המעלה שאינו אוכל?
- ז. למה הוא נעשה עיקר בתחיית המתים?

מלכות המשותפת במידת הרחמים ניבחת לשנת הארבעים, שהיא אור המלכות המתלבשת בכלי דו"א, בעטרת יסוד שלו. וכלי מלכות עצמה, שהיא שנת החמישים, חסרה, שאינה ראויה להתלבשות האור. וע"כ

בשנת הארבעים, בעת שהמלכות משתפת ומקבלת אור הבינה. ואפילו גמר התיקון יהיה בשנת הארבעים. שזה, עתיד הב"ן, שהוא מלכות, להיות ס"ג, שהוא בינה. אלא שיש הפרש גדול, כי מקודם גמר התיקון, אין המלכות ראויה להיות שנת הארבעים מבחינתה עצמה, אלא על ידי שיתוף מידת הרחמים בדין, וגניות בחינתה עצמה. אבל בגמר התיקון יתקון המלכות דצמצום א' עצמה, באופן שלא תהיה צריכה עוד לשיתוף של מידת הרחמים, אלא מבחינתה עצמה תקבל את אור הבינה.

ויש דינים וצרות, הנמשכים ממלכות מבחינת שנת הארבעים. כל עוד שהחכמה שבה לא נתלבשה בחסדים. ויש דינים וצרות הנמשכים ממלכות הבלתי נמתקת שנגנוה, אם לא זכה הוא רע. אם הוא ממשיך ממעלה למטה, כמו החטא דעצה"ד, נתגלתה עליו נקודת המלכות שנגנוה, וכל האורות שבה מסתלקים משום שצמצום א' רוכב עליה, ואינה ראויה לקבל אור.

מטרם גמר התקון ותחיית המתים, הדינים והצרות הנמשכים משנת הארבעים, אינם סוף כל הצרות. כי יש גם צרות מהמלכות של בחינתה עצמה הבלתי ממותקת, שזה, לא זכה הוא רע. אבל בגמר התקון, שיתוקן המלכות של בחינתה עצמה, ולא תהיה צריכה עוד לשיתוף בבינה, הרי לא יהיה עוד שום צרות ממלכות הזו, אלא הדינים והצרות הנמשכות משנת הארבעים, כבר יהיו סוף כל הצרות.

וכמ"ש, וגזר קיים, ארבעים יכנו לא יוסיף. שלא יוסיף מכה מבחינתה עצמה שלאחר הארבעים, כי בחינתה עצמה כבר תהיה אז מתוקנת לגמרי. ואחר כך מביא הזוהר התיקונים הגדולים שניתגלו ועתידים להיתגלות בשנת הארבעים, הליכת ישראל במדבר, והמתנת הנשמה לגוף בא"י ותחיית המתים, והפסק מי המבול, ופתיחת נח את התיבה, וגאולתם של ישראל, והיתלבשות הנשמה בגוף.

ומפרש בזה את הכתוב ויהי יצחק בן

שעצם זה אינו סובל אותם המוחזין, ואינו נהנה מהם, כי הוא לא ינהה זולת מהמוחזין של ג"ר דג"ר, שיאירו בגמר התיקון, לפיכך אינו נרקב בקבר.

נב) העצם של השידרה רמאי, ובא מעולם רמאי, מפדן ארם, ושכן יצה"ר שהוא רמאי, ראש הנחש, שהוא היצר הרע והוא מלאך המות. בת בתואל הארמי, העצם של השדרה הרמאי, מפדן ארם, שבא מעולם רמאי, מצמד רמאים. צמד בקר, אף פדן ארם, פירושו צמד רמאים. אחות לבן, אחות יצר הרע הרמאי. פדן ארם, המקום שמשם ניוון ויונק הגוף, שהוא כלול מבי' המלכויות. אשר בעת שהגוף הולך בדרך הישר, ניגונה שם בעדו המלכות דמידת הדין, ורק מלכות דמידת הרחמים מגולה עליו.

וזה נראה כרמאות, שהמקום מחפה על מידת הדין, והגוף מקבל מוחזין כמו שלא היה כלול כלום ממלכות דמידת הדין. ובשעה שאין הגוף הולך בדרך הישר, אז המקום מגלה עליו המלכות של מידת הדין וכל המוחזין מסתלקים ממנו. וגם זה נראה כרמאות, משום שאילו המוחזין המלוכשים בכלי הבינה של הגוף היו צריכים להשאר בו. כי רק כלי המלכות נפגם, ולא כלי הבינה. אלא משום השיתוף של מידת הרחמים בדין, שהיה מקודם לכן, המערב בינה ומלכות יחדיו זו בזו, ע"כ נסתלקו המוחזין גם מכלי הבינה. ונמצא שיש כאן צמד רמאים, רמאות א' מהמלכות הממותקת, ורמאות ב' מגילוי המלכות של מדת הדין. כמו שלמדנו, בתחילה שהיה מנוול בחטאים בזה העולם, נקרא לוט, לעתיד לבוא, שלא יהיה מנוול כבתחילה, שיהיה דומה כמי שרחץ וטבל מטומאתו, קוראים אותו לבן. על כל פנים, אין יצר הרע בטל מן העולם.

נו) מה ההפרש בין עולם הזה לאותו הזמן, אם גם אז יהיה היצה"ר? וכמ"ש, וַיִּעָתֵר לוֹ ה' וַתְּהֵר, שהקב"ה בעצמו מעורר באותו הזמן את היצה"ר? הקב"ה מעורר

גם הגוף, הנמשך ממלכות, חסר לו ג"כ בחינת מלכות עצמה. שנשארה בו ריקנית בלי התלבשות האור. ותדע, שהיא העצם, שמכנהו בשם העצם של השדרה, ונקרא בתואל רמאי. והטעם שנקרא רמאי, כי להיותו מבחינת המלכות של מידת הדין הבלתי נמתקת במידת הרחמים, אינו יכול להנות מהמוחזין הנמשכים מבינה. ונמצא אינו סובל טעם מזונות. אבל הוא מעלים מציאותו ממדת הדין, ואומר שהוא נהנה בשווה עם שאר עצמות הגוף. אבל הוא רמאי. כי האמת הוא שאינו נהנה. ומה שהוא מעלים מציאותו, הוא מטעם שלא יפגום בשאר הגוף. כי אם היה מורגש מציאותו, היה נפגם כל הגוף, והיו המוחזין מסתלקים מכל הגוף בסיבתו.

הנחש, שהסית לחיה לאכול עצה"ד, היה משקר ואמר, לא מות תמותון, שהעלים המלכות דמידת הדין, שממנו המיתה. הרי שהן הנחש והן העצם של השדרה, שניהם רמאים בדבר אחד, שמעלימים מציאות המלכות דמידת הדין. ומה שאומר כראש הנחש ואינו אומר כנחש, הוא בדיוק. כי פעולת השקר והעלמת מציאות מלכות דמידת הדין, הוא רק בראש הנחש. כי אחר שהסית לאכילת עצה"ד, אמרו, הוא השטן, והוא היצר הרע, והוא המלאך המות. באופן, שנחש המסית עצמו, נעשה אחר החטא למלאך המות, שיורד ומגלה על האדם את המלכות דמידת הדין. ואורות החיים מסתלקים ממנו, והוא מת. ופעולה זו של הנחש הוא בזנבו, שהזוהר אומר עליו, כופף את ראשו ומכה בזנבו. ונמצא שכוח העלמת מידת הדין הוא בראש הנחש. וכוח הגילוי של מידת הדין הוא בזנב הנחש. ולפיכך אומר כאן, ראש הנחש והנה נתבאר ענין העצם של השדרה מה הוא. ולמה אינו טועם טעם מזונות. ולמה הוא רמאי. ולמה הוא דומה לראש הנחש.

משום שאינו סובל טעם מזונות, על כן אינו נירקב בקבר. אשר קבלת המוחזין מקו אמצעי גורמים להגוף שירקב בעפר. וכיון

שנצרך לעולם. כי אלמלא יצר הרע, לא היתה חדות הלימוד בעולם. אבל לא יהיה אז מנוול כמקודם לכן, לחטוא על ידו. הר קודשי הוא הלב, שבו מישכנו של יצר הרע. לב טוב, הוא בנין של הגוף והנשמה. וע"כ כתוב, ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך. כי הלב הוא עיקר הכל. **נח** שני בניני הגוף הכבד והלב. הכבד והלב הם מנהיגי הגוף בכל מיני אבריו. מנהיג הראש הוא המוח. אבל של הגוף הם שניים, הכבד והלב. ויתרוצצו הבנים בקירבה, שהם המוח והלב, בניני הגוף.

היצה"ר כפי שצריך אל הזיווג בלבד, אבל לא לכל שעה, שיהיה תמיד עם האדם, כמו עתה, שהוא נמצא תמיד עם האדם, ובני אדם חוטאים על ידו. והתעוררות של היצה"ר רק לשעת הזיווג, יהיה התעוררות של הקב"ה.

וכמ"ש, והסירותי את לב האבן ונתתי לכם לב בשר. לב בשר, לב, להוציא בשר ולא לדבר אחר. ללידת בנים בלבד. ונתתי לכם, הרי שהקב"ה בעצמו יעורר את יצר הרע לשעת הזיווג.

נז היצר הרע נצרך לעולם, כמו הגשם

ויתרוצצו הבנים בקירבה

סג ויעקב... ונזיד עדשים. מהו עדשים? עדשים עגולים כעגול, כמו הגלגל המקיף העולם, שאינו יוצא ממסלולו. כך הוא האדם, אף על פי שיהיה אז כל הטוב והשלמות, מכל מקום לא ישתנה דרך העולם מלאכול ולשתות.

נט הלב והכבד נתרוצצו, משום שנתבטל היצר הרע מן הלב. ויתרוצצו פירושו נשבר כוחם של מנהיגי הגוף, מטעם שנתבטל היצר הרע. הגוף אומר אז, אם כן למה זה אנוכי, ולמה נבראתי. מיד, ותלך לדרוש את ה'.

קיבוץ גלויות ותחית המתים

גמורים, ושל רשעים גמורים, ושל בניונים. צדיקים גמורים יקומו בתחיה, של מתי ארץ ישראל, שהם קודמים תחילה כמה שנים מהיום של ת"ה, בשנת ארבעים אחר קיבוץ גלויות. והאחרונים, יקומו כולם, לזמן ת"ח שנה לאלף הששי. מי יזכה לאריכות הזה? מי ישאר בשמירת דתו בזמן ההוא? ועל זה אני מצטער בעצמי.

ע למדנו, יהי אור, אור הוא הגאולה. והמילה אור בגימטריה ר"ו, שפירושו סוד. כשהכתוב אומר, יהי אור, רמז בזה, שזמן הגאולה יהיה סוד. ולא ידוע לשום אדם. בתשובה יתקדמו כולם לקום לתחיה. אם לא אמרת כך, לא הינחנו פיתחון פה למצפים על הגאולה בכל יום. כמ"ש, חוסן ישועות, רומז על אלו המצפים ישועות בכל יום. ואם הגאולה קשורה בזמן קצוב, איך אפשר לצפות בכל

סח היה יושב ומצטער. אמר, מורא ופחד גדול נכנס בי, כי אני רואה מה שהעירו החברים בעלי המשנה, שרוח הקדושים שורה עליהם. והעירו שבאלף השישי תהיה הגאולה. יפה הוא. אבל אני רואה אריכות יתרה לשוכני העפר הללו, אשר לזמן ארבע מאות ושמונה שנים מאלף השישי, יעמדו לתחיה כל שוכני עפר בקיומם.

קרא אל שוכני העפר בני חת, כי חת רומז שיתעוררו לתחיה לת"ה שנה. וכמ"ש בשנת היובל הזאת, תשובו איש אל אחוזתו, כשיתלם הזאת, שהוא ה' אלף ות"ה. כי ה' של הזאת רומז על ה' אלפים. זאת בגימטריה ת"ח. תשובו איש אל אחוזתו, שהגוף ישוב אל נשמתו, שהיא אחוזתו ונחלתו.

סט למדנו ג' כיתות הם: של צדיקים

כמה שנים נקדמים הצדיקים לשאר בני אדם? יר"ד שנה נקדמים הצדיקים לשאר כל אדם.

שיעור הקדימה תלוי לפי השעור שנבלה בעפר. שכל גוף הקודם לבלות בעפר קודם לתחיה. יש הרבה תחיות. כי לכל גוף תחיה מיוחדת, לפי שיעור מהירותו לבלות בעפר. אלא כל התחיות תהיינה באותו הזמן.

יום? אלא ודאי שתלוי בתשובה. ואימתי שיעשו תשובה, יגאלו. וארבעים שנה אחר הגאולה תהיה תחיית המתים.

עא תלוי בתשובה. שכתוב, ורבים מִיִּשְׂרָאֵל אֲדַמְתָּ עִפְרָיִם יִקְצֹוּ. מִיִּשְׂרָאֵל שָׂרָק חֵלֶק יִקְוֹמוּ, הצדיקים, ששבו בתשובה בחייהם, שהם נקדמים בתחייתם מקודם לכן. הרי שע"י תשובה מתקדמים.

ויגדלו הנערים - כי ציד בפיו.

אחד הלך לצד שלו. כי כשהיתה עוסקת במעשים טובים או היתה עוברת סמוך מקום שטוב לעשות שם מצוות התורה, היה יעקב שמח ומתרוצץ לצאת. וכשהיתה הולכת סמוך מקום עבודה זרה, אותו רשע היה מתרוצץ לצאת. ומשום זה, כשנבראו ויצאו לעולם, כל אחד נפרד והלך ונמשך למקומו שהיה ראוי לו. וע"כ כתוב, ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד. יודע ציד, שהיה מטעה אנשים למרוד בה'.

עב הצד של אברהם, צד ימין, חסדים, גרם להם להתגדל. וזכותו עזר אותם, כי הוא היה מחנך אותם במצוות, כמ"ש, כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו. את, בא לרבות יעקב ועשו, שגם הם בכלל בניו. ולפי"ז, ויגדלו הנערים, שנתגדלו בקדושה, אלא שאחר כך סרה עשו.

ויגדלו הנערים ויהי עשו. כל אחד נפרד לדרכו, זה לצד האמונה, וזה לצד העבודה זרה. **עד** וכן היה עוד במעיה של רבקה, שכל

כי ציד בפיו

השכינה, ואז ראה יצחק, בשכלו, שהוא ראוי להתברך, ושהוא יתברך מדעת השכינה. כי יעקב בחי' חסדים מכוסים, ונוטה תמיד אל קו הימין. ועשו נמשך כולו מקו שמאל. ראשו היה נמשך מקו שמאל דקדושה, אלא גופו היה נמשך ממדרגות הטומאה. ולפיכך, אם היה יצחק יודע מעשיו הרעים של עשו, היה מבטלו לגמרי, והיה מברך את יעקב במקומו. ונמצא בזה, שהיה מקיים את הארת קו הימין בלבד, והיה מבטל את הארת קו השמאל. ורצונו של הקב"ה, שימשיך אל יעקב כל הארת השמאל, שהיתה ראויה אל עשו, כי אז יהיה יעקב שלם מכל הצדדים.

על כן השכינה לא הודיעתו מעשיו הרעים של עשו, כדי שיתברך יעקב בלי כונתו, כמ"ש, ולא הכירו. כי חשב, שהוא מברך את עשו, ומתוך כך המשיך

עה איש יודע ציד איש שדה, הוא היה גיבור ציד, שהיה צד דעתן של בריות ומטעה אותם למרוד בה'. איש שדה, כדי לגזול בני אדם ולהרוג אותם. ועשו אמר, שהוא נמצא בשדה, כדי להתפלל. כמו יצחק, כמ"ש, ויצא יצחק לשוח בשדה. וציד, ורימה את יצחק בפיו. איש שדה, משום שחלק נחלתו אינו במקום ישוב, אלא במקום חרוב, במדבר, בשדה.

עו איך לא היה יודע יצחק כל מעשיו הרעים של עשו, הרי השכינה היתה עימו, והיה צריך לידע זאת ברוח הקודש, כי אם לא היתה עימו השכינה, איך היה יכול לברך את יעקב בשעה שברכו? אלא ודאי השכינה היתה שוכנת עימו תמיד, אבל השכינה לא הודיעה אותו, כדי שיתברך יעקב שלא מדעתו, אלא מדעת הקב"ה. כי באותה שעה שבא יעקב לפני אביו, באה עימו

שהוא ראוי לברכת הארת השמאל, ויקבל הברכות מדעת השכינה. אשר הארת השכינה מקו השמאל הוא, שז"א קו ימין והנוקבא קו שמאל.

ליעקב ברכת עשו. כמ"ש, בא אחיך במירמה ויקח את ברכתך. אלא כמו שרצה הקב"ה, שיהיה שלם גם מהארת הקו שמאל. כי אז, מכוח שנתחברה עמו השכינה, הכיר יצחק,

וַיֵּזֶד יַעֲקֹב נָזִיד

שישבע לו על מכירת הבכורה, כדי להכניע את השמאל פעם ולתמיד תחת הימין.

עט וַיֵּזֶד יַעֲקֹב נָזִיד. בשביל אבלות של אברהם. שאותו יום מת אברהם. ובישל יעקב עדשים, שהם עגולים ואין להם פה. הרומז על האבלים, שאין להם פה. אבל, ויזד יצחק נזיד, כי הוא היה האבל ולא יעקב? משום שיעקב היה יודע השורש של עשו באותו הצד שנתדבק בו, ועל כן עשה תבשילים אדומים, משום שתבשיל זה משבר כוחו של דם האדום, ויוכל לשבר בהם תוקפו וכוחו של עשו, שהוא דם האדום, כמ"ש, ויצא הראשון אדמוני.

פה הוא ג"ר, כמ"ש, כי ציד בפיו. אבל נזיד העדשים אין להם פה, כי חסרים בחינת הג"ר. ועם כל זה היו אדומים, כי גוון אדום רומז לבינה, קו שמאל, הנמשך ממנה. שמשם ינק עשו סוד המוחין של הבכורה. אם לא היו אדומים, לא היה מקבלם עשו, כי אינו יכול לקבל, אלא מהארת השמאל, שהוא גוון אדום. ואז לא היה יכול להכניעו. אבל משום שהיו אדומים, מבחינת חכמה מהארת השמאל, אע"פ שהיו רק בחינת ו"ק דג"ר, קיבלם עשו. ועל ידי קבלתו, ביזה את הבכורה, ונכנע תחת יעקב. **פ** ובשביל אותו התבשיל מכר עשו את עצמו לעבד, ומכר את בכורתו ליעקב. ובאותה שעה ידע יעקב, שבשביל שער אחד שיקריבו ישראל ביום הכיפורים, למדרגתו, לעזאזל המדברה, שהוא ס"מ שָׁרוּ של עשו, הוא יתהפך לעבד לבניו, שיעשה סניגור להם, ולא יקטרג עליהם. ובשביל אותו מדרגת חכמה של עשו, הלך יעקב עם עשו בכל מקום בחכמה, ועל כן

עז איך לא רצה יעקב לתת לעשו נזיד עדשים, עד שמכר לו הבכורה שלו? איך זה אפשרי שיעקב ירמה את עשו?

עח הכתוב מעיד, ויעקב איש תם, שאינו יודע לרמות. כמ"ש, תיתן אמת ליעקב. אלא עוד מקודם לכן היה עשו שונא את הבכורה, והיה מבקש מיעקב, שיקח אותה אפילו בלי כסף. כמ"ש, ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את הבכורה. הבכורה, המוחין דאור החכמה, הנמשכים מהארת השמאל. ובהיות אור החכמה בלי לבוש החסדים, אין התחתונים יכולים לקבלו, וגורם להם דינים קשים.

ויבוא עשו מן השדה והוא עיף. הנה אנוכי הולך למות ולמה זה לי בכורה. כי השדה הוא מקום הארת השמאל, שהמשיך שם את המוחין של הבכורה, ונעשה מחמתם עיף עד למיתה, מטעם היותם בלי חסדים. נזיד עדשים הוא המוחין, הנמשכים מקו אמצעי, שנקרא יעקב, אור החכמה המלוּבש בחסדים, ומאירים בכל השלמות. אלא שהם חסרים הג"ר דג"ר, שהם הבכורה. כי מחמת המשכת קו אמצעי על מסך דחיריק, בכדי להלביש החכמה בחסדים, מתמעטות הג"ר דג"ר מהמוחין.

ויבוא עשו מן השדה והוא עיף, מחמת שהמשיך שם המוחין דבכורה, החסרים לבוש החסדים. ונעשה עיף עד למיתה, שזה היה עוד מקודם שבא אל יעקב, לבקש ממנו את נזיד העדשים, מפני הדינים קשים, שנמשכו אליו על ידיהם. ונמצא, שלא בשביל נזיד העדשים מסר לו את הבכורה, אלא בשביל פחד המיתה. ואחר שכבר ביזה את הבכורה, ורצה שיקח אותה אפילו בלי כסף, אז הִתְיַיֵּחַ אותו יעקב בנזיד עדשים, ורצה ממנו

שהיה צריך ללכת ברחמים, והיה הולך בדין קשה ובמירמה, עם מי שהיה צריך. משום שב' חלקים היו בו, חסד ודין. כי יעקב הוא עמוד אמצעי, כולל ב' הקוים חסד וגבורה. עליו כתוב, עם חסיד תתחסד, ועם עיקש תתפתל בדין הקשה.

לא יכול עשו לשלוט ונכנע. ויעקב לא נטמא בו, והוא יגין עליו.

פב כן היה צריך להיות גם בלבן, משום שהוא היה מכשף. לפיכך נהג יעקב גם עמו ברמאות. ואע"פ שיעקב היה איש תם. משום שהיה תם ושלם, היה הולך ברחמים, עם מי

ויהי רעב בארץ

פז אבל הקב"ה מדקדק תמיד עם הצדיקים בכל מעשיהם שעושים, משום שידוע, שלא יטו לימין או לשמאל. ועל כן הוא מנסה אותם. ולא בשביל עצמו הקב"ה מנסה אותם, שהרי יודע יצאם ותוקף אמונתם, ואינו צריך לנסותם. אלא שמנסה אותם, כדי להרים ראשם בזכות הנסיונות. **פח** כעין זה עשה הקב"ה לאברהם. שכתוב, והאלקים ניסה את אברהם. ניסה הוא הרמת נס. הרים הדגל שלו בכל העולם. וכמו בשביל הנסיון במעשה העקדה, הקב"ה הרים דגלו של אברהם לעיני כל. וכמ"ש, ניסה את אברהם. אף כדי להרים דגל הצדיקים, הוא בוחן אותם, כדי להרים ראשם בכל העולם.

פט צדיק יבִּתֵּן. מהו הטעם? משום, כשהקב"ה חפץ בצדיקים, רוצה בנשמה ולא בגוף. כי הנשמה דומה לנשמה העליונה, השכינה. והגוף אינו ראוי להתאחד למעלה עם השכינה. ואף על פי שצורת הגוף הוא בסוד העליון, שנמשך מהשכינה, מלכות, מכל מקום אינו ראוי להתאחד עמה.

צ בשעה שהקב"ה חפץ בנשמתו של אדם להאיר אותה, הוא מכה את הגוף, כדי שתשלוט הנשמה. כי כל עוד שהנשמה עם הגוף המה שוים, אין הנשמה יכולה לשלוט. וכשהגוף נשבר, הנשמה שולטת. צדיק יבִּתֵּן, פירושו, שמחזק אותה.

צא ורשע ואוהב חמס שנאה נפשו. המדרגה, שכל הנשמות תלויות בה, המלכות, שנאה נפשו של אותו רשע, כי אינו רוצה אותה להתדבק בה, בעולם הזה, ואינו רוצה אותה בעולם הבא. נפש ה' שנאה

פג ה' צדיק יבחן ורשע ואוהב חמס שנאה נפשו. כמה הם מתוקנים וישרים מעשיו של הקב"ה, וכל מה שהוא עושה הכל הוא בדין ובאמת, כמ"ש, הצור תמים פעלו.

פד הקב"ה לא דן את אדם הראשון, מטרים שציוה אותו בשביל טובתו, שלא יטה לבו ורצונו לדרך אחר, שלא יאכל מעץ הדעת, כדי שלא יטמא. והוא לא נשמר, ועבר על מצוות רבונו, שאכל מעצה"ד, ולאחר זה דן אותו הקב"ה בדין.

פה ועם כל זה, לא דן אותו הקב"ה כראוי לו, כמ"ש, ביום אכלך מות תמות. אלא שהאריך לו אפו, ונשאר בחיים יום אחד, שיומו של הקב"ה הוא אלף שנים, כמ"ש, כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור. פחות שיבעים שנה הללו, אשר נתן אותם לדוד המלך, שמעצמו לא היה לו חיים כלל. וע"כ חי תשע מאות ושלשים שנה, אלף שנה פחות שבעים.

פו הקב"ה אינו דן את האדם כפי מעשיו הרעים, שהוא עושה תמיד. כי אם היה עושה כן, לא היה העולם יכול להתקיים. אלא הקב"ה מאריך אפו עם הצדיקים ועם הרשעים. ועם הרשעים מאריך אפו עוד יותר מצדיקים, כדי שישונו בתשובה שלימה, שיתקיימו בעולם הזה ובעולם הבא. כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה בעולם הזה ובעולם הבא. משום זה מאריך אפו להם תמיד. או מטעם, שיצא מהם בעולם גזע טוב, כמו שיצא אברהם מתרה, שהוא הוציא גזע ושורש טוב בעולם.

חזק מיום אחד שאינו צלול, שמלא שמרים, שתה ממנו ונשתכר ונתגלה.

צד בא אברהם, נתעלה בחכמה ונסתכל בכבוד רבוננו. אחר כך, ויהי רעב בארץ וירד מצרימה, ויעל אברם ממצרים, ונתעלה למדרגתו הראשונה, שהיה בה בתחילה. נכנס בשלום ויצא בשלום.

צה בא יצחק, ויהי רעב בארץ. והלך יצחק לגרר, ונתעלה משם בשלום. וכן כל הצדיקים, כולם בוחן אותם הקב"ה, כדי להרים ראשם בעולם הזה ובעולם הבא.

רשע ואוהב חמס. ומשום זה צדיק יִבְחֶן, כי אהב אותו.

צב כאשר ברא הקב"ה את אדם, ציוה אותו, שלא יאכל מעץ הדעת, כדי להיטיב לו. נתן לו חכמה ונתעלה במדרגותיו למעלה, להקב"ה. כאשר ירד למטה, ראה תאוות יצר הרע, ונתדבק בו, ושכח כל מה שהסתכל בכבוד העליון של רבוננו.

צג בא נח. מתחילה כתוב עליו, נח איש צדיק תמים. ואחר כך, ירד למטה וראה יין

אחותי היא

חלון. וראה שם, כי לא היה כמו שאמר יצחק, אלא בודאי שהוא מצחק עימה והיא אשתו. ואז, ויקרא אבימלך ליצחק.

ראוי היה אבימלך לקחת את אשתו, כמו שעשה לאברהם, אם לא היה הקב"ה מוכיח אותו מקודם לכן, במעשה אברהם, שאמר לו, הנך מת על האשה.

צט על כן אמר, אחותי היא, כדי להתדבק בשכינה. משום שלא היה בהם אמונה, אמר, אחותי היא. ומשום זה אמר, כי אמרתי רק, אין יראת אלקים במקום הזה. אין יראת אלקים זוהי אמונה. **ק** משום שאין השכינה שורה בחוץ לארץ הקדושה, על כן אין יראת אלקים במקום הזה. ויצחק נתחזק באמונה, שהיא השכינה, שראה שהשכינה שורה באשתו.

צו אחותי היא. אמר אברהם, אחותי, על השכינה, משום שהשכינה היתה עם יצחק ועם אשתו. כמ"ש, אמור לחכמה, אחותי את. וע"כ נתחזק בשכינה ואמר, אחותי היא. היה ראוי לאברהם ויצחק לומר, אחותי, רעיתי, יונתי, תמתי, כי אברהם ויצחק היו מרכבה לז"א. ועל זה נתחזקו הצדיקים בהקב"ה, שנעשו מרכבה אליו.

צז ויהי כי ארכו... את רבקה אשתו. את, רומז על השכינה, שהיתה עם רבקה. כי את הוא שם השכינה. ויצחק היה משמש מיטתו ביום, למדנו שישאל קדושים, ואינם משמשים מיטתם ביום. ויצחק שהיה קדוש, איך אפשר שהיה משמש מיטתו ביום? **צח** אלא ודאי אבימלך חכם היה והיה מסתכל בחכמת הכוכבים שלו, שהוא נקרא

ויצו אבימלך

ומשבחו, על שקיים הבטחתו. **קב** אוי להם לרשעים, שטובתם אינה שלימה. עפרון בתחילה אמר, אדוני שמעני השדה נתתי לך. ואח"כ אמר, ארץ ארבע מאות. כמ"ש, וישקול...עובר לסוחר. אף כאן מתחילה אמר לאברהם, הנה ארצי לפניך, שגם יצחק בכלל זה. ואחר כך אמר ליצחק, לך מעימנו כי עֲצַמַת מִמֶּנּוּ מאד. זה הוא הטוב, שעשה עם יצחק

קא כמה המתין הקב"ה להיפרע מרשעים? כי בשביל אותו הטוב, שעשה אבימלך עם האבות הראשונים, הרי בשביל זה לא שלטו ישראל בפלשתים, עד לאחר זמן בדורות האחרונים. יפה עשה אבימלך, שעשה טוב עם יצחק, כמו שאמר לאברהם, הנה ארצי לפניך בטוב בעיניך שב. כי אמירה זו סובבת ודאי גם על תולדותיו של אברהם. לכן קיים דבריו גם ביצחק.

שבכל יום ויום מתחזק האדם בציצית, שהיא מצוה, והאדם מתעטף בה. וגם כן בתפילין, שמנייה על ראשו וזרועו כראוי, שהם סוד עליון. כי הקב"ה שורה עם האדם, המתעטר בתפילין ומתעטף בציצית. והכל הוא סוד אמונה העליונה, הנוקבא, שנעשית מתוקנת על ידי המצוות שהאדם עושה.

קה וע"כ, מי שאינו מתעטף בציצית, ואינו מתעטר להתחזק בתפילין בכל יום, האמונה אינה שורה עליו, והוסר ממנו יראת רבונו, ותפילתו אינה תפילה כראוי. ומשום זה היו מתחזקים האבות באמונה העליונה, משום שבור העליון, סוד אמונה השלמה, שורה בה. תיקון הנוקבא.

שאבימלך לא לקח ממנו משהו, ושלחו עם כל כספו ורכושו, ואח"כ הלך אחריו לכרות עמו ברית.

קג יפה עשה יצחק, כי בשביל שידע סוד החכמה, השתדל וחפר באר מים, שתיקן הנוקבא, הנקראת באר מים, כדי להתחזק באמונה, שהיא הנוקבא, כראוי. וכן אברהם השתדל וחפר באר מים. יעקב כבר מצא אותה מתוקנת, וישב עליה. וכולם הלכו אחריה, אחר הבאר, והשתדלו בה, כדי להתחזק באמונה שלימה כראוי.

קד ועתה ישראל מתחזקים בה, בבאר המים, הנוקבא. שמקיימים מצוות התורה.

ויקרא שמה רחובות

באופן, שגם עתה מדבר מנשמת הצדיק, שהקב"ה יתן לה גוף שלם, להתלבש בו לנצחיות.

קה גן רווה. שמימי העליונים, שפע הבינה, אינם נפסקים ממנו לעולם ולעולמי עולמים. וגן הוה, המלכות, שותה מהם ורווה מהם תמיד. וכמוצא מים, זהו אותו הנהר, הנמשך ויוצא מעדן, ומימיו אינם נפסקים לעולם.

באר מים חיים, שהעליון, הבינה, בתוך האמונה, במלכות. ואז היא, בור שיש בו מוצא מים, והיא בור המתמלא מאותו מוצא מים. והם שתי מדרגות, זכר ונקבה, כאחד. כשהנוקבא יונקת מצד שמאל לבד, מטרם שנמשך לה קו האמצעי, מסך דחיריק, המיוחד ימין ושמאל זה בזה, שאז הארת החכמה סותמת אותה, בהיותה מחוסרת חסדים, היא נקראת אז בשם בור, כמ"ש, והבור ריק אין בו מים.

ואחר שנמשך לה קו אמצעי, שהוא קומת חסדים היוצאת על מסך דנקודת החיריק, המיוחד ב' הקוים ימין ושמאל שבה זה בזה, והחכמה שבשמאלה מתלבשת בהחסדים שבימינה, ושניהם מאירים בה בכל השלמות, היא נקראת אז בשם באר. כי

קו וַיִּנְחַף ה' תמיד. במקרא הוה נתחזקו בעלי האמונה, שמבטיח אותם בעולם הבא. שאמר, וַיִּנְחַף ה', למה לו עוד לומר, תמיד? אלא זהו רומז על תמיד של בין הערביים, שהוא מקבל חיזוקו מתחת זרועו של יצחק, כנגד תפילת המינחה, שתיקן יצחק, שהוא הארת השמאל. וזה הוא חלק לעולם הבא, הנוקבא שמקבלת חלק חכמה מישוס"ת, הנקראים עולם הבא.

מאין לנו זה, שוַיִּנְחַף ה' תמיד, פירושו בהארת השמאל? מדוד, שכתוב, ינחני במעגלי צדק למען שמו. ינחני, הארת השמאל, שהרי אומר, במעגלי צדק, שהוא שם הנוקבא בעת שמאירה משמאל.

קז והשביע בצחצחות נפשו. זהו מנורה המאירה, ז"א, הארת הימין, חסדים, שכל הנשמות נהנות להסתכל ולהתענג בתוכה. ועצמותיך יחליץ. אם נשמתו של הצדיק נשבעה, מהו ועצמותיך יחליץ? שמדבר מעצמות הגוף? אלא שהוא תחיית המתים, שעתיד הקב"ה להחיות המתים ולתקן עצמותיו של האדם, שיהיו כבתחילה ובגוף שלם. ויהיה נוסף אור מתוך מראה המאירה בשביל הנשמה, שתאיר ביחד עם הגוף, לקיום שלם כראוי.

קי) מוצא מים ובור הם אחד. ונקראים ביחד באר, כי המוצא מים מרומז בא', והמלכות בבור, וביחד באר. כי אותו המקור נכנס בהמלכות, ואינו נפסק ממנה לעולם. וכל המסתכל בבור הזה, בהמלכות, מסתכל בסוד העליון של האמונה, בבינה. מטעם, שהמלכות נתקנה בהמפתח.

וזה הוא הסימן של עבודת האבות, שהשתדלו לחפור באר המים בתוך סוד העליון, שהוא בינה, בסוד המפתח. ואין להפריש בין המקור, שהוא מוצא מים, ובין הבור עצמו, כי הכל אחד.

ואו, ויקרא שמה רחובות. ומשום זה יתפשטו מעייניו לכל הצדדים, לצד ימין ולצד שמאל, שהם החכמה וחסדים. כמ"ש, ויפוצו מעינותיך חוצה ברחובות פלגי מים. חפירת הבארות. למה קרא יצחק את שם הבאר בשם רחובות, שהוא שם הבינה, בעת שהבאר הוא קו אמצעי, היוצא עלהמסך דחיריק, שהוא מסך דו"ן, שכבר נפרד מבינה. ג' הבארות שחפר יצחק, הן המשכת ג' קוים, מג' הנקודות חולם, שורוק, חיריק ליסוד דנוקבא, הנקרא באר, שהוא ג' זריעות, המכונות כאן ג' חפירות.

בחולם נעלמות הג"ר ואותיות אל"ה נופלות לזו"ן, ומזו"ן לבי"ע. וזהו חפירת באר הראשונה. וע"כ קרא שמה עֶשֶׂק, מחמת שהתעשקו עימו, כי הס"א נאחזת במקום חיסרון.

ומכאן נמשך קו הימין, חסדים, חפירת באר השניה, זריעה הב', נקודת השורוק. שאע"פ שאור החכמה חזר ונשלם, מכל מקום אינו מאיר, להיותו מחוסר חסדים. וכמ"ש, ויריבו גם עליה. כי גם בה נאחז הס"א. וע"כ קרא שמה שיטנה. ומכאן נמשך קו השמאל, שהוא חכמה בלי חסדים.

וחפירת באר השלישית, זריעה הג', חיריק, המסך דו"ן ולא מבינה. אלא כוחו יפה להכריע את ב' הקוים ימין ושמאל דבינה, ומתלבשים החכמה והחסדים זה בזה, והארתם נשלמת מכל הצדדים.

וכמ"ש, ויעתק משם, שנעתק מבינה ובא

המסך דחיריק, שעליו יוצאת קומת החסדים, נבחן משום זה למוצא מים. והוא מרומז בסוד הא' שבבאר. באופן, שהנוקבא עצמה, בהיותה משמאל לבד, בור ריק. וכשנמשך בה המסך דחיריק, שהוא א', שהוא מוצא המים שבה, היא נקראת באר מים חיים. כי מים הם החסדים. חיים הם החכמה, אור החיה, המלוּבשת בחסדים, הנקראים מים.

מתחילה נגלה המסך דחיריק ממלכות הבלתי ממותקת, הנקראת מנעול. ואח"כ עולה המסך ונמתק בבינה, ונתתקן המסך מבחינת הבינה, הנקרא אז מפתח. שהעליון, בינה, בתוך המלכות, הנקראת אמונה, שהמסך דחיריק הנקרא מוצא מים, שנמשך אל המלכות, נתתקן בה מבחינת בינה כמפתח. ואז אחר שהמסך נימתק מבינה, הוא נעשה בה מוצא מים, שמוציא בה קומת החסדים, הנקראים מים. ואז מתמלאת הבאר, המלכות, בכל אורותיה, על ידי אותו מוצא מים, הן מאור החכמה הן מאור החסדים.

אבל כל עוד שהמסך אינו נימתק בבינה, אינו ראוי למלא את המלכות בכל האורות. כי המסך של המנעול, צ"א רוכב עליו, ואינו ראוי לאור החכמה. כי אחר שהמסך דחיריק, שהוא מוצא מים שבבור, נתתקן מבינה, נבחנים שניהם כאחד, הבור ומוצא מים שבו, ששניהם הם מהמפתח, והם זכר ונקבה, כי המסך דחיריק הוא זכר המשפיע, והבור הוא נקבה המקבלת ומתמלאת ממנו. ובוה מתבאר ההפרש והיחס, בין גן רְוּה אל מוֹצָא מים, אשר לא יכזבו מימיו. כי גן רוה הוא עצם המלכות, הבור, המתמלא ממוצא מים. ומוצא מים, הוא נהר היוצא מעדן, המסך דחיריק, שכבר ניתקן להיות מבחינת יסוד של הבינה, שנקרא נהר יוצא מעדן, כלומר בבחינת מפתח. וכמ"ש, אשר לא יכזבו מימיו.

אבל מטרם שנתתקן לגמרי בסוד המפתח, אפשר שיכזבו מימיו, שבשעה שנגלה עליו בחינת מנעול, מסתלקים תכף האורות, בסוד לא זכה הוא רע.

המנעול, אז לא היה ראוי ליחד ב' הקוים שבה. ואדרבה שהיה נעשה פירוד בין המקור לבור. ואז היה הס"א מקטרג עליו, עוד יותר מבשתי בארות הראשונות.

ק"ב חוכמות בחוץ תרונה ברחובות תיתן קולה. מהו בלשון רבים חוכמות ולא חוכמה. הן חוכמה העליונה, חוכמה דא"א. וחוכמה הקטנה, חוכמה תחתונה, נוקבא, הנכללת בעליונה ושורה בה. ועל אלו ב' חוכמות אומר הכתוב חוכמות.

ק"ג חוכמה העליונה של א"א, סתומה מכל סתום ולא נודעת, ואינה בניגלה. כשנתפשטה להאיר, האירה בעולם הבא, שהוא ישו"ת, להוציא או"א עלאין, הנקראים לעתיד לבוא, שבהם אין החכמה דא"א מתפשטת להאיר, להיותם אויר טהור.

ומבאר איך נתפשטה החוכמה של א"א להאיר בישו"ת. עולם הבא נברא מא"א, נברא ב' ונתכסתה שמה חוכמה הזו. בעת שעתיק הקדוש, א"א, רצה להתגלות להעולמות, העלה המלכות תחת החוכמה הסתומה של ראש א"א, ובינה ותו"מ יצאו מחוץ לראש א"א, ונעשו ו"ק בלי ראש. ועולם הבא, בינה, ישו"ת, נברא מא"א, ויצאה לחוץ, מראש דא"א, ונעשתה ו"ק בלי ראש, מן י' של שם הויה, הרומזת על א"א ואו"א. שישו"ת יצאו לחוץ מא"א ואו"א, שהם ראש וסוד י', ונעשו ו"ק בלי ראש. והחוכמה, שהיא ראש, נתכסתה ונעלמה מישו"ת.

והם נעשו אחד עם הראש של א"א, בעת שנתעטר הכל, בסוד עולם הבא, כלומר בעת שהחוכמה של א"א חזרה ועטרה את עולם הבא, שהוא ישו"ת, בעטרת ג"ר. אז היא מאירה בחדוה, והכל בלחש, שאינו נשמע לחוץ לעולם.

חוכמה עליונה של א"א נתפשטה להאיר בישו"ת, בעולם הבא, על ידי התמעטות והתפשטות. שמחמת עלית המלכות לראש א"א, יצאה הבינה לחוץ מראש דא"א, ונתמעטה מג"ר. כי לא נשארה אז רק

למדרגת זו"ן, ששם הוא המסך דנקודת החיריק. ואז, ויחפור באר אחרת ולא רבו עליה. כי על המסך הזה נמשך קו האמצעי, המיוחד ב' הקוים זה בזה, ומשלים את שניהם. וע"כ נפרד הס"א ולא יכלו לקטרג עליו עוד. וע"כ, ויקרא שמה רחובות.

ומאחר ויעתק משם, שנעתק מב' קוים, שהם מבינה, ובא למדרגת זו"ן, א"כ למה קרא אותה בשם הבינה, כלומר רחובות? מוצא מים, המסך דחיריק, שעליו יוצא קו אמצעי. וכל עוד שהמסך הזה הוא כמנעול, אינו נחשב למוצא מים, משום שצ"א רוכב עליו ואינו יכול לקבל חכמה. אלא רק אחר שנתקן מאותיות אל"ה דבינה, הנקראות נהר יוצא מעדן, ונקרא מפתח, אז הוא מתתקן בסוד קו אמצעי, ונמשך אל הנוקבא, ליחד בה ב' הקוים ימין ושמאל שבה, ומשלים בה האורות מכל הצדדים. כי אם המקור, מוצא מים שבה, יהיה ממנעול, נעשה אז פירוד בינו לבין הבור. כי הנוקבא נקראת בור רק בעת שיונקת חכמה בלי חסדים מקו שמאל. ואז היא מתוקנת בהכרח בכלים דבינה, שהם מפתח, שזולתם לא יכלה לקבל אור השמאל דבינה. ולפיכך אם המוצא מים שבה יהיה ממנעול, שאינו ראוי לחכמה, הוא יפגום הבור שבה, ולא יהיה ראוי עוד לקבלת ג"ר. והמוצא מים מוכרח להתתקן מקודם כמפתח, כמו הבור. ואז והמוצא מים משלימה, שיאירו בה חכמה וחסדים ביחד.

ולהיות באר הג' בבחינת מסך דחיריק, קו אמצעי, מוצא מים שבנוקבא, ע"כ קרא שמה רחובות, שהמתיק אותה והמשיך לה המפתח, הנמשך מיסוד דבינה, הנקרא רחובות. ויקרא שמה רחובות, כדי להמשיך בה מוצא מים הממותק מנהר יוצא מעדן, הנקרא רחובות. כי אז נעשה המוצא מים ראוי ליחד ימין ושמאל זה בזה.

והס"א, לא יקטרג עוד, ולא רבו עוד עליה. אבל אם לא קרא אותה רחובות, שלא היה ממשיך לה המפתח, אלא שהיה עוד

דבינה, ויוצאים שם ג' קוים חכמה, בינה, דעת. ומתוך שז"א גרם יציאת ג' קוים חב"ד בבינה, ע"כ זוכה גם הוא באותם ג' הקוים, המכונים אצלו מים אש רוח.

שרצה להתפשט ולהאיר חכמה גם בז"ת. ז"א עלה למ"ן במסך דחיריק שבו, וגרם יציאת ג' קוים חב"ד בבינה, והאירה בה החכמה גם בז"ת. ומכאן זה יצאו ג' קוים, מים, אש, רוח, בז"א, וג' קוים אלו נעשו פרצוף אחד, שהוא ז"א, הנקרא קול, שהוא יצא לחוץ ונשמע. שיצא מבחינת ג"ר, פנימיות, אל בחינת ו"ק, הנקרא חיצוניות. כי המסך דחיריק עושה אותו לו"ק, שהוא חיצוניות. ונבחרן שיצא לחוץ. ואז הוא נשמע, שמשפיע הארת חכמה. אבל בהיותו בפנימיות, מטרם שהכריע ז"א במסך דחיריק שבו, שהוא בחינת חוץ, היה אז בחשאי, דיבור בלי קול, חכמה בלי חסדים. וע"כ לא היה נשמע, שלא נגלה ממנו שום השפעה.

וחוכמות בחוץ תרונה. ב' חוכמות, חכמה עליונה וחכמה תחתונה, המאירות ביחד. בחוץ תרונה, ע"י עלית ז"א למ"ן, שהוא חוץ, או הם מושפעים ונשמעים.

ואע"פ שז"א עלה, ומוציא ג' קוים חב"ד, וז"א נבחן לחיצוניות, כי כל מסך לא יוכל למעט למעלה ממקום מציאותו. וע"כ נבחן שז"א הנעשה לקו האמצעי בבינה, הוא בחינת קול פנימי שלא נשמע, משום שמסך שלו אינו ממעט כלום שמה. ולא נשמע, משום שמקום גילוי החכמה הוא רק בזיווג זו"ן בסוד קול ודיבור, ולא למעלה מהם.

קטו ברחובות. זהו הרקיע, שבו כל החוכמים המאירים, יסוד הבינה. שבו תלויים כל המוחין דו"ן והנשמות, הנקראים כוכבים. והוא מעיין שלא יכזבו מימיו, כמו, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. ושם תיתן קולה, העליונה בינה והתחתונה מלכות, והכל אחד.

ברחובות תיתן קולה. הנוקבא דז"א תיתן

בב' אותיות מ"י של אלקים. ואותיות אל"ה שלה יצאו לחוץ ממנה ונפלו לזו"ן. ואחר זה חזרה ונתפשטה, שהשיגה ג"ר, על ידי אור חדש מזיווג ע"ב ס"ג, החוזר ומוריד את המלכות מראש דא"א, ומעלה את אותיות אל"ה בחזרה לבינה. וכן בינה חזרה לראש א"א, ושוב נתפשטה בה החוכמה של א"א.

ובזמן שנתעטר הכל בעולם הבא, שהשיגו ג"ר, הנקראות עטרה, חזרה הבינה ונעשתה אחד עם ראש דא"א. שאותיות אל"ה של בינה חזרו אל הבינה, והבינה חזרה לראש א"א. שאז מאירה בשמחה דוקא ג"ר שבה ולא ז"ת שבה. כי כשהבינה חוזרת לראש א"א, מקבלת שם חכמה בלי חסדים, כי הראש של א"א, כולו חכמה. וע"כ רק הג"ר של ישו"ת, שאינם צריכים חסדים, יכולים להאיר. משא"כ הז"ת, שעיקר בניינם הוא מאור החסדים, אינם יכולים לקבל חכמה בלי חסדים, והם עוד נשארים סתומים, וזהו שאומר דיבור בלי קול. כי קול, אור החסדים, ודיבור, אור החכמה. וכשהחכמה בלי חסדים היא נבחנת כדיבור בלי קול.

קיד עוד רצה להתפשט, להאיר גם לז"ת, הצריכים להתלבשות החכמה בחסדים. ויצא מישו"ת אש ומים ורוח. ונעשו קול אחד, שיצא לחוץ, ונשמע. ואז משם ואילך נעשה חוץ מישו"ת, לגוף, ו"ק. כי בפנימיות הוא בחשאי בלי קול, שלא נשמע לעולם. ועתה שנשמע הסוד, נקרא חוץ. מכאן ואילך צריך האדם להתתקן במעשיו, ולשאול, להתפלל ולהעלות מ"ן להמשיך חכמה. והוא מלשון שואלין על הגשמים.

כי כדי שיאירו גם ז"ת דבינה בהארת החכמה, עולה ז"א למ"ן לבינה בסוד מסך דחיריק הדבוק בו, שהוא מסך דבחי"א, הממעט את קו שמאל מג"ר דג"ר. ואז הוא נכנע לקו ימין ונכללים זה בזה. והחכמה מתלבשת בחסדים. ואז היא מאירה גם בז"ת

הארת החכמה, כי שאל נא לימים הראשונים. הרי שרק בז"א הנקרא שמייס נוהג שאלה, כמ"ש ולמקצה השמיים עד קצה השמיים. **קִיז** וְעֵתְדָה בַשְּׂדֵה לַךְ. הַנוֹקְבָא נִקְרָאת, שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכּוֹ ה'. שִׁמְשִׁיךְ הָאֵרֶת הַחֲכָמָה לְנוֹקְבָא. וְאַחַר שִׁדְעָה סוּד הַחֲכָמָה, וַיִּתֵּן אֶת עֲצָמוֹ בֵּה, כְּתוּב, אַחַר וּבְנִית בֵּיתְךָ. בֵּית זֶהוּ הַנִּשְׁמָה שֶׁל הָאָדָם, שִׁתְקָנָה אוֹ בְּגוֹפוֹ, וַיְהִי נַעֲשֵׂה אָדָם שֶׁלֶם. עַל כֵּן, כְּאֲשֶׁר חָפַר יִצְחָק וַעֲשֵׂה אֶת הַבָּאָר בְּשִׁלּוּם, שֶׁהַמִּתְיָקָה בְּבִינָה, שְׁאִין לְקַלִּיפוֹת אַחֲזִיזָה בֵּה, וְעַל כֵּן לֹא רַבּוֹ עֲלֶיהָ. לְשִׁלּוּם הַהוּא, שֶׁהוּא מִיתוּק הַבִּינָה, קָרָא רַחוּבוֹת. וְהַכֵּל נִתְתַּקֵּן כְּרָאוּי. אֲשֶׁרֵי הֵם הַצְּדִיקִים, שֶׁמַּעֲשִׂיהֶם לְפָנֵי הַקִּבְ"ה, הוּא לְקִיָּים הָעוֹלָם, לְבָנוֹת וְלְקִיָּים הַנוֹקְבָא, הַנִּקְרָאת עוֹלָם.

קולה, שהוא המסך, ברחובות, ביסוד הבינה. וקולה עצמה לא ישמע, שהנוקבא תיתן קולה ביסוד הבינה, שבינה והנוקבא נעשו לאחת. ובוזה מיושב למה קרא לבאר הג' רחובות, אע"פ שנעתק מחוץ לבינה, כי יצחק תיקן את המסך דחיריק, שיהיה נימתק בבחינת רחובות. ונמצא, ויעתק משם, הוא, חכמות בחוץ תרונה, שנעתקו מפנים לחוץ. ויקרא שמה רחובות, הוא, ברחובות תיתן קולה. שקול הנוקבא נעשה אחד עם קול הבינה, שנקראת רחובות.

קטז בחוץ תרונה, שאין החכמה מתגלה אלא אחר שנעתקה מפנים לחוץ על ידי מסך דחיריק שבז"א. כי מז"א, שנקרא חוץ, המלאכה, שהיא הנוקבא, עומדת להיתתקן. והדבר עומד לשאלה, להעלות מ"ן לגלות

ותְּקִינָה עֵינֵי מְרָאוֹת

יום הוא ז"א, ולילה היא הנוקבא. ומשורשם נבחן ז"א שכולו מקו ימין, והנוקבא נבחנת כולה מקו שמאל. ונודע, שקו שמאל הוא חכמה בלי חסדים, שאינה יכולה להאיר בלי התכללות מחסדים. ועל כן נבחן אז לחושך. גם קו שמאל הוא במחלוקת עם קו הימין, ואינו רוצה בשום פנים להיכלל מחסדים, עד שבא קו אמצעי, שהוא קומת החסדים היוצאת על מסך דחיריק, הממעט לקו שמאל. ואז הוא מכריע ביניהם. והחכמה מתלבשת בחסדים. ואז היא מאירה בשלימות. ונבחן ז"א, שניכלל מקו ימין הכלול משמאל, והנוקבא, מקו שמאל הניכלל מימין, ומתיחדים זב"ו. כמ"ש ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד.

ולחושך קרא לילה. זה יצחק. כי להיותו קו שמאל, שהוא חכמה בלי חסדים, נבחן לחושך. כי החכמה לא תאיר בלי היתכללות מחסדים. והוא הולך ונחשך, עד שיקבל לתוכו את הנוקבא. ויתקן אותה במדרגת לילה, עד שתהיה ראויה לזיווג עם ז"א,

קיד ויקרא אלקים לאור יום ולחושך קרא לילה. כל מעשיו של הקב"ה הם דברי אמת, והכל בסוד עולם העליון, שכולם הם מוחין הנמשכים מבינה. וכל דברי תורה הם דברי אמונה, הנוקבא, וסודות העליונים המאירים בה.

קיט יצחק לא זכה כאברהם, שלא נתעוורו עיניו ולא כהו. אבל יש כאן סוד האמונה. כמו שלמדנו, ויקרא אלקים לאור יום, זהו אברהם, שהוא אור היום, קו ימין, ואור שלו הולך ואור ומתחזק בתיקון היום, שהוא אור החסדים. וע"כ כתוב, ואברהם זקן בא בימים, היינו באורות החסדים המאירים. והוא זקן, כמו שכתוב, הולך ואור עד נכון היום. ומשום זה כתוב עליו, ויקרא אלקים לאור יום.

קכ ולחושך קרא לילה. זהו יצחק, שהוא חושך, והולך ונחשך, כדי לקבל הלילה בתוכו. על כן, כשנעשה זקן, כתוב, ויהי כי זקן יצחק וְתִקְיָן עֵינֵי מְרָאוֹת, כי נחשך לגמרי. כן הוא ודאי, שהוא צריך להיות נחשך לגמרי, ולהתדבק במדרגתו כראוי.

כהו, כמו ביצחק. מזוקן ולא מזקנו. מזוקן פירושו מזקן של יצחק, להיותו כלול הן מאברהם והן מיצחק. ולכן מאותו הצד של יצחק כבדו עיניו. לא יוכל לראות, אבל לא כהו עיניו לגמרי. אבל ליצחק שכהו עיניו מכל וכל, ונעשה חושך, כי אז נאחו בו לילה, הנוקבא, ונתקיים, ולחושך קרא לילה.

שהוא יום. כי מטרים שנחשך לגמרי, אין קו השמאל רוצה להיתדבק בקו ימין, שהוא חסדים. וע"כ הולך עד שנחשך לגמרי לעת זיקנותו, כי אז מתדבק בחסדים, ומקבל שלימותו, ויכול להאיר.

קבא אברהם מאיר מצד המדרגה שלו, יצחק נחשך מצד המדרגה שלו. יעקב נחשך, כמ"ש, ועיני ישראל כבדו מזוקן. כבדו ולא

ויקרא - לא ידעתי יום מותי

מוכן ומתוקן, שלא יהרהר אחר הקב"ה בשום פנים שבעולם.

קכה ה' עוז לעמו יתן, שפירושו תורה. עוז לו בך. פירושו, שהאדם צריך לעסוק בתורה לשמו של הקב"ה. השכינה, שנקראת שם. כי כל מי שעוסק בתורה ואינו משתדל לשמה, טוב לו שלא היה נברא.

מסילות בלבבם. סולו לרוכב בערבות ביה שמו. לרומם לרכוב בערבות. שאותה התורה שעוסק בה, תהיה כוונתו לרומם את הקב"ה, ולעשותו מכובד וחשוב בעולם.

משמיענו פירושו של תורה לשמה, שהוא מסילות בלבבם, שיכוון בלבו, שבעסק תורתו ימשיך שפע הדעת לו ולכל העולם, כדי ששמו של הקב"ה יתגדל בעולם, כמ"ש, ומלאה הארץ דעה את ה'. ואז יקיים, והיה ה' למלך על כל הארץ.

קכו יעקב, כל מעשיו היו לשם הקב"ה. ומשום זה היה הקב"ה עימו תמיד, שלא סרה ממנו השכינה. כי בשעה שקרא יצחק לעשו בנו, לא היה שם יעקב, והשכינה הודיעה לרבקה, ורבקה הודיעה ליעקב.

קכז אם חס ושלום היה עשו מתברך באותו זמן, לא היה שולט עוד יעקב לעולם. והיה נשאר ח"ו תמיד בגלות. אלא מעם הקב"ה היה שיתברך יעקב. והכל על מקומו בא כראוי.

ורבקה אוהבת את יעקב. וע"כ שלחה אחר יעקב ואמרה לו, הנה שמעתי.

קכח אותו זמן ערב פסח היה, ויצר הרע

קכב ויקרא את עשו. שניכלל מדין הקשה, שהוא בחינת עשו. ויאמר, הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי. אשרי אדם עוז לו בך. אשרי האדם שמתחזק בהקב"ה, ושם מבטחו בו.

קכג אפשר לפרש את הבטחון על דרך שאמרו חנניה, מישאל, ועזריה, שבטחו, שהקב"ה יצילם מכיבשן האש. אלא אם לא יצילם ולא יתיחד עליהם הקב"ה, נמצא שלא יתקדש שמו בעיני כל. אלא אחר שידעו, שלא אמרו כראוי, חזרו ואמרו, בין שיציל ובין שלא יציל, יהיה ידוע לך שלא נשתחוו לצלם.

הודיע להם יחזקאל, ושמעו והאמינו לו, אשר הקב"ה לא יתיחד עליהם, ולא יצילם. ואמר להם זאת, כדי שימסרו נפשם ויקבלו שכר.

קכד אלא לא יבטח אדם ויאמר, הקב"ה יצילנו, או הקב"ה יעשה לי כך וכך. אלא ישים מבטחו בהקב"ה, שיעזור לו כמו שצריך, כאשר ישתדל במצוות התורה, וישתדל ללכת בדרך האמת. וכיון שאדם בא לטהר, עוזרים אותו בודאי. ובוז יבטח בהקב"ה, שהוא יעזור אותו. ויבטח בו ולא ישים מבטחו באחר זולתו.

ויעשה את לבו כראוי, שלא יבוא בו רהור זר. אלא כאותה מסילה המתוקנת לעבור בה, לכל מקום שצריכים, הן לימין והן לשמאל. וכן יהיה לבו. כלומר, שבין אם הקב"ה יעשה עמו טובה או להיפך, יהיה לבו

שנקראת לבנה ואמונה, משגת החסדים מימין, יש לה כח לשלוט בעולם.

אומר, ב' גדיי עיזים, שעשתה רבקה, היו בבחינת ימין ושמאל שבקו שמאל. ימין ושמאל שבשמאל, שהשמאל נשלח לס"א, לעזאזל, ובוה מכניעים אותו, להמשיך החסדים של מעלה שבכינה, שהוא כנגד השעיר לחטאת. וכנגד השעיר לעזאזל, להכניע הס"א. אבל עם כל זה לא היה הארת השמאל שבכאן נשלח לס"א כמו העזאזל, אפילו מהגדי עיזים של הארת השמאל, והוא מטעם שקדושת יצחק שגבה מאד, והחזיר גם השמאל שבשמאל למדרגת הקדושה.

קל ויבא לו יין וישת. הארת השמאל מכונה יין. ומטרים הכרעת קו אמצעי, כשהארתו נמשך ממעלה למטה, נבחן ליין המשכר, שממנו נמשכים כל הדינים. אלא אחר יציאת קו האמצעי, המיוחד ימין ושמאל זה בזה, אז נבחן ליין המשמח אלקים ואנשים.

קו אמצעי מכונה רחוק, להיותו הנושא למסך דחיריק, המוציא קומת ו"ק, והוא רחוק מג"ר. שהביא היין אחר יציאת קו אמצעי על מסך דחיריק, הנבחן למקום רחוק, שאז נתתקן על ידו ליין המשמח אלקים ואנשים. ואין פחד מאחיות הדינים. יין המשמח אלקים ואנשים, כדי לשמח את יצחק, שהוא צריך שמחה כמו שצריכים שמחה לשמח את הצד של הלויים, הצד שמאל. כי להיות הדינים נאחזים בצד שמאל, ע"כ שורה בו עצב. וצריכים לשמח כל הנמשכים ממנו, שהם הלויים וכן יצחק. ועל כן ויבא לו יין וישת.

היה צריך להתבער מן העולם, והלבנה היתה צריכה לשלוט, האמונה, הנוקבא. ועל כן עשתה שני תבשילים. רמז, שבניו של יעקב עתידים להקריב ביום הכיפורים שני שעירים, אחד לה' ואחד לעזאזל. ועל כן הקריבה רבקה שני גדיי עיזים, אחד בשביל המדרגה של מעלה, ואחד בשביל להכניע מדרגת עשו, שלא ישלוט על יעקב. ומשניהם טעם יצחק ואכל.

כי שלימות המוחזן הם התכללות הימין והשמאל על ידי קו אמצעי. שאז החסדים שבימין כלולים מהארת החכמה שבשמאל, והארת החכמה שבשמאל כלולה מן החסדים שבימין. והם ב' תבשילים, חכמה וחסדים. וההפרש בין ב' שבימין לב' שבשמאל הוא רב. כי בימין נמצאים שניהם בקדושה, והם פסח וחגיגה, הנקרבים בפסח, שהוא קו הימין. שאפילו הארת השמאל, הפסח, הוא ג"כ בקדושה. אבל בשמאל רק החסדים שבימין הם בקדושה. אבל הארת השמאל הוא ניתן לס"א, שבזה מכניעים את הס"א. והם ב' השעירים, חטאת ועזאזל, שביום הכיפורים, אשר רק החסדים שבימין, שהם שעיר החטאת הוא בקדושה, אבל הארת השמאל אינו בקדושה, שהוא השעיר לעזאזל. אומר, ב' גדיי עיזים, שעשתה רבקה, הם ב' תבשילים ימין ושמאל שבקו ימין, שאז מתקנים את ב' התבשילים ימין ושמאל שניהם בקדושה. אחד, שיצה"ר יתבער מעולם, בכח הארת חכמה שבשמאל, כנגד קרבן פסח, כי הארת החכמה מכלה ומשבית הס"א מן העולם. ואחד, להשליט הלבנה בסוד האמונה, בכח הארת החסדים שבימין, כנגד קרבן חגיגה, שאחר שהשכינה,

בגדי עשו החמודות

היה גיבור ציד לפני ה'. כי בשעה שלבש אותם, היו מתקבצים לו כל בהמות חיות ועופות ונופלים לפניו. ועשו יצא השדה, ועשה מלחמה עם נמרוד, והרגו, ולקח אלו

קלא ותקח רבקה את בגדי עשו. אלו הם הלבושים שעשו הרויחם מנמרוד. ואלו היו לבושי יקר מאדם הראשון, ובאו לידו של נמרוד, ובהם היה נמרוד צד ציד. כמ"ש, הוא

כתוב, ויהי נועם ה' אלקינו עלינו, כי אור הבינה מכונה נועם. וכתוב, לחזות בנועם ה'. וזה הוא יופיו של יעקב, שגם הוא זכה לאור הבינה כאדם הראשון.

קלד וירח את ריח בגדיו ויברכהו. זה נאמר על ז"א, שהוא קו אמצעי, המגביל את הארת החכמה, שתאיר בסוד ריח, ממטה למעלה. וע"כ, ריח בגדיו, אחר שלבשם יעקב, קו אמצעי. אבל מטרם שלבשם, לא העלו ריח.

כיון שלבשם יעקב, העלו ריחות באותה שעה. וכל עוד שיצחק לא הריח את ריח הלבושים, לא ברכו. כי אז, כשהעלו ריח, ידע שהוא ראוי להתברך. כי אם לא היה ראוי להתברך, לא עלו כל אלו ריחות הקדושים עימו. כמ"ש, וירח את ריח בגדיו, ויברכהו.

קלה כריח שדה אשר ברכו ה'. איזה שדה? שדה של תפוחים. הנוקבא הנקראת שדה תפוחים קדושים. אשר אבות העליונים, חג"ת דו"א, סומכים אותו ומתקנים אותו. הנוקבא, בעת שמקבלת מחג"ת דו"א, שהם מכוונים שלושה גוונים של התפוח, לבן אדום ירוק, נקראת אז שדה של תפוחים. כי אז היא בהארת החכמה. ולהיות הארת החכמה שבה מאירה רק ממטה למעלה, היא מכונה בשם ריח. כי הריח מקובל ממטה למעלה, מן החוטם אל המוחין. ואינו מושפע ממעלה למטה. כמ"ש, כריח שדה אשר ברכו ה'. כהארת החכמה שבנוקבא המאירה בבחינת ריח.

הלבושים ממנו. וכמ"ש, ויבוא עשו מן השדה והוא עיף.

קלב ועשו היה מסתיר אותם הלבושים אצל רבקה, ובהם היה יוצא וצד ציד. ואותו היום, ששלחו יצחק כדי שיקבל הברכות, לא לקח אותם, ויצא השדה ועל כן התאחר שם. כי מאחר שלא התלבש בלבושים, לא נתקבצו אליו החיות, והיה צריך לרדוף אחריהם, וע"כ נתאחר, והיה זמן ליעקב ליטול הברכות.

וכשלבשם עשו, לא היו מעלים ריח כלל. אלא כשלבשם יעקב, אז חזרה האבדה למקומה, שחזרו לבהינת אדם הראשון, כי יופיו של יעקב, יופיו של אדם הראשון היה, ועל כן חזרו באותה שעה למקומם והעלו ריחות.

קלג איך זה אפשרי, שיופיו של יעקב היא כיופיו של אדם הראשון? עקבו של אדם הראשון מכה גלגל חמה, וכי תאמר שגם יעקב היה כך?

ודאי שכך היה בתחילה, מטרם שחטא אדם הראשון, ששום בריה לא יכלה אז להסתכל ביופיו. אבל אחר שחטא, נשתנה יופיו, ונתמעטה קומתו, ונעשה בקומת מאה אמה. אבל מקודם החטא, היתה קומתו מן הארץ עד לרקיע. ויופיו של יעקב היה כיופיו של אדם הראשון שלאחר החטא.

יופיו של אדם הראשון הוא האמונה העליונה, בינה, תלויה באותו יופי. כלומר, שזכה באור הבינה, ומשם השיג היופי. וע"כ

בְּצַרְתָּהּ לִי קִרְאֵתִי וַיַּעֲנֵנִי

לעשות לה שם. **קלז** יעקב אמר שירה זו, בשעה שאמר לו אביו, גשה-נא ואמושף בני. היה אז יעקב בצרה גדולה, שהיה מתירא, שאביו ידע אותו, ויהיה ניכר לפניו. ולא הכירו. אז אמר אל ה', בְּצַרְתָּהּ לִי קִרְאֵתִי וַיַּעֲנֵנִי. **קלח** ה' הצילה נפשי משפת שקר. זאת היא מדרגה שעשו נמצא בה, הנחש, שהוא

קלו כמה שירות ותשבחות אמר דוד המלך לפני הקב"ה. והכל כדי לתקן מדרגתו, שהיא הנוקבא. ולעשות לו שם, להמשיך לה מוחין. כשראה, שיעקב נענה וקיבל הברכות, אמר דוד שירה, בְּצַרְתָּהּ לִי קִרְאֵתִי וַיַּעֲנֵנִי. ולולא קיבל יעקב הברכות, שהן המוחין השלימים לבנין הנוקבא, לא היה דוד יכול

שפת שקר. כי בשעה שהנחש הביא הקללות, במרמה ובעיקשות הביא הקללות שנתקלל שנתקלל בהם העולם, בהסתה לחטא עצה"ד, העולם.

הברכות

וממשיך הג"ר, שהוא צידה. הרי שהצידה נעשה על ידי הלבושים. וכמ"ש בנמרוד, ובהם היה צד ציד. ..ובהם היה יוצא וצד ציד. כי ע"י הארת חיה דצ"א שבלבושים ממשיך הג"ר.

ובעת שממשיך הג"ר, מחזיר תכף את הג"ר דג"ר לשורשם, שהוא שחיטת הבעל חי, שאור החיים נסתלק ממנו. והוא נהנה רק בבשר הנשאר אחר השחיטה, שהוא ו"ק דג"ר, המקובל ונשאר בהתחנות. וזהו צידה דקדושה, שעליה נאמר, צידה ברך אברך. מה שאין כן בס"א, שהם אוכלים איבר מן החי, שרוצים להמשיך ולקבל גם את אור החיים של הבעל חי, שהוא ג"ר דג"ר, עליו נאמר, גיבור ציד לפני ה'. לפני, אור הפנים, ג"ר דג"ר, שרוצים לצוד ולהמשיך אליהם. שזה היה מעשה נמרוד ועשו.

סוד הברכות הוא נתינת כוח ושליטה לגמר התיקון, שהוא תיקון המלכות דצ"א. אם בדרכו של יעקב, צידה דקדושה, או בדרכו של עשו, צידה דס"א. ולהנציח אותו הדרך לנצחיות. הזיווג הגדול, המביא את גמר התיקון, הוא כולל בתוכו לכל הזיווגים והקומות שיצאו בזו אחר זו בכל משך ששת אלפים שנה. שערכם על ערך הזיווג הזה, הוא ממש כערך הפרטים על כל הסכום שלהם.

גם בחינות המ"ן, העולים לזיווג הכללי הזה, הנה כלל של כל המעשים והיסורים, שהיו בעולם בזה אחר זה בכל היחידים ובכל הדורות במשך ששת אלפים שנה.

וכמ"ש ויתן לך אלקים מטל השמים, שהוא ז"א, ומשמני הארץ, הנוקבא. שברכו. שיזכה לכל הקומות של זווגי זו"ן בששת אלפים שנה. שיכללו לך בזיווג הכללי, שתזכה אליו בגמר התיקון. ורוב דגן ותירוש. שכל המוחין, המכונים

קלט) בשעה שאמר יצחק לעשו, וצא השדה וצודה לי צידה בה', כי היה צריך לומר, ציד בלא ה', ויצא עשו לצוד ציד, כדי שיתברך מיצחק, שאמר לו, ואברככה לפני ה'. ואילו אמר, ואברככה ולא יותר, היה טוב. כיון שאמר לו, לפני ה', באותה שעה נודעו כיסא הכבוד של הקב"ה, שיצא נחש מאלו הקללות וישאר יעקב בהם.

סוד הלבושים. בצ"ב, אחר שעלתה ה"ת לבינה, וקיבלה הבינה את הצמצום לתוכה, אז נפרדו זו"ן מכל פרוץ, ונעשה מהם ב' כלים מקיפים, המכונים לבוש והיכל, שהם מקיף חיה ומקיף יחידה. ז"א, הנפרד מכל מדרגה אחר צ"ב נעשה ללבושים הממשיכים הארת אור החיה. לבושי מלכות, הנמשכים מעצם המלכות, מטרם שנמתקה בבינה, מע"ס דצ"א, שהוא ז"א, שהיה בהמדרגה מקודם צ"ב.

סוד הצידה. דצח"מ הגשמיים נמשכים מדצח"מ הרוחניים שבעולמות העליונים. והם ד' מדרגות שבמוחין זה למעלה מזה. מוחין דו"ק נקראים דומם וצומח, נפש רוח. מוחין דג"ר נקראים חי, הכוללים בהמה חיה ועוף, שהם ג' בחינות של מוחין דג"ר, שהאדם ממשיך, המשונות זו מזו. והמשכת אלו המוחין של בעלי החיים הרוחניים, שהם ג"ר, מכונה צידה. ויש צידה דקדושה, שעליה נאמר, צידה, ברך אברך. ויש צידה דס"א, שעליה נאמר, גיבור ציד לפני ה'.

וכדי להמשיך ג"ר צריכים להוריד ה"ת מנקבי עינים לפה, שאז חוזרים אח"פ דכלים להמדרגה, ונמשכים הג"ר דאורות. והורדה זו נעשה על ידי שמתלבש עצמו בלבושים, שהם מקיף חיה מצ"א. אשר שם נמצאת ה"ת במקומה בפה. וע"כ בכוח הארת הלבושים הללו מוריד את ה"ת מנקבי עינים לפה

יצחק לעשו, הן גביר שמתיו לך, כי אחר שקבע את יעקב לאדון, אין לו עוד שום ברכה בעד עשו.

ואיך רצה יצחק לברך את עשו ולקבוע דרך צידה של הס"א לנצחיות? השכינה רצתה, שיצחק ימשיך הברכות השייכות לעשו, הג"ר דג"ר, שיכללו בתוך דרכו של יעקב. כמ"ש, הקול קול יעקב והידים ידי עשו.

קמ באותה שעה מיכאל בא לפני יעקב עם השכינה. ויצחק ידע זאת. וראה את הגן עדן עם יעקב. וברך אותו. וכשנכנס עשו, נכנס עמו הגיהנם. ע"כ, ויחדר יצחק חרדה גדולה עד מאד, כי חשב מקודם לכן, שעשו אינו מאותו הצד, וע"כ פתח ואמר, ואברכהו גם ברוך יהיה.

קמא משום זה הלך יעקב במירמה ועיקשות, והביא ברכות על יעקב, שהוא כמו אדם הראשון. ונלקחו מהנחש, שהוא שפת שקר, שהרבה שקר אמר, והרבה דברי שקר עשה, כדי לפתות לאכילת עץ הדעת, ולהביא קללות על העולם. משום זה בא יעקב במירמה, והיטעה את אביו, כדי להביא ברכות על העולם, ולקחת מן הנחש הברכות שמנע מן העולם. ומידה כנגד מידה היה. עליו כתוב, ארור אתה מכל הבהמה.

קמב ונשאר הנחש בקללות, ולא יצא מהם לעולם. ודוד אמר ברוח הקודש, מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה.

קמג לשון רמיה. שנחש רימה את אדם ואשתו, והביא רע עליו ועל העולם. ואחר כך בא יעקב, ולקח משלו את כל אלו הברכות. כי הוא היה בחינת אדם הראשון, שהנחש מנע ממנו הברכות. ועתה בא יעקב והחזירם, כמטרים החטא של עץ הדעת. ונמצא שמשלו לקח.

חיצי גיבור שנונים. זה עשו, שנטר שנאה ליעקב על אלו הברכות, כמ"ש, וישטום עשו את יעקב על הברכה.

קמד ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ. מלמעלה ומלמטה, שהם זו"ן, בחיבור אחד. כי השמים ז"א, והארץ הנוקבא. ורוב דגן ותירוש, שרו של העולם, שהוא

לחם ויין, יתקבצו אליך. יעבדוך עמים. שכל מיני העבודות שיעשו כל העמים, יהיו כל אלה בשבילך, שתקבל אותם, וישלימו אותך בסוד הזיווג הכללי, שתזכה על ידיהם בגמר התקון.

וישתחו לך לאומים. כל היסורים שבעולם, יקבלו אז צורות השתחויות אליך, ויכללו לך בהמ"ן של הזיווג הכללי הזה. הווה גביר לאחיך. שהדרך שלך תישאר לנצחיות, והדרך של אחיך יהיה לך למסייע, כמו עבד המסייע לאדונו. וכל מה שקנה עבד קנה רבו.

וישתחו לך בני אמך. היסורים שיכללו בהמ"ן של אחיך, יקבלו צורות השתחויות אליך.

אורריך ארור. כל מי שיחלוק על דרך שלך, יקולל.

ומברכך ברוך. כל מי שיודה ויקבל את הדרך שלך, יהיה מבורך. והיה דעתו של יצחק לברך את עשו בהם. כי כל המעשים טובים של יעקב וכל היסורים שסבל, לא היו אז, אלא לתועלתו של עשו, בכדי שעשו יזכה לזיווג הגדול של גמר התיקון, ובכדי שדרכו ישאר לנצחיות ח"ו דרך הצידה של ס"א.

וצא השדה וצודה לי צידה בה'. ה' הוא עצמות המלכות, המלכות דצ"א, שיצוד אותה, שימשיך לה הג"ר, המכונה צידה, שזה נעשה רק בגמר התקון בסוד זיווג הכללי. צידה עם ה', שימשיך הג"ר דצ"א. א"כ מה הועילו לו הלבושים הללו, שהם מועילים רק לג"ר דצ"ב. כי לפני ה' יורה על ג"ר דג"ר, אור הפנים, שהיא צידה של הס"א, וצידה של נמרוד, שכתוב עליו, גיבור ציד לפני ה'. ולפיכך נודעוץ כיסא הכבוד, כי צידה זו היא סוד הסתת הנחש את חוה לעץ הדעת, שהביא הקללות לעולם. ולא עוד, אלא שישאר גם יעקב בהם. כי הברכות קובעים דרכו של עשו לנצחיות. ויעקב יהיה כפוף לו כעבד לפני רבו. וקללותיו של עשו תרבענה עליו, ולא תהיה לו שום עצה. ובזה תבין תשובת

הברכות, שהיו באמת חלקו של יעקב, היה רוצה יצחק לתת אותם לעשו. ולפיכך עשה הקב"ה וסבב אל יעקב, שיקח את שלו.

ענין הברכות הוא נתינת כוח לגמר התיקון, כמ"ש, וצודה לי צידה עם ה', הרומזת לתיקון המלכות דצ"א, אם בדרכו של עשו, אם בדרכו של יעקב, כדי להנציח את דרך ההוא לנצחיות. ונודע, שבסיבת שבירת הכלים, נפלו ש"ך ניצוצין מהקדושה אל הקליפות, שאח"כ תיקן המאציל חלק מהם. ובסיבת החטא דעץ הדעת חזרו ונפלו לקליפות. וכל עבודתינו בתורה ומצוות הוא להוציא אלו ש"ך ניצוצין מן הקליפות ולהחזירם אל הקדושה. והם המ"ן, שאנו מעלים, הממשיכים כל המוחין שבמשך ששת אלפי שנות קיום העולם, וכשיתבררו כל הש"ך ניצוצין, על ידי המוחין הנמשכים מהם, אז יהיה גמר התיקון.

וביארם של אלו הש"ך ניצוצין הוא, כי שמונה ספירות, שבכל אחת היו ד' בחינות חו"ב תו"מ, נשברו מן העשר ספירות דניקודים, הנקראים דעת חג"ת נהי"מ. ונמצא שהם ל"ב בחינות שנפלו לקליפות. ד' פעמים שמונה. אמנם מתוך שהעשר ספירות דניקודים היו כלולים זה מזה, באופן שבכל אחת מהן היו עשר ספירות, נמצא של"ב בחינות נשברו מהע"ס ההם, הכלולים בכל ספירה וספירה, שהם עשרה פעמים ל"ב, שהן בגימטריה ש"ך. והנך מוצא, שמפאת שבירת הכלים וחטא עץ הדעת, נפל מספר ש"ך בחינות לקליפות. ותדע, כי לא כל ש"ך בחינות נתנו לעבודה ובירורים, אלא רפ"ח בחינות מהם בלבד, שהם ט' פעמים ל"ב בחינות מט' ספירות הראשונות. אבל ל"ב בחינות של המלכות שבהם, לא ניתנה לבירור. ואין צורך לברר אותה, אלא שעם השלמת בירורי רפ"ח ניצוצין, נבררו ל"ב ניצוצין הללו מאליהם. שכללות כל הזיווגים של ששת אלפי שנים, הם הזיווג הכללי שבגמר התיקון.

כי אחר שנשלמו הבירורים של כל רפ"ח

המלאך מטטרון. מוחין עליונים מכונים לחם. רוב דגן ותירוש פירושו מוחין עליונים, לחם ויין.

קמה יעבדוך עמים. נתקיים בזמן ששלט שלמה המלך בירושלים.

וישתחו לך לאומים. יתקיים בזמן שיבוא מלך המשיח. הכל יהיה בזמן, שיבוא מלך המשיח, כמ"ש, וישתחו לו כל מלכים כל גוים יעבדוהו.

קמו האותיות הו"ה הן סודות האמונה. ה' למעלה, בינה ו' באמצע, ת"ת. ה' לבסוף מלכות. נודע שמלכות מצידה אינה ראויה למוחין, כי הצמצום רוכב עליה, שלא לקבל לתוכה אור ישר. אלא בסוד עלותה והתמתקותה בבינה, היא מרויחה ב' ספירות: בינה ות"ת, הראויות לקבל לתוכן המוחין הגדולים.

סוד עליון של האמונה, מלכות, שמרומי באותיות הו"ה, סוד עליית המלכות לעליון, לבינה. שאותיות הו"ה, הן סודות האמונה, המלכות, שהן הכלים, אשר האמונה, מלכות, מרויחה על ידי עלותה אל הבינה. ה' לעילא, בינה ו' באמצע, ת"ת. ה' לבתר, מלכות. כלומר, שאלו האותיות הו"ה מרמזים על ג' ספירות בינה ת"ת ומלכות, הנכללות בהאמונה, שהיא המלכות, שאז משגת ב' ספירות ת"ת ובינה, שהן ה' ו', לקבל בתוכם המוחין הגדולים.

ועל ידי שמקבלת המוחין הגדולים בתוך האותיות הו"ה, שולטת על ע' שרים ומוסרת אותם, שמרחקת אותם מלינוק ממנה, שזה יתקיים בזמן שיבוא דוד המלך, כי דוד המלך זכה למיתוק בבינה, והשיג אלו האותיות הו"ה, ועל ידיהם הכניע כל שונאיו.

כל הברכות נאמרו על גמר התיקון, אחר שיבוא מלך המשיח, ולא מטרם. משום שכל זמן שישראל עוברים על דברי התורה, לא יוכלו הברכות להתקיים. רק אחר ביאת המשיח, שיעשו תשובה ולא יחטאו יותר.

קמו ויתן לך האלקים. כל אלו הברכות, מצד חלקו של יעקב היו, ומשלו לקח. ואלו

כי שלו המה. והוא נעשה גביר לאחיו עשו, כמ"ש, יכין רשע וצדיק ילבש. וכל מה שקנה עשו, קנה יעקב.

קמח בשעה שאותו הנחש הביא הקללות על העולם, והארץ נתקללה, כתוב, ארורה האדמה בעבורך, שלא תעשה פירות כראוי. כנגד זה נתברך יעקב אחר ביאת המשיח, אחר שיתקן החטא של עץ הדעת, ומשמני הארץ, שתחזור לשלימותה. ועל הקללה, בעצבון תאכלנה, נתברך כנגד זה מטל השמים. ועל הקללה, וקוץ ודרדר תצמיח לך, נתברך כנגד זה, ורוב דגן ותירוש. ועל הקללה, בזעת אפך תאכל לחם, נתברך כנגד זה, יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים, שהם יעבדו הארץ ויעסקו בעבודת השדה. כמו שאתה אומר, ובני נכר איכריכם וכורמיכם. והכל לקח יעקב, זה כנגד זה, שכל ברכה היה כנגד קללה אחת שבעץ הדעת, ומשלו לקח.

והקב"ה סבב ליעקב, שיקח אלו הברכות ויתדבק במקומו וחלקו. ועשו יתדבק במקומו וחלקו. והברכות נאמרו על גמר התיקון, כי אז יתקן החטא של עץ הדעת, ויתכן לזכות ברכה כנגד קללה. משא"כ מקודם שיתקן החטא של עץ הדעת.

קנ אין ברכה של עשו כברכה של יעקב. ביעקב כתוב, ויתן לך האלקים. ובעשו כתוב, יהיה מושבך, ולא נזכר האלקים בברכה, שלא היה בה מהקדושה. ביעקב כתוב, מטל השמים ומשמני הארץ. ובעשו כתוב, משמני הארץ ומטל השמים, שהארץ קודם לשמים. והמדרגות נבדלות בהרבה, שהרי בזו של יעקב כתוב, ויתן לך האלקים מטל השמים, טל העליון, שהוא השפע, הנמשך מעתיק יומין שנקרא, טל השמים, טל של השמים של מעלה.

הטל הנמשך במדרגה שמים, ז"א, ומשם מושפע לשדה תפוחים הקדושים, מלכות. ואז נאמר עליה, ומשמני הארץ, ארץ החיים של מעלה, המלכות, בעת שמלכשת הבינה, הנקראת אלקים חיים. וע"כ נקראת אז המלכות, ארץ החיים. וירש יעקב הברכה

ניצוצין, להיותם נעשים למ"ן לזיווגי זו"ן, שעל ידיהם יוצאים כל המוחין בזה אחר זה בששת אלפים שנה, בא אז זיווג הגדול, המקבץ כל הפרטים הללו לכלל אחד. ומגודלה של ההארה הזאת, נבררו ונתקנו ל"ב ניצוצי המלכות. ואלו ל"ב ניצוצי המלכות מכונים ל"ב האבן.

וע"כ נאמר אז, והסירותי את ל"ב האבן מבשרכם. ובוה תבין, שמה שיצחק אמר לעשו, וצודה לי צידה, עם ה', היתה כונתו לל"ב ניצוצי המלכות הללו, שהם ניבררים רק על ידי רפ"ח הניצוצין, המתקבצים יחד לסוד זיווג הכללי. אשר הקיבוץ הזה מתבאר בהכתוב, ויתן לך האלקים.

הברכות לגמר התיקון, הם הכללות של כל פרטי רפ"ח ניצוצין, שנבררו על ידי הזיווגים, שבוה אחר זה במשך ששת אלפים שנה, שבקיבוצם נגמר התיקון. ואלו הזיווגים והמוחין יצאו רק בחלקו של יעקב, להיותו קו אמצעי, המיוחד ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה בעת עליתו לבינה. שאז, כיון ששלושה יצאו מאחד, אחד זכה בשלושתם, שבסדר הזה מתגלים כל המוחין דו"ן ונשמות הצדיקים.

ועשו, אין לו חלק באלו המוחין כלל, ואינו חפץ בהם. הרי שכל אלו הברכות היו חלקו של יעקב.

רצה יצחק לברך בהם את עשו. שאחר שיתקן ל"ב האבן על ידי יעקב, אשר אז, זה הפחד שהיה בסוד, לא זכה הוא רע, לא יהיה עוד, כיון שמתקן הכל, מאז ואילך יוכל עשו להמשיך מלמעלה למטה כחפצו, בלי שום פחד. ונמצא לפי זה, שיכין צדיק וילבש רשע, כי על ידי רפ"ח ניצוצין שברר יעקב, שנברר עימהם ל"ב האבן מהקליפות, והוסר הרע מן העולם, נמצא שהכין בזה, שיוכל עשו להמשיך דרכו בטומאה ממעלה למטה.

ונמצא עשו יורש כל יגיעתו של יעקב, שאח"ך יעבוד ואתה תקבל כל הרווח, משום, שכל מה שקנה עבד קנה רבו. ויצחק רצה לומר זה לעשו. ויעקב קיבל הברכות האלו,

יתבטלו הברכות, משמע שיש לעשו חלק בכל הברכות, וגם בהברכות שבשמים וארץ העליונים, זה נאמר רק בחלק הברכות שבשמים וארץ התחתונים, ששם יש לעשו יניקה. אבל בשמים וארץ העליונים לא יתבטל כלום מהברכות, כי אין לעשו חלק שם.

וחילוק זה שאומר הוזהר נשמע מלשון הכתוב עצמו, שאומר, ופרקת עולו מעל צוארך, שזה הלשון, יתכן בשמים וארץ התחתונים, שעשו סייע ליעקב שם, שעבד והמשיך את הקו שמאל שמה בשביל יעקב, כמ"ש ורב יעבוד צעיר, וכן, יכין רשע וצדיק ילבש. ואומר הכתוב שאם יחטאו ישראל יפרוק עשו עולו זה של יעקב מעליו, ולא יעבוד ולא יכין עוד בשבילו. משא"כ בשמים וארץ עליונים, שעשו אינו יכול לסייע שם כלום ולא היה לו עול לעבוד שמה בשביל יעקב, אין לומר שם, ופרקת עולו מעל צוארך. הרי שהכתוב מדבר רק בשמים וארץ התחתונים.

ודע, שמדרגה השלימה, היא המקבלת מבי' ההארות: מקבלת חסדים מכוסים משמים וארץ של מעלה, והארת החכמה משמים וארץ של מטה. תחילה היא מקבלת הארת החסדים המכוסים שלמעלה, ונבחנת אז לבחינת ו"ק בלי ראש, כל עוד שחסר לה הארת החכמה שלמטה. וכשמקבלת גם הארת החכמה שלמטה, אז היא נשלמת בג"ר. ומה שאמר, שיעקב למעלה ולמטה, אין הפירוש, שלקח ב' ההארות בבת אחת, אלא בזה אחר זה. תחילה לקח למעלה, שהוא ו"ק של הברכות. ואחר כך לקח גם למטה, גם הג"ר של הברכות.

כי בתחילה השיג הקטנות של הברכות, ו"ק בלי ראש, שזה מקובל משמים וארץ של מעלה. ואחר כך, כשהגיע זמן הגדלות, לקח גם מלמטה, אבל עשו אפילו בתחילה לא קיבל משהו מהארת החסדים משמים וארץ העליונים, כי להיותו מקו שמאל, אין לו חלק בחסדים מכוסים כלום, שהם כולם ימין. וע"כ לקח בהכרח משמים וארץ התחתונים

בארץ של מעלה, המלכות, ובשמים של מעלה, ז"א.

והברכה של עשו היתה בארץ שלמטה ובשמים שלמטה, בעולם הזה. יעקב נתברך למעלה למעלה, בשמים וארץ של אצילות. ועשו למטה, בשמים וארץ שבעולם הזה.

קנב יעקב נתברך למעלה ולמטה, בשמים וארץ של מעלה, ובעוה"ז, בביאת המשיח. ועשו רק למטה, בשמים וארץ של עולם הזה. ואף על פי שכתוב, שאם יחטאו ישראל יתבטלו הברכות, זה נאמר על השמים וארץ שבכאן בעוה"ז. אבל למעלה אינו מתבטל כלום, שכתוב, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. בוא וראה בשעה שהתחילו יעקב ועשו לקחת הברכות, יעקב לקח חלקו למעלה, ועשו לקח חלקו למטה. כי ז"א ונוקבא נקראים ביחד עולם. ז"א שמים והנוקבא ארץ. והם נחלקים על החוזה:

א. מחוזה ולמעלה שלהם נקראים זו"ן הגדולים, ונקראים עולם העליון, וכן העולם המכוסה, משום שמקבלים מאו"א עלאין חסדים מכוסים מחכמה בסוד אירא דכי"א, והם הנקראים שמים וארץ העליונים.

ב. מחוזה ולמטה שלהם נקראים זו"ן הקטנים, ונק' עולם התחתון או עולם הזה, וכן העולם המגולה, משום שמקבלים מישו"ת חסדים המגולים בהארת החכמה, והם הנקראים שמים וארץ התחתונים.

וכמ"ש שברכותיו של יעקב הן בשמים וארץ העליונים, הנקראים עולם העליון, העולם המכוסה, שכולו חסדים מכוסים מחכמה. וכן הן בשמים וארץ התחתונים, שהוא העולם המגולה, המגולים בהארת החכמה. אבל ברכותיו של עשו הן רק בשמים וארץ התחתונים, שהם העולם הזה. כי ברכותיו של עשו נמשכות מקו שמאל, שהוא חכמה בלי חסדים, שזהו רק בשמים וארץ התחתונים המגולים בחכמה. אבל בשמים וארץ עליונים, אין שם מהארת החכמה כלום, רק כולו ימין, חסדים בלבד. ואין לעשו משם כלום.

ואע"פ שכתוב, שאם יחטאו ישראל

עליהם. וע"כ, כשיצא יעקב, יצאה עמו השכינה. וכמ"ש, אך יצוא יצא יעקב, ב' יציאות כאחד.

קנז ועשו אחיו בא מצידו. להורות שהוא צידה של עשו, שאין בו ברכה. ורוח הקודש צווחה ואמרה, אל תלחם את לחם רע עין. **קנח** ויעש גם הוא מטעמים. דיבורו היה בעזות, ברוח עזה, יקום אבי. היא מלה שאין בה טעם. יעקב אמר בבושה לפני אביו, בענוה. מה כתוב, ויבוא אל אביו ויאמר אבי. מהו ההפרש בין לשון עשו ללשון יעקב? יעקב שלא רצה להפחיד אותו, דיבר בלשון תחתונים, קום נא שבה ואכלה מצידו. ועשו אמר, יקום אבי, כמו שאינו מדבר עימו, אלא מדבר לתוך עצמו.

קנט שנכנס עשו, נכנס עימו הגיהנם. נודעו יצחק ופחד, כמ"ש, ויחדר יצחק חרדה גדולה עד מאד. למה כתוב עד מאד. שלא היה עוד פחד ואימה שנפל על יצחק גדולה כמוהו, מיום שנברא. ואפילו באותה שעה שנעקד על המזבח, וראה את המאכלת עליו. לא נודעו, כבאותו שעה שנכנס אליו עשו, וראה את הגיהנם שבא עימו. אז אמר, בטרם תבוא ואברכהו גם ברוך יהיה, מפני שראיתי השכינה שהודתה על אלו הברכות. **קס** יצחק אמר, ואברכהו, יצא קול ואמר גם, ברוך יהיה. רצה יצחק לקלל את יעקב, אמר לו הקב"ה, יצחק, עצמך אתה מקלל. כי כבר אמרת לו, אורריך ארור ומברכיך ברוך. **קסא** הכל הודו על אלו הברכות, העליונים והתחתונים ואפילו סמאל, שרו של עשו, שהוא חלק גורלו של עשו, הודה עליהם. והוא ברכו, והודה על הברכות, והעלהו על ראשו למעלה. כלומר, שנכנע לפניו.

קסב כי כתוב, ויאמר, שלחני, כי עלה השחר. ויאמר, לא אשלחך, כי אם ברכתני. ויאמר שלחני, הוא מפני שהחזיק בו יעקב. ושואל, ואיך אדם, שהוא בשר ודם, יוכל להחזיק במלאך, שהוא רוח ממש. **קסג** אלא נשמע מכאן, אשר המלאכים,

אפילו בתחילה.

קנג למה לא נתקיימו הברכות שברך יצחק את יעקב, והברכות שברך יצחק את עשו נתקיימו כולם?

קנד כל הברכות האלו נתקיימו, וכן ברכות האחרות שהקב"ה ברך את יעקב נתקיימו. אבל בתחילה לקח יעקב את כל הברכות רק למעלה, משמים וארץ העליונים. וע"כ הם אצלו מחוסרי השלמות, כל עוד שלא לקח מלמטה. ועשו לקח למטה. וכשיקום מלך המשיח, יקח יעקב מלמעלה ומלמטה, גם משמים וארץ התחתונים, ויאבד עשו מכל, ולא יהיה לו חלק ונחלה וזכרון בעולם.

כמ"ש, והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש. מפני שיאבד עשו מכל ויירש יעקב שני עולמות, עולם הזה, שמים וארץ התחתונים, ועולם הבא, שמים וארץ העליונים.

ואין לשאול, הלא גם מטרם ביאת המשיח מקבל יעקב משמים וארץ התחתונים, בזמן בית-המקדש, ובשבתות ויו"ט, ועל ידי תפילות. הענין הוא, כיון שאינם בקביעות, אינם נחשבים לקבלה. אבל לעתיד יהיה זה בקביעות.

קנה בעת שהוא כתוב, ועלו מושיעים בהר ציון, לשפוט את הר עשו, והיתה לה' המלוכה. מלוכה היא שלקח עשו בעולם הזה, תהיה להקב"ה בלבדו. וכי עתה אין המלוכה של הקב"ה? אלא אע"פ שהקב"ה שולט למעלה ולמטה, הרי נתן השליטה לעמים האחרים, לכל אחד ואחד נתן חלק ונחלה בעולם הזה, להשתמש בו. ובעת ההיא יקח מכולם את המלוכה, ותהיה כולה שלו, שכתוב, והיתה לה' המלוכה, לו בלבדו. כמ"ש, והיה ה' למלך.

קנו ויהי אך יצוא יצא יעקב. ב' יציאות הללו, אחת היא של השכינה, ואחת היא של יעקב. כי כשנכנס יעקב, נכנסה עימו השכינה, ונתברך לפני השכינה. כי יצחק היה אומר הברכות, והשכינה הסכימה

במדרגה עליונה. ועל כן ישראל יהיה שמך. פרצוף ז"א נחלק על החוזה, שמחזה ולמטה נקרא יעקב, ומחזה ולמעלה נקרא ישראל. וכיון שראה המלאך, שיעקב נעשה מרכבה למדרגה העליונה, למחזה ולמעלה דו"א, לפיכך נשתעבד לשרתו כמו שמשועבד אל ה', וקראו בשמו, ישראל.

קסח כי שְׁרִיתָ עם אלקים. להתחבר ולהזדווג עם אלקים, שהיא השכינה, בחיבור וזיווג של השמש והלבנה, שהם ז"א ונוקביה. כי להיותו מרכבה לו"א שמחזה ולמעלה, הנקרא ישראל, נמצא נכלל עם ז"א בזיווגו עם השכינה, ונתחבר גם הוא בשכינה ביחד עם ז"א.

קסט ויאמר, אם שמוע תשמע לקול ה' אלקיך. שויאמר, הוא להתעוררות להתאמץ לשמוע בקול ה'. אף כאן, לא ייאמר עוד שמך יעקב כי אם ישראל. כלומר, ולא ייאמר, פירוש, שיתאמץ ויעלה ממדרגת השם יעקב, שהוא מחזה ולמטה דו"א, למדרגת השם ישראל, שהוא מחזה ולמעלה דו"א, שהוא מוחין דג"ר, כי ישראל ראשי תיבות, לי ראש, כדי להיות הכלל של האבות. להיות קו אמצעי, הכולל ב' הקוים ימין ושמאל, שהם האבות אברהם ויצחק. ויברך אותו שם. שהודה לו על כל הברכות שברכו אביו. והטעם שאינו רוצה לפרש הכתוב, ויאמר לא יעקב ייאמר עוד שמך, ששינה את שמו מיעקב לישראל, משום ששינוי השם שייך להקב"ה, ואין המלאך יכול לשנות שם.

קע ברצות ה' דרכי איש, גם אויביו ישלים איתו. שני מלאכים יש לאדם, שליחים מלמעלה להתחבר עימו. אחד לימין ואחד לשמאל. והם עדים על האדם. ובכל מה שהוא עושה הם נמצאים שם. וקוראים אותם יצר טוב ויצר הרע.

קעא בא האדם להיטהר ולהשתדל במצוות התורה, אותו יצר הטוב שנתחבר בו, הוא כבר נתגבר על יצר הרע, והשלים עימו, והיצר הרע נהפך לעבד ליצר הטוב.

שליחי הקב"ה, כשירידים לעולם הזה, הם מעוטפים, ומתעטפים ומתלבשים בגוף, בדומה לעולם הזה, משום שכן ראוי להיות, שלא לשנות ממנהג המקום שהלך שמה.

קסד וכן משה כשעלה למעלה, כתוב, ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה, לחם לא אכל ומים לא שתה, כדי שלא לשנות ממנהג המקום שהלך שמה. ואלו מלאכים שבאברהם, כשירדו למטה, כתוב, והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו. וכן כאן, זה המלאך כשירד למטה לא היה מתאבק עם יעקב, אלא מתוך שהיה מלובש בגוף, בדומה לעולם הזה. ועל כן היתאבק עימו יעקב כל אותו הלילה. אבל אם לא היה מתלבש, לא היה יכול יעקב להיתאבק עמו.

קסה בשביל ששליטה של הס"א אינה אלא בלילה, משום זה השליטה של עשו אינה אלא בגלות, שהוא לילה. כלומר, שאז חושך לנו כבלילה. ועל כן בלילה נלחם המלאך עם יעקב ונתאבק עמו. וכשהבוקר בא, נחלש חילו של המלאך ולא יכול לו. ואז נתגבר יעקב, משום ששליטתו של יעקב ביום.

קסו וע"כ כתוב, משא דומה אֵלַי קורא משעיר, שומר מה מלילה שומר מה מלילה. כי השליטה של עשו הנקרא שעיר, הוא בלילה. ומשום זה, נחלש המלאך כשבא הבוקר, ואז, ויאמר, שלחני כי עלה השחר.

קסז ויאמר לא אֲשַׁלְּחֶךָ, כי אם בירכתני. תברכני היה צריך לכתוב, לשון עתיד. כי בירכתני, לשון עבר. כלומר, אם תודה לי על אלו הברכות שברכני אבי, ולא תקטרג עלי בשבילם, אז אֲשַׁלְּחֶךָ. ע"כ כתוב, כי אם בירכתני, לשון עבר. כי המדובר הוא בברכותיו של יצחק.

ויאמר, לא יעקב ייאמר עוד שמך, כי אם ישראל. למה קראו ישראל? ומשיב שאמר לו, בעל כורחינו יש לנו לשרת אותך, כי ברוב כוחך נתעטרת למעלה,

מלאך המוות, שנכנס עם עשו, אז אמר, מי איפוא. גם ברוך יהיה, שהבין שהברכות שייכות ליעקב ולא לעשו.

קעו כשמוע עשו את דברי אביו. כמה רעות עשו אלו הדמעות לישראל, שבכה עשו והוציאן לפני אביו, כדי שיתברך ממנו, על שום שדברי אביו היו חשובים אצלו ביותר. שמחת זה היה קטרוג על ישראל, שאינם שומרים כבוד אב כמוהו. הכי קרא שמו יעקב. הכי קרא שמו. אותו שקרא לו, הקב"ה, השמיע קול דרך ריקקה, לבזות את מי שקרא לו יעקב. לא כתוב, נקרא שמו, אלא, קרא שמו, שנתכוון בזה לבזות לא את יעקב, אלא למי שקרא אותו יעקב.

קעז ויעקבני זה פעמים. בבכורתי, ברכתי, אותיותיהם שוות. הברכה שייכת להבכור. וכיון שלקח ממנו הבכורה, כבר קנה גם הברכה. ונמצא, שאלו ב' המרמות הן אחת. כיון שכבר ביהו בעצמו את הבכורה שלו, כי אמר, אנוכי הולך למות ולמה זה לי בכורה, שביזה את הדרך שלו, שהיא הארת השמאל בלי התכללות בימין, ונתן את הבכורה לדרכו של יעקב, שהיא קו אמצעי, וקבע את דרכו לנצחיות, הרי הודה בזה שהברכות שייכות ליעקב. כי ענין הברכות הוא קביעת הדרך לנצחיות. וכבר קבע דרכו של יעקב לנצחיות. הרי שבפיוזי הבכורה הודה לו על הברכות. וזהו, שבבכורתי, וברכתי, אותיותיהם שוות.

קעט הן גביר שמתיו לך... ולך איפוא. ולך איפוא, פירוש, אין עומד פה, מי שיסכים עליך, שתיטול את הברכות. לכן מה אעשה בני. ואז ברכו בעולם הזה. והסתכל במדרגתו ואמר לו, על חרבך תחיה, כי כן ראוי לך, לשפוך דמים ולעשות מלחמות, להיותו דבוק בשמאל, שהוא דינים. ועל זה אמר, מה אעשה בני, שמדרגתך אינה ראויה לברכה.

קפ אמר לו, ולך איפוא מה אעשה. כי אתה בדינים בחרב ובדם ראיתך. ואת אחיך ראיתי שהולך בדרך שלם.

וכשבא האדם להטמא, אותו יצר הרע מתחזק ומתגבר על יצר הטוב.

כשאותו האדם בא להטהר, כמה הגברות הוא צריך להתגבר, וכאשר מתגבר יצר הטוב, אז, גם אויביו ישלים איתו. כי היצר הרע, שהוא אויביו, נכנע לפני יצר הטוב. כשהולך האדם במצוות התורה, אז, אויביו ישלים איתו, זהו היצר הרע וכל הבאים מצידו, ישלימו איתו.

קעב בשביל שיעקב בטח בהקב"ה, וכל דרכיו היו לשמו, על כן אויביו ישלים, איתו. וסמאל, שהוא חילו ותוקפו של עשו, השלים עם יעקב. ומשום שהשלים עם יעקב, והודה לו על הברכות, אז גם עשו השלים עימו. וכל עוד שלא השלים יעקב עם אותו הממונה שנתמנה עליו, שהוא סמאל, לא השלים עימו עשו. משום שבכל מקום תוקף שלמטה תלוי בתוקף של מעלה. וכל עוד שאין מחלישים התוקף של מעלה, השרים הממונים עליהם למעלה, אי אפשר להחליש התוקף של מטה בעולם הזה.

קעג ויחרד יצחק... ויאמר מי איפוא. כשברך יצחק את יעקב, שהשכינה עמדה שם, וע"כ אמר, מי איפוא, שפירוש, איה הוא מי שעמד כאן, והודה על הברכות שברכתי אותו, ודאי, גם ברוך יהיה. שהרי הקב"ה הסכים על הברכות האלו.

קעד בשביל אותה החרדה, שהחריד יעקב ליצחק אביו, נענש יעקב בעונש של מכירת יוסף, שחרד אז חרדה כזו, בשעה שאמרו לו, זאת מצאנו. יצחק אמר, מי-איפוא, באיפה נענש יעקב, כמ"ש, איפה הם רועים. ושם נאבד יוסף ויעקב נענש. ואע"פ שהקב"ה הסכים עמו באלו הברכות, מכל מקום נענש באיפה, כמ"ש, איפה הם רועים, ששם נאבד ממנו יוסף, ונענש בכל אותו העונש.

קעה ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאוד. כתוב כאן גדולה וכתוב שם את האש הגדולה הזאת. כלומר האש הגדולה, שנכנס עימו הגיהנם. מהו עד מאוד. טוב מאוד, נאמר על מלאך המוות. אף כאן רומז על

בעת שהב', שהיא הנוקבא, נפתחת, בעת שמדווגת עם ז"א, יש בה השפעה וקבלה. כי ז"א הוא תמיד בחסדים מכוסים, להיותו בבחינת ג"ר דבינה, בסוד כי חפץ חסד הוא. זולת בעת זיווגו עם הנוקבא, הוא נכלל ממנה באור החכמה שלה. ואומר, שהנוקבא מאירה הארת חכמה כלפי מעלה, לז"א בעלה, כמ"ש, אשת חיל עטרת בעלה, כי מעטרתו בהארת החכמה. הרי שהנוקבא נפתחת בבחינת השפעה, כמ"ש, פיה פתחה בחכמה, להשפיע חכמה לז"א. וכן היא נפתחת בקבלה, שמקבלת או שפע חסדים מז"א, שהוא נקרא תורה. כמ"ש, ותורת חסד על לשונה.

פיה פתחה בחכמה. טובב על התורה. שפתחה בחכמה בוודאי. כמ"ש, בראשית ברא אלקים. שבראשית, פירושו חכמה, כתר גומו בחוכמתה. תורת חסד על לשונה, כי אחר כך מספרת התורה ואומרת, ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור. שפירושו אור החסד.

פיה פתחה בחכמה. ה' ראשונה של שם הקדוש הוי"ה, שהיא בינה, שהכל בה, שכל המוחין דו"ן והתחתונים נמשכים ממנה. והיא סתומה וגלויה, שנוהג בה קטנות וגדלות. שבעת קטנות היא כללות שלמעלה ושלמטה. שהמלכות שלמטה נכללת בבינה שהיא למעלה. שאז נעשית הבינה סתומה. ולעת גדלות היא המוחין שלמעלה, של הבינה עצמה. ושלמטה, של המלכות. שאז היא עצמה נעשית גלויה, בג"ר. וגם משפעת מוחותיה אל המלכות.

לפיכך, פיה פתחה בחכמה, משום שבסוד הג"ר דבינה, היא סתומה ולא נודעת כלל. כמ"ש, ונעלמה מעיני כל חי ומעוף השמים נסתרה. וכשהתחילה הבינה להתפשט עם החכמה שנתדבקה בה, ושנתלבשה בתוכה כז"ס תחתונות שבה, שזוהו, פיה פתחה בחכמה, לא יכלה להתפשט, עד שהוציאה קול, ז"א, הקו האמצעי, שהוא תורת חסד. ועליו נאמר, ותורת חסד על לשונה. כי ז"א נקרא תורה, והוא מאיר באור החסד, וע"כ

אלא בני. אני גרמתי לך את זה, בשביל שאתה בני. כי גם יצחק היה בחינת קו שמאל, אלא כלול בימין, כמ"ש, אברהם הוליד את יצחק. אני גרמתי לך שתהיה בבחינת קו שמאל, שממנו דינים וחרב ודם, משום שאתה בני, ואני הוא מקו שמאל.

וע"כ, על חרבך תחיה ואת אחיך תעבוד. ועדיין לא נתקיים זה, שהרי עוד לא עבד עשו ליעקב. והוא משום, שיעקב אינו צריך לו עתה. והוא חזר וקרא את עשו, אדוני, כמה פעמים. משום שיעקב הסתכל למרחוק, והניח אותו לאחרית הימים.

קפא פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה. פיה פתחה בחכמה, טובב על כנסת ישראל, שהיא השכינה. ותורת חסד על לשונה, אלו הם ישראל, שהם לשונה של התורה, כי מדברים בה יום ולילה.

קפב פיה פתחה בחכמה. זהו ב' של בראשית, הנוקבא, המכונה בית. תורת חסד על לשונה, אברהם, קו החסד, שבו ברא העולם, ובו מדבר תמיד, שמדבר תמיד בתורה, שהיא כולה המשכת החסד.

צורת אות ב' היא סתומה מצד אחד ופתוחה מצד אחד. סתומה מצד אחד, כמ"ש, וראית את אחורי. ראייה היא חכמה, וכשהנוקבא מקבלת חכמה היא נסתמת, מטעם חסרון חסדים, וע"כ נקראת אחוריים. והכתוב אומר או עליה, וראית את אחורי.

ומצד השני ב' פתוחה, כדי להאיר פניה כלפי מעלה, שהוא ז"א. וכן היא פתוחה כדי לקבל מלמעלה, מז"א, והיא פרוצה כמו אֶכְסְדָּרָה, לקבל אור מרובה. כי האכסדרה מקבלת אור השמש יותר מבית. ומשום זה עומדת בראש התורה, ב' של בראשית. כמ"ש, פיה פתחה בחכמה. ונתמלאה אור אח"כ בכל דברי התורה, שהם, ותורת חסד על לשונה.

יש בהכתוב ב' פתיחות של הנוקבא:
א. פיה פתחה בחכמה
ב. ותורת חסד על לשונה

ולמטה, כמ"ש, והנה עם ענני השמים כבן אנוש היה בא. היינו המלך המשיח. וע"כ רצה יעקב, שברכותיו יהיו נדחות לעתיד לבוא, ולא לקח אותם מיד.

קפו באותה שעה, שיצא יעקב עם הברכות מלפני אביו, היסתכל בעצמו ואמר, הנה אלו הברכות אני רוצה לדחות אותם לאחר זמן, ויהיו לאורך ימים. והיה מפחד ומתירא, שלא ינחו עליו הברכות מיד, פן יהיה להן הפסק, אם יחטאו ישראל. יצא קול ואמר, ועתה אל תירא עבדי יעקב נאום ה'. כי איתך אני, שלא אעזוב אותך בעולם הזה. כי הנני מושיעך מרחוק, לאותו הזמן שאתה מדחה את קיום הברכות. ואת זרעך מארץ שביים, שאע"פ, שעתה לקח עשו את הברכות, ובניו יעבידו את בניך, אני אוציאם מידי, ואז בניך יעבידו אותו. ושב יעקב, שישב לאלו הברכות. ושב יעקב, אל השכינה, שתהיה שוב עם יעקב. ושב יעקב, ודאי ושקט ושאנן, שישקוט מאלו הממלכות, מבבל, ממדי, מיון ומאדום, שהיו מעבידים את ישראל. ואין מחריד, לעולם ולעולמי עולמים.

קפט כל מה שהקב"ה עושה בארץ, הכל הוא בסוד החכמה, והכל הוא כדי להורות חכמה עליונה לבני אדם, כדי שילמדו מאותם המעשים סודות החכמה. והכל הוא כראוי להיות. ומעשיו כולם הם דרכי התורה, משום שדרכי התורה הם דרכיו של הקב"ה. ואין לך דבר קטן, שלא יהיו בו כמה דרכים ושבילים וסודות חכמה העליונה.

קצ שלוש מאות הלכות פסוקות בסוד חכמה העליונה, בפסוק, ושם אשתו מְהִיטְבָּאֵל בת מְטָרָד, בת מי זהב. כמה סודות התורה נמצאים בכל פעולה ופעולה שכתוב בתורה, ובכל מילה ומילה יש בה חכמה ותורת אמת. ועל כן מלות התורה מלות קדושות הן, להראות מהן נפלאות. כמ"ש, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

קצא בשעה שהנחש רימה את אדם ואשתו, שקרב לאשתו והטיל בה זוהמה, ונתפתה בה אדם, אז נטמא העולם,

נקרא תורת חסד. והטעם שהבינה לא יכלה להתפשט בחכמה, עד שיצא אור החסד, שהוא ז"א, הוא מפני שאין החכמה יכולה להאיר מטרים שנתלבשה באור החסד.

קפד פיה פתחה בחכמה. פירוש אחר. ה' אחרונה של שם הוי"ה, הנוקבא, שהיא נקראת דיבור, התלוי בחכמה. שאין דיבור בלי חכמה ושכל. וע"כ נאמר על הנוקבא, פיה פתחה בחכמה. ותורת חסד על לשונה, זהו קול, ז"א, העומד על הדיבור, שהיא הנוקבא, להנהיג אותה.

ותורת חסד, זהו יעקב, ז"א שנקרא תורה והוא חסד. שהוא על לשונה, על הדיבור שלה, להנהיג המלה ולהתיחד עמה, כי אין דיבור בלי קול.

כלומר, הנוקבא הנקראת דיבור, אין לה מעצמה כלום, אלא מה שז"א, הנקרא קול, משפיע אליה. וע"כ אין הדיבור נשמע בלי קול. שירה על יחוד זו"ן.

פיה פתחה בחכמה, כשהנוקבא פותחת פיה לדבר, להשפיע חכמה לתחתונים, אז ותורת חסד על לשונה, או מחויבת להתיחד עם ז"א, קול ותורת חסד, והוא נשמע דרך הדיבורים שלה שעל לשונה. וגם זה הוא מטעם, שאין החכמה שבנוקבא יכולה להאיר בלי אור החסד של ז"א.

קפה אני חכמה, שְׁכַנְתִּי עֲרוּמָה ודעת מזימות אמצא. אני חכמה, זהו כנסת ישראל, הנוקבא, הנקראת חכמה תתאה. שְׁכַנְתִּי עֲרוּמָה, זהו יעקב, שהוא ערום, כי לקח הברכות בעורמה. ודעת מזימות אמצא, זהו יצחק, שהיה לו דעת מזימות לברך את עשו. ומשום שחוכמה, השכינה, נשתתפה עם יעקב, שבא בעורמה, ע"כ, ודעת מזימות אמצא, שנתברך יעקב מאביו, שהיה לו דעת מזימות לברך את עשו, ונחו עליו כל אלו הברכות, ונתקיימו בו ובבניו לעולם ולעולמי עולמים.

קפז נתקיימו בעולם הזה, וכולם יתקיימו בזמן מלך המשיח, שאז יהיו ישראל גוי אחד בארץ ועם אחד אל הקב"ה. וכמ"ש, ועשיתי אותם לגוי אחד בארץ. וימשלו למעלה

בשעיר, כלומר שני השעירים שהגיש ליצחק אביו, שבהם ניצח את עשו, שהוא דרגת הנחש. ואף על פי שהכל אחד, דהיינו הנחש וסמאל, מכל מקום ניצח כמו כן גם את סמאל בנצחון אחר. כמ"ש ויאבק איש עימו עד עלות השחר וירא כי לא יכול לו.

קצו) סמאל בא ורצה להעביר את יעקב מן העולם. ואותו לילה היה הלילה שנברא בו הלבנה, ליל ד', בלילה שנבראו בו המאורות, שהוא זמן סכנה. ויעקב נשאר לבדו, שלא היה עימו אחר. הלילה של יום ד', כי אז הלבנה היא חסרה, שכתוב בו, יהי מארת, חסר ו', שהוא לשון קללה. ואותו הלילה נשאר יעקב לבדו, וע"כ היה בסכנה גדולה, כי כשהלבנה חסרה מתחזק נחש הרע ומושל. ואז בא סמאל וקיסרג על יעקב, ורצה להאבידו מן העולם.

קצז) ויעקב היה חזק בכל הצדדים, בצד יצחק ובצד אברהם, שהם היו מעוזיו של יעקב. בא סמאל לימין, ראה את אברהם חזק בתוקפו של יום, בצד הימין שהוא חסד. בא לשמאל, ראה את יצחק חזק בדין קשה. בא לגוף, לקו אמצעי, ראה את יעקב חזק מב' הצדדים אברהם ויצחק, שמסבבים אותו. אז, וירא כי לא יכול לו, ויגע בכף ירכו, שהוא מקום מחוץ לגוף, והוא עמוד אחד של הגוף, שכל הגוף נשען עליו, כלומר ספירת הנצח, שהוא עמוד של הת"ת, הנקרא גוף. אז, ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו.

קצח) כיון שהאיר הבוקר והלילה עבר, ניתחזק יעקב ונחלש כוחו של סמאל. אז אמר, שלחני, שהגיע הזמן לומר שירת הבוקר, ואני צריך ללכת. והודה לו על הברכות, והוסיף לו ברכה אחת משלו. שכתוב, ויברך אותו שם.

קצט) כמה ברכות נתברך יעקב? אחת של אביו, על ידי מירמה, שהרויח כל אלו הברכות. ואחת של השכינה, שברך אותו הקב"ה, כשחזר מלבן, כמ"ש, ויברך אלקים את יעקב. ואחת שברך אותו המלאך הממונה של עשו. ואחת, שברכו אביו כשהלך לפדן ארם, כמ"ש, ואל שדי יברך אותך.

ונתעללה הארץ בשבילו, וגרם מיתה לכל העולם, והעולם היה עומד להפרע ממנו. עד שבא עין החיים, וכיפך על אדם, והכניע את הנחש, שלא ישלוט על זרעו של יעקב לעולם.

קצב) בזמן שישראל הקריבו שעיר, היה נכנע אותו הנחש, ונתהפך לעבד אל ישראל. ועל כן הגיש יעקב לאביו שני שעירים. אחד להכניע לעשו, שהוא שעיר. ואחד בשביל המדרגה, שעשו היה תלוי בה ונתדבק בה, שהוא סמאל, שרו של עשו.

קצג) ועל כן נמצא העולם בקללה, עד שתבוא אשה בדומה לחוה, ואיש בדומה לאדם, ויִרְמוּ ויערימו על אותו הנחש, ואותו שהיה רוכב עליו, שהוא סמאל.

יעקב היה דומה לאדם, ורבקה היתה דומה לחוה, ועשו היה בחינת הנחש, ששרו של עשו, סמאל, היה רוכב עליו. וע"כ באו רבקה ויעקב במירמה, והערימו על עשו וסמאל. ובכוח ב' השעירים, שהגישו רבקה ויעקב, התגברו עליהם.

קצד) ויהי עשו... ויעקב איש תם יושב אוהלים. איש תם, פירושו, אדם שלם. למה הוא תם, בשביל שהוא יושב אוהלים, שנאחו בשני הצדדים, ימין ושמאל, אברהם ויצחק. ונמצא שהוא שלם מימין, שהוא אור החסדים, והן משמאל, שהוא הארת החכמה. אוהל פירושו אורה. ולהיותו כלול מב' אורות, מהארת הימין והארת השמאל, אומר עליו הכתוב, יושב אוהלים, לשון רבים. ומשום שכלול מב' הצדדים, בא יעקב אל עשו מצידו של יצחק הכלול בו. שהם ב' השעירים שהגיש ליצחק, שהיו מהארת השמאל מבחינת יצחק. והערים עליו, כמ"ש, עם חסיד תתחסד ועם עיקש תתפתל. וכשבא לקבל הברכות, בא בתמיכה של מעלה, בתמיכת אברהם ויצחק, מב' הצדדים ימין ושמאל ביחד.

קצה) כאשר יעקב נתעורר אל סמאל, שהוא מדרגת עשו, וסמאל רב והתאבק עם יעקב, ויעקב ניצח אותו בכמה אופנים, נוצח הנחש בעורמה ובמירמה, ולא נוצח רק

ואילך יקום מלכות העליונה, נוקבא דו"א, על כל שאר הממלכות האחרות. ואותו האבן שנחצבה מן ההר שלא בידי אדם, כמ"ש, משם רועה אבן ישראל. אבן היא כנסת ישראל, נוקבא דו"א.

רה מכאן נשמע, ששאר הברכות של יעקב נשארו לישראל לעתיד לבוא, כמ"ש, שאר ישוב, שאר יעקב, אלו הן ברכות אחרות שנשארו. ועליהם נאמר, שאר ישוב, שישבו לישראל. וכתוב, והיה שארית יעקב בגוים בקרב עמים רבים, בכל הגוים ולא רק בעשו לבדו. שאז יתעורר עליהם שאר הברכות. שכתוב, והיה שארית... כטל מאת ה'.

רו בן יכבד אב ועבד אדוניו. בן זה עשו, שלא היה אדם בעולם שיכבד לאביו, כמו שכיבד עשו את אביו. וכיבוד ההוא שכיבד אותו, השליט אותו בעולם הזה.

רי ועבד אדוניו. זה אליעזר עבד אברהם. כי אדם שבא לחרן בהרבה עשירות, וכמה מתנות ופזרונות וגמלים טעונים, ולא אמר לבתואל ולבן, שהוא אוהבו של אברהם, או אדם אחר, שבא על ידי בקשתו של אברהם, אלא עוד מטרם שהתחיל לדבר דבריו, כמ"ש, ויאמר עבד אברהם אנכי. וכן אחר כך אמר כמה פעמים עליו, אדוני.

משום שכיבד את אברהם בכיבוד ההוא וטוב ההוא, המתינו לו לכמה זמן. כי אמרו חז"ל, שאליעזר עבד אברהם הוא עוג מלך הבשן. וע"כ אמר הקב"ה למשה, אל תירא אותו, שלא יעמוד לו זכותו של אברהם. ומה שהיה חי עד זמן ההוא, היה בזכות שכיבד את אדונו.

רח כך עשו ההוא. בזכות כיבוד ההוא שכיבד את אביו, המתין לו הקב"ה כל אותו הזמן ששלט בעולם הזה. ואלו הדמעות הורידו את ישראל תחת השעבוד שלו, עד שישבו ישראל אל הקב"ה בבכיה ובדמעות, שכתוב, בבכי יבואו. ואז כתוב, ועלו מושיעים.

ר בעת ההיא, שראה יעקב את עצמו בכל אלו הברכות, אמר, באיזה מהן אשתמש עתה. אמר, בברכה החלשה שבהן. ומי היא, זו היא האחרונה שברכו אביו. ואף על פי שגם הוא ברכה חזקה, אמר, אינה חזקה בשליטת עולם הוזה כראשונות.

רא אמר יעקב, אקח עתה ברכה זו ואשתמש בה, ואדחה כל האחרות לזמן שיהיה נצרך לי ולבני אחרי. מתי יהיה זאת? הוא יהיה בזמן, שיתקבצו כל האומות להאביר בני מן העולם. שכתוב, כל גוים סבבוני בשם ה' כי אָמַלְם, סבוני גם סבבוני. סבוני כדבורים. הרי כאן שלשה פסוקים, כנגד ג' ברכות שנשארו, שעוד לא נשתמש בהן. אחת הוא ברכה ראשונה שברכו אביו. השניה היא הברכות שברכו הקב"ה. השלישית היא הברכות שברכו המלאך.

רב אמר יעקב, שמה אני צריך כל הברכות, שיגינו עלי מפני המלכים וכל האומות שבכל העולם שישבבוני. וע"כ אדחה אותן שמה. ועתה, לעשו, די לו בברכה זו, ברכה השניה שברכו אביו.

בדומה למלך, שהיו לו כמה גדודים גיבורים, כמה שרים עושי מלחמה, היודעים לערוך מלחמות, שהיו מוכנים נגד מלכים גיבורים לערוך עימהם מלחמה. בינתים שמע המלך על שודד ענק אחד. אמר, אלו שומרי השערים ילכו שם וילחמו עימו. אמרו לו עבדיו, מכל הגדודים שלך אינך שולח שמה אלא אלו. אמר המלך, נגד שודד הזה מספיקים גם אלו, כי כל גדודי ושרי המלחמה אדחה, שילחמו נגד המלכים הגיבורים ליום מלחמה. שיהיו נחוצים לי, יהיו מוכנים. אף יעקב כך אמר לנגד עשו, מספיקות לו עתה גם אלו הברכות, שברכו אביו כשהלך לפדן אדם. אבל שאר כל הברכות, אדחה אותן לאותו העת, שיהיו נחוצים לבני, לנגד כל המלכים והשליטים שבכל העולם, שיקומו עליהם.

רד כשאותו העת יגיע, יתעוררו אלו הברכות מכל הצדדים על ישראל, ויתקיים העולם על קיומו כראוי להיות. ומאותו יום

במדבר

המניין והחשבון

העולם. ועכ"ז לא נשלם עד שקבלו ישראל התורה והוקם המשכן. אז נתקיימו העולמות ונשלמו, ונתבשמו העליונים והתחתונים.

(ז) כיון שהוקמו התורה והמשכן, ז"א ומלכות, רצה הקב"ה לספור חיילות התורה, כמה צבאות הם בתורה, בו"א. כמה צבאות הם במשכן, במלכות. שרצה לספור את ישראל, שהם צבאות ז"א ומלכות. כל דבר שצריך להתיישב במקומו, לקשר הענף שלמטה בשורשו למעלה, אינו מתיישב, אלא עד שנוכר בפה ונתמנה עליו. אף כאן רצה הקב"ה לספור החיילות של התורה, והחיילות של המשכן, כדי לקשר את ישראל בשורשם למעלה, ז"א ומלכות, הנקראים תורה ומשכן. וכולם הם כאחד, ואינם נפרדים זה מזה. הכול כעין של מעלה. שהרי שורשיהם, תורה ומשכן, הם בזיווג, ואינם נפרדים זה מזה, והולכים יחד.

(ח) משום זה ישראל, שהם צבאותיהם של ז"א ומלכות, עולים בחשבון, שיהיו נודעים אצלם, חוץ מאלו האחרים, שאין להם חשבון, נשים ושאינם בני עשרים שנה. ומשום זה כתוב, וידבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד. אם באוהל מועד, למה צריך לומר במדבר סיני, כי ידוע שאוהל מועד לא היה אלא במדבר סיני? אלא אחד לתורה, ז"א, ואחד למשכן, המלכות.

(ט) תורה ומשכן, היו באחד לחודש השני בשנה השנית, שזה גבורה והארת החכמה שבשמאל. כי ניסן הוא קו ימין וחסד, ואייר הוא קו שמאל וגבורה. והיו ימין ושמאל ביחוד. וחודש זה נקרא, חודש זיו. רמז לחודש והשנה, המאיר אל הלבנה, המלכות, כי עיקר שלמות המלכות מקו שמאל, חודש שני, ושנה שנית. כי אז נמצאים כל העולמות בשלמות, כמו המלכות, שהיא שורשם. בחודש הראשון יצאו ישראל

(א) וידבר ה' אל משה במדבר סיני, באוהל מועד. ויברא אלקים את האדם בצלמו. בשעה שהקב"ה ברא את האדם, עשה אותו בצורת העליונים והתחתונים, והיה כלול מכולם, והיה אורו מאיר מסוף העולם עד סוף העולם, והכול היו יראים מפניו.

(ב) ויש להסתכל בכתוב, ויברא אלקים את האדם בצלמו, בצלם אלקים ברא אותו. כיון שאמר בצלמו, מהו עוד בצלם אלקים ברא אותו? אלא הם שתי מדרגות, שהיה האדם כלול מזכר ונקבה. לכן לזכר נאמר, ויברא, ולנקבה נאמר, בצלם.

(ג) ומשום זה ב' פרצופים היו, זכר ונקבה, כמ"ש בסוף, זכר ונקבה ברא אותם. וכלול היה מב' צדדים. ואע"פ שהנקבה היתה נאחזת בצדו, היא בפני עצמה היתה כלולה ג"כ מב' צדדים, חסד ודין, להיות שלם בכל.

(ד) כיון שחטא, נתמעטו הפרצופים, והחכמה נסתלקה ממנו, ולא היה מסתכל אלא בדברי הגוף שלו. ואח"כ הוליד בנים, הַבָּל מעליונים, קָן מתחתונים, ולא נשאר מהם זרע בעולם, עד שהוליד שֵׁת, וממנו נשתל העולם.

(ה) ועכ"ז עולם התחתון לא נשלם, ולא היה שלם, ולא נמצא בקיומו, עד שבא אברהם, ונתקיים העולם. אבל לא נשלם, עד שאברהם נמצא בעולם ואחז בעולם בימין, חסד, כמי שאוחז בימינו של מי שנפל. בא יצחק, ואחז בידו של העולם בשמאל, בגבורה, ונתקיים העולם יותר. כיון שבא יעקב אחז באמצע, בגוף, קו האמצעי, ונכלל בב' הצדדים, בימין ובשמאל, ונתקיים העולם, ולא היה מתמוטט.

(ו) ועכ"ז לא נשתל העולם בשורשיו, עד שיעקב הוליד י"ב שבטים וע' נפש, ונשתל

קו האמצעי, שע"י המסך ממעט הג"ר דשמאל ומייחדו עם הימין, שאז מתמעטים אורות השמאל לממטה למעלה לו"ק בלי ג"ר, למחצית המדרגה. וזה מחצית השקל. אבל הארתו בשלמות, להיותו כלול בחסדים מב' הקווים.

משום שאין ברכה, חסדים, להיות השמאל בפרוד מימין, מברכה וחסדים. והכופר, שהוא מחצית השקל, הנמשך ממחצית מדרגת השמאל, להיותו כבר מיוחד עם הימין וקו האמצעי. בדרך זה אין מוות בחשבון, אלא אדרבא, כל השלימות בו. שתחילה ממשיכים החסדים, קו ימין, וממשיכים מחצית השקל מקו השמאל, ו"ק דחכמה, וממשיכים חסדים מקו האמצעי. ונמצאים חסדים מקו ימין מצד זה, וחסדים מקו אמצעי מצד זה. ואז אין שום דינים עוד בקו שמאל.

טו יברך את בית ישראל. אלה הנקבות, הנקראות בית, שלא עלו בחשבון. כי הנקבות לא נמנו במדבר. יברך את בית אהרן. משום שהם הכהנים, ומברכים את העם בעין טובה, בלב טוב, באהבת הלב. את בית אהרן, מרמוז לנשים, שמתברכות בברכתו של אהרן.

טז יברך יראי ה'. הלוויים, שמתברכים משום שיראים מה'. הקטנים עם הגדולים, אע"פ שהקטנים לא נכנסו בחשבון, כי לא נמנו אלא מעשרים ולמעלה, יתברכו יחד עם הגדולים.

יז לא נמצא מניין בישראל, שיתברכו ממנו, כמניין שנימנו במחצית השקל. כי מניין הזה להתברך היה, ולהשלים שלימות העולמות היה, שהיא השלימות הגדולה של יחוד החכמה בחסדים. ובמקום שהברכות יוצאות נימנו, שכתוב, באחד לחודש השני, שהוא זיו, הארת חכמה שבשמאל, של ברכות העולם, חסדים, שממנו יוצא הזיו לעולם.

ועל כן נקרא החודש השני, קו שמאל, בשם זיו, כי זיו הכול יוצא ממנו, הארת

ממצרים, חסד וקו ימין. ועתה נשלמו גם מחודש השני, גבורה וקו שמאל.

יוד ה' זכרנו יברך. יברך את בית. ה' זכרנו יברך, אלו הגברים, שהיו עולים בחשבון במדבר, שהקב"ה מברך אותם ומוסיף עליהם בכל פעם.

יא מי שאומר שבחו של חברו, מבניו או מכספו, צריך לברכו ולהודות על הברכות. מאין לנו? ממשה, שכתוב, והנכם היום ככוכבי השמיים לרוב. לאח"כ כתוב, ה' אלקי אבותיכם, יוסיף עליכם פְּכֶם אֵלֶּף פעמים, ויברך אתכם כאשר דיבר לכם. ב' ברכות היו. אחת, ה' אלקי אבותיכם. ואחת, לאחר כך, ויברך אתכם כאשר דיבר לכם. להודות עליהן, וברכות על ברכות.

יב אם מונה שבחו של חברו, ואינו מודה על הברכות, הוא נתפס תחילה מלמעלה, ניזוק מחמתו. ואם מברך אותו, מתברך עצמו מלמעלה. וצריך לברכו בעין טובה ולא בעין רעה. ובכל דבר רוצה הקב"ה אהבת הלב, בשעה שמברך. מי שמברך את חברו, רוצה הקב"ה, שיברכו בעין טובה ובלב טוב. ומי שמברך את הקב"ה, על אחת כמה וכמה שצריך עין טובה ולב טוב ואהבת הלב. משום זה כתוב, ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך.

יג אין הברכה שלמעלה שורה על דבר שנמנה. וישראל איך נמנו? אלא כופר לקחו מהם, והחשבון לא היה, עד שנאסף כל אותו הכופר, ועלה לחשבון. ובתחילה היו מברכים את ישראל, ואח"כ מנו אותו הכופר, ואח"כ חזרו וברכו את ישראל. נמצא שישראל נתברכו בתחילה ובסוף, ולא היה בהם מוות. **יד** למה עולה המוות ע"י המניין. אלא משום שברכה אינה שורה במניין, כיון שמתלקת הברכה, שורה עליו הס"א ויכול להיגזק. משום זה במניין לוקחים כופר ופדיון להעביר מעליו המוות.

המניין נמשך משמאל בלי ימין, חכמה בלי חסדים, שמשם נמשכים המחלוקת, החושך והמוות. ואין לו תקנה אלא ע"י

שורשיו. כי מוחין דז"א הושתלו בבינה, כמ"ש, שלוש יוצאים מאחד, אחד זוכה בשלושתם.

יט וישראל למטה היו מתברכים ממקום, שכל אלו הברכות יוצאות בו ואינן מתעכבות לצאת, ממלכות. כמ"ש, יברכך ה' מציון. וכתוב, כטל חרמון, שיוֹרד על הררי ציון, מלכות. וכתוב, כי שם ציווה ה' את הברכה חיים עד העולם. וזה הוא האור של העולם, כמ"ש, מציון מְקַלֵּל יופי אלקים הופיע. הופיע, פירושו מאיר. וכשמאיר הוא מאיר לכל העולמות.

כ וכשהאור הזה, הברכה וחיים, מתעורר, הכול בחיבור, בזיווג, הכול באהבה, הכול בשלימות, אז הוא שלום הכול, שלום שלמעלה ושלמטה. כמ"ש, יהי שלום בחילך שלווה בארמנותיך.

החכמה כלול בחסדים. שבהיותו מאיר רק ממטה למעלה, אינו נקרא אור אלא זיו. וע"כ כתוב, יברכך ה' מציון, ממלכות שבה מקום גילוי הארת החכמה. והכול דבר אחד. כי המלכות נבנית מהחודש השני, קו שמאל. וכתוב, כי שם ציווה ה' את הברכה חיים עד העולם. אשר הברכה היא חסדים, וחיים הם חכמה. כמ"ש, החכמה תְּחַיֶּה את בעליה.

יח ישראל מאיזה מקום הם מתברכים? אוי לעולם שאינם משגיחים, ובני אדם אינם מסתכלים בכבוד מלך העליון. בשעה שישראל נמצאים זכאים לפני הקב"ה, היו העולמות נמצאים באילן אחד עליון קדוש, ז"א, שבו מזון הכול. והוא היה מתברך ממקום, שכל הברכות מקובצים שם, מבינה, ובו הוא נטוע והושתלו

שמחו את ירושלים

ולהראות שמחה. כמ"ש, שמחו את ירושלים וגילו בה. וגילו בה, בזמן שישראל נמצאים בה.

כד בזמן שירושלים בשמחה, צריך האדם לשמוח, ולא בזמן הגלות. שמחו את ירושלים, שכתוב, עבדו את ה' בשמחה. ירושלים, השכינה, וצריכים לעבוד ולשמח אותה.

כה כתוב אחד אומר, עבדו את ה' בשמחה. וכתוב אחד אומר, עבדו את ה' ביראה, וגילו ברעדה. שישראל שורים בארץ הקדושה, אז עובדים לפני ה' בשמחה. שישראל שורים בארץ אחרת, אז צריכים לעבוד ביראה ולשמוח ברעדה. עבדו את ה' ביראה, זו כנסת ישראל, המלכות, בזמן שהיא בגלות בין העמים.

כו כי בשמחה תצאו. זו כנסת ישראל. שבכל זמן שהיא בגלות ושוכנת לעפר, אינה נקראת שמחה, עד שהקב"ה יבוא אליה ויקים אותה מן העפר, ויאמר, התערי

כא שמחו את ירושלים, וגילו בה כל אוהביה. כמה חביבה התורה לפני הקב"ה, כי בכל מקום שדברי תורה נשמעים, הקב"ה וכל צבאותיו כולם מקשיבים לדבריו. והקב"ה בא לדור עמו. כמ"ש, בכל מקום אשר אזכיר את שמי. ולא עוד, אלא ששונאיו נופלים לפניו.

כב מצוות התורה עליונות הן למעלה. בא אדם ועשה מצווה אחת, המצווה ההיא עומדת לפני הקב"ה ומתעטרת לפניו, ואומרת פלוני עשה אותי, ומן פלוני אני, משום שהוא עורר אותה למעלה. כי כמו שעורר את המצווה למטה, כן היא מתעוררת למעלה, ועושה שלום למעלה ולמטה, שגורם זיווג לז"א ומלכות, המכונים מעלה ומטה. **כג** שמחו את ירושלים. משום ששמחה אינה נמצאת, אלא בזמן שישראל נמצאים בארץ הקדושה, ששם מתחברת אשה בבעלה. ז"א ומלכות. ואז הוא שמחת הכול, שמחה של מעלה ושל מטה. ובזמן שישראל אינם נמצאים בארץ הקדושה, אסור לאדם לשמוח

מעפר קומי אורי, ויתחברו יחד. אז היא נקראת שמחה, שמחת הכול. ואז, בשמחה המטרוניתא לשמחה של סעודת המלך.

הדגלים

יהודה, למזרח, ת"ת. וההגָּאָה שעל המזבח היתה ג"כ תחילה בקרן דרומית מזרחית, חסד ות"ת. מחנה דן לצפון, כנגד המחנה של גבריאֵל, מחנה אפריים, ימה, למערב, כנגד המחנה של רפאל. וההגָּאָה שעל המזבח היתה ג"כ צפונית מערבית, גבורה ומלכות. הכל אחוז זה בזה, עד שהכל עולה ומתאחד בשם הקדוש הויה, שהוא תחילת הכל, י' דהויה, חכמה עליון על הכל ה"ר, בינה. קדושת הכל ו', ת"ת. הכל נכלל בו, ה"ת, מלכות. ארבע הדגלים, שבארבע רוחות, הם כנגד ארבעה מחנות שכינה: אוריאל, מיכאל, רפאל, גבריאֵל. דגל מחנה יהודה במזרח, ת"ת, קו האמצעי. אחריו ראובן בדרום, חסד, קו ימין. אחריו אפריים במערב, מלכות. אחריו דן בצפון, גבורה, קו שמאל. כל דגל כולל ג' שבטים, הרי הם י"ב. כנגד י"ב גבולים שבמלכות, הנחתמים מי"ב גבולים שבהויה.

לב ה' דהויה דו"א, מזרח, התחלת האור. הולך ומשוטט ומוציא הדרום, חסד. ודרום יוצא ותלוי בתחילת המזרח, י' דהויה, חכמה. ה' דהויה דו"א דרום, ממנה יוצא הדרום בעולם. כי ה' בינה, מבינה נמשך החסד, דרום. אלא ה', חכמה, נכנסת בתחילת המזרח, ומוציאה את החסד, והוא משתלשל ויוצא דרך הבינה לז"א.

לג ומן ה', תלויה דרום וצפון, ואותו שביניהם, שהוא קו האמצעי המייחדם. י' מזרח. י"ה, דרום וצפון תלויים בהם, דרום מן י', וצפון מן ה', ו' באמצע, המייחדם. וזה הוא בן זכר, ת"ת, בן י"ה, בין צפון לדרום. מי שנותן מיטתו בין צפון לדרום, יהיו לו בנים זכרים. כי בן זכר, ת"ת, בין צפון לדרום, כי ה' עלאה, בינה, בה תלויים צפון ודרום, ב' הקווים שבה. ובן הזכר, ת"ת, ביניהם, המייחדם, כמו יו"ה. אשר י' קו

כז ארבע מחנות של כנסת ישראל, חו"ג תו"מ, מיכאל, גבריאֵל, אוריאל, רפאל, שהם י"ב שבטים וי"ב גבולים סביב. כי בכל אחד מחו"ג תו"מ יש ג' קווים, והם י"ב. הכול כמו למעלה י"ב גבולים דו"א. כתוב, ששם עלו שבטים, שבטי יה. ששם עלו שבטים. י"ב שבטים, י"ב גבולים שלמטה במלכות, שעלו לי"ב גבולים דו"א.

כח שבטי יה. י"ה, חו"ב, עדות לישראל. ומשום זה כתוב, הראובני השמעוני, שיש י"ה בכל אחד. ה' מתחילה וי' בסוף. כי אילן העליון הקדוש, הויה, חתם אותם בחותם שלו, כמ"ש, ודמות פניהם פני אדם, ופני אריה אל הימין. אשר דמות אדם, מלכות, כלולה בכלם. וד' פנים לד' רוחות העולם, ונבדלים בצורתם, אריה, שור, נשר, וכולן כלולות באדם, מלכות. כי אריה, שור, נשר חג"ת, ופני אדם, מלכות, המקבלת מכולם וכולם כלולים בה.

כט מיכאל לימין, דרום. גבריאֵל משמאל, צפון. אוריאל לפניהם, מזרח. רפאל לאחוריהם, מערב. השכינה עליהם. שניים מדרום וצפון, ושניים ממזרח ומערב, ומלכות באמצע. כעין זה בארץ שלמטה, בדגלים, שניים מכאן, דגל מחנה יהודה ודגל מחנה ראובן. ושניים מכאן, דגל מחנה אפריים ודגל מחנה דן. וי"ה באמצע, שהם ב' לוחות העדות שבארון, שהלך באמצעם. **ל** כיון שנסעו דגלים של יהודה ושל ראובן, כתוב, ונסע אוהל מועד מחנה הלויים. ולאחר כך שני דגלים של אפריים ושל דן, ד' מחנות לד' רוחות העולם. ונמצאים י"ג, כי כל דגל כולל ג' שבטים, כי למטה הוא כמו למעלה, במלכות.

לא ובתחילה נסע דגל מחנה יהודה, מחנה אוריאל. ואח"כ דגל מחנה ראובן, כנגד המחנה של מיכאל. ראובן לדרום, חסד.

בזמן הנסיעה בלבד, שהוא גילוי הקווים בזה אחר זה. וכשגמרו נסיעתם, אז הם נחים, הארת החכמה אינה מתגלה. כמ"ש, ויהי בנסוע הארון, ויאמר משה, קומה ה' ויפוצו אויביך. כי גילוי הארת חכמה הוא קימה. ועם גילויה נפוצים כל הקליפות, כי הארת החכמה מברחה אותם.

אבל כשנגמרה הנסיעה, נאמר, ובנחה יאמר, שובה ה' רבבות אלפי ישראל. שזו הארת החסדים, המכונים רבבות, אלא מתוך שנקלטה בהם הארת החכמה מזמן הנסיעה, הם מכונים רבבות אלפי, כי אלפים רומזים על הארת חכמה, כמ"ש, וְאַלְפֵי חִכְמָה. ולפי שהנסיעות היו במדבר, מקום החיצונים, צריכים לשמירה יתרה, שלא יינקו מהם. ועד שלא ניגלה קו האמצעי, יש יניקה לדינים וחיצונים, הן בקו ימין והן בקו שמאל. כי אז יש מחלוקת ביניהם, והימין הוא ו"ק בחסרון ג"ר, והשמאל הוא בחכמה בלי חסדים, שהוא חושך, וכל החיצונים והדינים נמשכים ממנו.

וע"כ לא ניגלו מקודם הימין והשמאל, דרום צפון, אלא האמצעי ניגלה תחילה, שמייחד הדרום והצפון ומשלים שניהם. שקו הימין, חסדים, קונה ג"ר מהתכללות השמאל, וקו השמאל, חכמה, קונה חסדים מהתכללות הימין, ואז יכול להאיר. ומברחה כל החיצונים.

אמנם הכרעה זו של קו האמצעי נעשתה בין ב' קוים ימין שמאל של הבינה, שת"ת עלה לבינה ויחד אותם בדעת. ואז יצאו ג' קוים בבינה, שנקראים חכמה בינה דעת. וכיון שיצאו ג' קוים חב"ד בבינה מת"ת, ע"כ זכה הת"ת ג"כ בג' קוים אלו. ומטעם הוזה הלך תחילה דגל מחנה יהודה, במזרח, קו האמצעי, שהתחלתו בדעת הנעלם, בייחוד ימין ושמאל דאו"א. ואח"כ בייחוד ימין ושמאל דישסו"ת, שהוא דעת המגולה, המייחד ימין ושמאל, שלא תהיה בהם אחיזה לדינים וחיצונים.

ואחריו יצא החסד, עיקר פעולת קו האמצעי, להכריע את הימין ולהמשיך

ימין, בדרום. ו' קו האמצעי, שימינו לדרום, ושמאלו לצפון. ה' קו שמאל, בצפון. ה"ת דהויה, מערב, מלכות.

לד) ע"כ דרום נאחו במזרח, התחלת השמש, ותלוי בו. וע"כ מצד אבא, י', נאחו ותלוי חסד עליון. מצד אמא, ה', תלויה גבורה. נאחו הכל זה בזה.

לה) הקרנות של המזבח מסובבים. בא לו לקרן דרומית מזרחית, כי הדרום חיוזקו במזרח, בקו האמצעי, תחילת השמש, וכוחו של השמש בתחילתו. ואח"כ הוא בא לקרן מזרחית צפונית. כי אחר שהדרום, חסד, קיבל חזקתו של המזרח, אחר שקו אמצעי יחד דרום וצפון, האיר המזרח לצפון, והצפון נכלל בדרום, כי השמאל נכלל בימין ע"י קו האמצעי.

לו) ואח"כ בא לו לקרן צפונית מערבית. כי המערב, שהוא בה"ת, מלכות, נוטל מצפון. ע"כ הצפון הולך למערב, כי המלכות נבנית מקו שמאל. ואח"כ בא לקרן מערבית דרומית, שהמלכות הולכת להתחבר בדרום, להלביש החכמה בחסדים, כמו שהדרום תלוי במזרח, בקו האמצעי. וע"כ החיוזק שלו, שהוא מזרח, הולך תחילה, אף המערב כך הוא הולך להתאחו בדרום. והדרום, שהוא החיוזק שלו, הולך תחילה. כמ"ש, וימינו תחבקני, ימין דרום. משום זה היא יונקת מב' הצדדים מצפון ומדרום, שמאל וימין. כמ"ש, שמאלו תחת לראשי, וימינו תחבקני. שמאלו צפון, וימינו דרום.

למה נשתנה בדגלים סדר המדרגות: תחילה יהודה שבמזרח, ת"ת, הלך בראש כולם, אחריו ראובן שבדרום, חסד, אחריו אפריים שבמערב, מלכות, אחריו דן שבצפון, גבורה?

ולמה לא הלכו לפי סדר המדרגה: תחילה ראובן, חסד, אחריו דן שבצפון, גבורה, אחריו יהודה שבמזרח, ת"ת, אחריו אפריים שבמערב, מלכות?

כי הנסיעות שבמדבר היו לגלות הארת החכמה, כי אין הארת החכמה מתגלה אלא

שנסתמה ולא מגיעה לעולמות. דכר ונוקבא בחכמה זו נקראים או"א עלאין, י' דהויה. הארת החכמה המתפשטת בעולמות היא רק מבינה דע"ס דאו"י, השבה להיות חכמה, שדכר ונוקבא שלה נקראים ישו"ת, ה' דהויה. בדרך כלל י"ה דהויה ימין ושמאל. הו', קו אמצעי מכריע ומייחד אותם.

אמנם בדרך פרט, כשעולה הת"ת להכריע בין י"ה, עולה תחילה לייחד ימין ושמאל שבי' דהויה, או"א עלאין. ומיוחדם אין נמשכת חכמה, אלא חסד לבד. לפיכך מכונה דעת המייחדת או"א עלאין בשם דעת הנעלם.

ואח"כ בא ומייחד ימין ושמאל שבה' דהויה, ישו"ת, שהוא בינה השבה לחכמה. שע"י הדעת, המייחדת אותם, נמשכים חסדים וחכמה ביחד, כי בהם מתגלה החכמה. ולפיכך נקראת דעת זו דעת המגולה.

וזה אמרו, י' מזרח, שהי' דהויה, או"א עלאין, מאירים ע"י המזרח, שהוא דעת הנעלם המייחדם, כי תחילת האור היוצא ע"י יחוד הדעת בי' דהויה. שמזיווגם זה יוצא הדרום, חסד. משא"כ הצפון, חכמה, נעלם כאן. תחילת המזרח הוא דעת הנעלם, המתחיל מאו"א עלאין, וע"י זיווגו יוצא החסד לבד. אמנם החסד אינו יוצא ישר מאו"א עלאין לו"א, אלא, ה' דרום. כי החסד יוצא מבינה לו"א. שאו"א, י', נכנסים ומזדווגים ע"י דעת הנעלם, הנקרא תחילת המזרח, ומוציא החסד לו"א דרך ה' דהויה, בינה. כי כל מדרגה לא תוכל לקבל משהו, אלא ממדרגה הסמוכה לה, ולא מעלי עליונה.

ונתבאר, שהחסד, דרום, קו ימין, מתגלה ע"י תחילת המזרח, שהוא דעת הנעלם שבי' דהויה. ונמצא שהיחוד דג' קווים, לגלות חכמה וחסדים, אינו נוהג באו"א עלאין, י' דהויה, שמגלה שם רק קו ימין, אלא בישו"ת מתגלה הייחוד דג' קווים. ומן ה' דהויה, בינה, ישו"ת, מתגלים ג' קווים, דרום צפון ואמצעי, דעת המגולה,

החסדים, להלביש החכמה שבשמאל, שהיתה חושך מחסרון חסדים. וכיון שגילה החסדים, שהוא נסיעת דגל מחנה ראובן, יצאה אחריהם המלכות להיכלל בימין. כי המלכות נבנית תחילה מחכמה בלי חסדים, והיתה חושך. ע"כ אחר שניגלו החסדים, עם נסיעת מחנה ראובן בדרום, יצאה אחריו המלכות, שהיא דגל מחנה אפרים, להתלבש בחסדים.

וכיון שעיקר בניינה של המלכות הוא משמאל, ע"כ הלך אחריה דגל מחנה דן, שהוא משמאל. ולפיכך הקדים המזרח לדרום, משום שהמזרח מחזק את הדרום ומייחדו עם הצפון. וכיון שהוא המשלים את הדרום, הלך תחילה. ולפיכך הקדים המערב את הצפון, כדי שיהיו החסדים של דרום לפניו, והחכמה של צפון לאחוריו. כי כן היא המלכות בגדלותה, שחסדים הפנים שלה, וחכמה אחוריים שלה. ולפיכך הלך דרום לפניו, והצפון לאחריה.

ובדברים אלו מתבארים כל דברי המאמר. כי תחילה מבאר בדרך כלל, שי"ב גבולים שבמלכות נחתמים מי"ב גבולים דהויה דו"א. שי"ב גבולים שבמלכות כעין שלמעלה בו"א, חו"ג תו"מ שבכל אחת ג' קווים. ואח"כ מבאר בפרטות ד' החיות וד' המלאכים, שהם מרכבה להשכינה, שעליהם מתגלה הארת החכמה שבמלכות. ואח"כ מבאר היחס מד' דגלים שלמטה, למרכבה של המלכות שלמעלה. ואח"כ מבאר סדר הילוכם של הדגלים ביחס המרכבה של המלכות, שמזרח ודרום הולכים תחילה, ואח"כ מערב וצפון. ואח"כ מתרץ את השינוי שנעשה בדגלים, שהסדר: מזרח, דרום, מערב, צפון. ולא כתמיד: דרום, צפון, מזרח, מערב. שזה נמשך משורש י"ב גבולים שבאו"א, הו"י"ה, ששורשו ת"ת שעלה והכריע בין ב' קווי הבינה ונעשה שם דעת, נקרא ג"כ מזרח, להיותו מעיקרו ת"ת.

החכמה דימין, עצם החכמה, נמשכת מחכמה סתימאה, חכמה דע"ס דאו"י,

דשמאל מתלבשת בחסדים דימין. והמלכות, שהיא מעריב, נבנית בעיקר מקו שמאל. ואח"כ, חכמה שבה צריכה להתלבש בחסדים, דרום. וע"כ המערב מקבל מן הדרום. ונמצא עכשיו שהמערב, המלכות, פניה לדרום, כדי שמלכות תקבל חסד מן הדרום. כדי שתקבל הארת החכמה שבצפון. והרי זה דומה לנסיעת הדגלים, שדגל מחנה אפריים שבמערב, מלכות, פניה לדרום, כי נוסע אחר דגל מחנה ראובן שבדרום, כדי לקבל ממנו חסד, ואחריו הדגל של המלכות, נוסע דגל מחנה דן שבצפון, שהוא גבורה וקו שמאל, שהמלכות מקבלת ממנו חכמה. ונמצא, דגל מחנה אפרים שבמערב, פניו לדרום ואחריו לצפון, כנ"ל בהזאות המזבח. כי אין המלכות מקבלת מצפון, קו שמאל, אלא בכלים דאחוריים שלה. ובכלים דפנים מקבלת חסדים מקו ימין.

ונתבאר טעם הליכת הדגלים, שהיו מזרח תחילה, שהוא דעת הנעלם, שירות האור, שורש לאור החסד הניגלה מאו"א. וע"כ הולך אחריו הדרום, שהוא ענף שלו. ואחריו המערב, שהוא המלכות, שפניה צריכים להיות לדרום. ואחריו הצפון, שאחוריה של המלכות צריכים להיות לצפון. כמ"ש, שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. ותחת, בכל מקום פירושו אחוריים.

לז הקב"ה נותן מיטתו בין צפון לדרום, שמיטתו הוא המלכות. ונאחות בכו, בנ"א, שהוא שם בין דרום לצפון. וע"כ יש לבני אדם לתת מיטתם בין צפון לדרום, שימין המיטה יהיה לדרום, ושמאל המיטה לצפון. כמו עמידת ז"א בין דרום לצפון. וכך לימד אותי אבי, שנותנים להם בנים זכרים, משום שהוא נתכוון כלפי אמונה השלימה העליונה בשלימות הכל, אל הקב"ה, שהוא בין צפון לדרום, ואל כנסת ישראל, המלכות, שנקראת מטה, שהיא בין צפון לדרום, ודאי יהיו לו בנים זכרים.

לח ובכל דבר צריכים להראות מעשה, שיהיה כעין של מעלה. וכמו שמראה המעשה למטה, כך מתעורר עליו למעלה.

הממשיך חכמה וחסדים יחדיו, ע"י יחוד צפון ודרום זה בזה.

נתבאר, שהייחוד ע"י תחילת המזרח, המתגלה ב' דהויה, מגלה רק קו ימין, חסד, דרום. והייחוד הנעשה בה' דהויה ע"י דעת המגולה, מגלה צפון, קו השמאל, חכמה. כמ"ש, י' מזרח, ה' מגלה החסד בכוח מזרח, דעת הנעלם. ונמצא י"ה, דרום וצפון. תלויים ב"ה. שמזיווג ה' תלוי החסד, קו ימין, מקור החסדים, אבל קו שמאל נעלם בו. ומזיווג ה' מתגלה קו השמאל, צפון, בו גילוי חכמה דשמאל. נמצא שצפון תלוי בה'. ומבחינה זו נבחנים או"א קו ימין, וישסו"ת קו שמאל, י"ה, והו' באמצע, שהו' דהויה מזווגת אותם.

כמ"ש, שדרום, חסד, אחוז במזרח ותלוי בו כמו ענף בשורשו. כי דעת הנעלם, התחלת השמש, שעקרו ת"ת, הנקרא שמש ומזרח, אלא בעליתו ל"ה נעשה דעת. ובהתחלת הדעת באו"א עלאין נעשה שורש לגילוי החסד, שעל ידו מזדווגים או"א עלאין ומוציאים החסד. ובוה מובן למה הלך דגל מחנה יהודה שבמזרח, ת"ת, קודם דגל מחנה ראובן שבדרום, החסד. משום שהמזרח, תחילת המזרח, דעת הנעלם, השורש של גילוי החסד. והחסד, דרום, ענף שלו.

ומביא דוגמא מהזאות שעל המזבח: בתחילה מקדים הקרן דרומית מזרחית, משום שהחזיק של דרום, חסד, במזרח, ת"ת. שהוא התחלת השמש, דעת הנעלם, שע"י זיווגו מתגלה אור החסד. שעיקר כוח קו האמצעי, שמש, בהתחלתו, בדעת המייחד או"א עלאין להמשיך אור החסד. ואח"כ, מזרחית צפונית, אחר שהדרום לקח חזיקו מן המזרח, שנתגלה על ידו בייחוד דעת הנעלם ב' דהויה, מאיר המזרח, לגלות הצפון, השמאל. שהדעת, המזרח, בא ומיחד ימין ושמאל שבה' דהויה, ישסו"ת, שמייחוד הזה מתגלה ומאיר הצפון, בדעת הנגלה. צפון נכלל בדרום. ע"י המזרח, דעת הנגלה, נכללים ב' הקווים זה בזה, וחכמה

ה' אורי וישעי

לט ה' אורי וישעי, ממי אירא. כיון שאדם הסתכל באור העליון, והקב"ה האיר עליו, אינו מתיירא מעליונים ותחתונים. כמ"ש, ועליך יורח ה', וכבודו עליך יראה. ה' מעוז חיי, כיון שהקב"ה אוהו באדם, אינו

מתיירא בעולם מכל בעלי דינים. **מ** כתוב, ישמח אביך ואמך, ותגל יולדתך. ישמח אביך, הקב"ה. ואמך, כנסת ישראל, מלכות. ותגל יולדתך, יולדתך שלמטה, אמך בעולם הזה.

בידך אפקיד רוחי

מא בידך אפקיד רוחי, פדיתה אותי ה' אל אמת. אשרי האדם ההולך בדרכיו של המלך הקדוש, ואינו חוטא לפניו. כיון שנכנס הלילה אילן המוות שולט בעולם, ועץ החיים מסתלק למעלה למעלה, וכיון שאילן המוות שולט בעולם לבדו, כל בני העולם טועמים טעם מוות. כי השינה היא אחד משישים במיתה, משום שהאילן גורם, המלכות, השולטת לבדה בלי ז"א גורמת את זה. כי המלכות נקראת לילה.

מב ואדם צריך להקדים עצמו ולהפקיד בידו הנפש שלו, בפקדון. כפקדון שנותן לאחר, משכון, שאע"פ שמחויב לו יותר ממחירו של הפקדון, אינו חשוב להתאחו בריב עמו, כיון שמסר לו פקדון. ואם ממאן לתת לו פקדון, ודאי נבדוק אחריו, כי אינו מזרע קדוש, ואינו מבני אמונה.

מג כך אילן הזה, מלכות, שבני אדם מקדימים ונותנים לו נפשם בפקדון, כל נשמות של בני העולם לוקה. וכולם טועמים טעם מיתה, משום שאילן זה של מוות. שמלכות בפירוד מז"א, מעץ החיים, היא אילן המוות. ומשום שכל אלו הנפשות, אע"פ שכולן מתחייבות אליו, ואין ראוי להשיב הפקדון אל האדם, עם כל זה, כיון שכולן נמסרו לו בפקדון, הוא משיב כל הפקדונות לבעליהם.

מד אילן המוות אינו ראוי להשיב הפקדון לאדם, אלא בבוקר, שעץ החיים מתעורר בעולם, ואז כיון שעץ החיים מתעורר בעולם, ויוצאים כל בני העולם חיים, ואותו אילן המוות עוזב ומחזיר כל

הרי בני אדם רבים מקיצים משנתם בלילה והוחזרו להם החיים, בעוד שאילן המוות שולט? אלא עץ החיים עושה זאת, משום שכתוב, לראות היש משכיל דורש את אלקים. ולא יהיה לאדם פתחון פה, שיאמר, אם הייתי שולט בנפשי בלילה, הייתי קם ועוסק בתורה. זה נכון בישראל. אבל באומות העולם הגסים, שמקיצים משנתם בלילה?

מו כמו שיש למעלה, כן יש למטה. למעלה במלכות יש ימין ושמאל. אף למטה יש ישראל ועמים. ישראל נאחזים בימין, בקדושת המלך, עמים עכו"ם נאחזים בשמאל, ברוח הטומאה, שלמטה מכל המדרגות השמאל. וכל המדרגות אחוזות זו בזו, מלמטה, עד שתלויות בראש, בצד שמאל שלמעלה במלכות. ובאותו אופן שהראש נוסע למעלה, כמו זה נוסע גם כן הזנב, המדרגה האחרונה למטה, רוח הטומאה, משום שאחוז בו, כי הם אחוזים זה בזה, ממטה עד למעלה, כמו שלשלת. ומשום זה עמים עכו"ם, באותו אופן שצד הטומאה שלהם, כך הם מונהגים.

מז בלעם השתמש בכל המדרגות התחתונות, היורדות מצד שמאל של המלכות, והיה מסתכל במדרגה התחתונה, בזנב, והיה יודע מה שלמעלה, כי התחתונה אינה יכולה להתנהג אלא ע"י הראש. משום זה אמר, מה אֶקֶב, לא קֶבֶה אל, שראה למטה

כפוף לעפר, והזנב, המדרגה התחתונה, שולט. מי עשה שהזנב יתעלה למעלה וישלוט ויכה? הראש, שנתכופף למטה. ומי מנהיג את הזנב, ומי מסייע את הזנב לנסיעותיו? הראש, שאע"פ שכפוף לעפר, הוא מנהיג נסיעותיו של הזנב. משום זה כתוב, קולה כנחש ילך.

נא ושאר העמים, הנאחזים בזנב, עולים למעלה ושולטים ומכים, והראש כפוף לעפר. כמ"ש, נפלה לא תוסיף קום. ועם כל זה, הראש מנהיג את הזנב, ושומר אותו, כמ"ש, שמוני נוטרה את הכרמים. שהם עמים העכו"ם, שהם בזנב. **נב** מהו שאומר, ישראל לסגולתו? שלושה אבות נקראים סגולה, בין למעלה, חג"ת, ובין למטה, אברהם יצחק יעקב. וכעין זה, כהנים לויים ישראלים, כנגד חג"ת. והכל אחד. ואלו הם סגולתו של הקב"ה למעלה, וסגולתו של הקב"ה למטה. וכמ"ש, והייתם לי סגולה מכל העמים. מפני שיש בהם כהנים לויים ישראלים, הנקראים סגולה. ההפרש מישראל לעמים, שהעמים דבוקים בקו שמאל בלי ימין, וישראל דבוקים בג' קוים, חג"ת. ומשום זה הם סגולה מכל העמים. כי יחוד ג' קוים נקראים סגולה.

וידע, שראש העליון, השמאל שבמלכות, אינו נמצא בדין באלו הימים.

מח ואע"פ ששם אל, חסד עליון, הרי מלכות הקדושה לוקחת שם הזה כעין שלמעלה, והיא טוב וחסד בעולם הזה. ומשום זה נקראת בשם, אל. אלא שהוא זועם בכל יום, משום שנמצא בו דין. ובאותם הימים לא היה בו דין. ע"כ אמר בלעם, מה אָקב, לא קבה אל. **מט** אל שדי, שבו ספוק העולם, והוא אמר לעולם, די. שהוא יסוד, המשפיע די למלכות, הנקראת עולם. כי אל הזה, שהוא מלכות, מזדווגת עמו, ומשום זה נקרא, אל שדי, כלומר, אל דשדי. כי אל, שהוא מלכות, מזדווגת עם שדי, שהוא יסוד. וע"כ אמר, מה אָקב, לא קבה אל, על המלכות, הנקראת אל. וידע זה, משום שכמו שמתעורר הראש, שהוא מלכות, כך מתעורר התחתון, שהוא הזנב, רוח הטומאה. ובלעם הסתכל בזנב, וידע מה בראש.

נ קולה כנחש ילך. כי עתה שישראל בגלות, ודאי שהמלכות הולכת כנחש, כי דרך הנחש, כשכופף ראשו לעפר, הוא מעלה זנבו, והזנב שולט ומכה כל אלו הנמצאים לפניו. אף כך עתה, כשישראל בגלות, עושה המלכות כמו הנחש, שהראש

מטתו של שלמה בין צפון לדרום

לאמר. כך, בהשכינה, יברך לעולם. **נה** ואיך ראה, השכינה, והרי כתוב, ועיני ישראל כבדו מזוקן, הרומז גם לעיניים הרוחניות? יד ימין היתה זקופה כנגד אפריים, ונטתה השכינה כלפי אפריים, וישראל הריח ריח השכינה על ראשו, אז אמר, כך יברך ישראל, וראה שהיא במערב, שלא ראה בבחינת העיניים, אלא שראה בבחינת הריח, ממטה למעלה.

נו ודאי שהשכינה במערב, שתהיה בין צפון ודרום, ותתחבר בהגוף, ז"א, ז"ת, ולהיות עימו בזיווג אחד. והצפון, קו שמאל דו"א, מקבל אותה תחת ראשה. והדרום, קו

נד ונסע אוהל מועד מחנה הלויים. ואחר זה כתוב, ונסע דגל מחנה אפריים לצבאותם ימה. השכינה, השרויה במערב. אפריים שנסע במערב הוא המלכות, וע"כ נסע אחר דגל מחנה ראובן, שבדרום, חסד. כתוב, ויברכם ביום ההוא לאמר, כך יברך ישראל... וישם את אפריים. כך יברך ישראל, ישראל סבא.

נד יברך ישראל, ז"א, יברך כך, באפריים, שאתה במערב, השכינה. וכתוב, אני אל שדי פְּרָה וְרִבְיָה. הרי שהברכה היא בשכינה, שנקראת אל שדי. שראה עמו השכינה. ואז אמר, כך יברך ישראל

המנחה תלויה הגבורה והדין שורה, כנגד יצחק, גבורה, קו שמאל. נמצא מטה, מלכות, נתונה בכל יום בין צפון לדרום, בין תפילת שחרית, דרום, לבין תפילת מנחה, צפון. שתתחבר בזיווג הזה בגוף, ז"א, קו האמצעי. ומי שמסדר ומחבר המלכות בכל יום באופן הזה, ודאי הוא בן העולם הבא. שע"ז אמרו, כל האומר, תהילה לדוד, בכל יום, מובטח לו שהוא בן עולם הבא.

נט משום זה דגל מחנה אפריים ימה, במערב, בין צפון לדרום, דרום ראובן, דגל מחנה ראובן תימנה, צפון דן. אפריים, בין זה לזה, כי ראובן, דרום, לפניו, ודן, צפון, לאחוריו. נמצא המערב, אפריים, בין צפון לדרום.

ס סוד זה לאחינו יושבי הדרום. וכך שלחו לנו אחינו, מסדרי המאורות, בסודות הקשרים, הייחודים, שאתם רוצים לייחד ייחוד בסדר של קשר העליון, קבלו עליכם בכל יום עול מלכות הקדושה תחילה, ובזה תעלו עימה בקשר הקדוש של דרום, חסד, ותסבכו ד' רוחות העולם חו"ג תו"מ, עד שמתקשרים בקשר אחד, ובדרום, תקבעו המקום, ושם תשכנו, כעין סיבוב המזבח.

ימין דז"א, מחבק אותה. כמ"ש, שמאלו תחת לראשי, ששמאל, הארת החכמה, מקבלת ג"ר, ראש. וימינו תחבקני, מימין, חסדים, מקבלת הארת ז"ת שלה, שנקראות גוף. מיטתו שלשמה, המלכות, בין צפון לדרום, חסד וגבורה, כדי שתתחבר בגוף, ת"ת. ואז הם כלל אחד, שיתברך העולם. כל האומר, תהילה לדוד, ג' פעמים בכל יום, מובטח לו שהוא בן העולם הבא. שמזיווג תהילה, המלכות, שתמצא עם ז"א בכל יום בין צפון לדרום.

נז בא אדם בבוקר, מקבל עליו עול מלכות שמים בתשבות שאומר, תהילה לדוד וכל אלו הללויה, שהם סדר של עשר תשבות, של ע"ס דשם הקדוש. ומשום זה יש עשר פעם הללויה. ואח"כ מסיים בעשר תשבות, שהם, הללויה הללו אל בקדשו. איפה הם עשרה הללויה, והרי רק חמישה? כי רק ה' מזמורים מתחילים בהללויה? אלא כל תשבות מתחילה בהללויה ומסתיימת בהללויה.

נח ואח"כ ערך סידור השבת, או ישיר משה, ובזה מקבל עליו עול מלכות הקדוש. אח"כ משרה אותה בחסד, עם סיום התפילה, שתתקדש בו. כי תפילת שחרית היא כנגד אברהם, חסד, קו ימין. ואח"כ בתפילת

סימן הייחוד [סימנא דיחודא]

החיים, ת"ת. ולזיווג הדרום, במזרח, אבא עלאה, חכמה, הנקראת או"א עלאין. כי בן, ת"ת, מצד אבא בא, ששורש ת"ת בדעת הנעלם של או"א עלאין. ומשום זה ייחד מדרום למזרח, כי חיזוקו של דרום במזרח, בדעת הנעלם של או"א, שהוא תחילת המזרח. וע"כ צריך שיתקשרו יחד דרום ומזרח.

סג ומזרח המתקשר בצפון, באמא, בינה, הנקראת ישסו"ת, שממנה נמשך צפון, קו שמאל. משום שבינה משלים וממלא הנחלים והמבועים של מזרח, שהוא דעת הניגלה

סא מהו סימן לזיווג הייחוד? סימן החזק הוא סיבוב המזבח, ובא לקרן דרומית מזרחית, מזרחית צפונית, צפונית מערבית, מערבית דרומית. אבל אדם לא יכול לעשות כלום, עד שמקבל עליו עול מלכות הקדושה בתחילה, ונותן על עצמו עול הזה, ואיך שיבוא לדרום תחילה, שהוא חסד?

סב הרי בזה אמרתי לך הכל. כי ובא לו לקרן, אמרתי בתחילה, והקרן הוא מלכות, שזה הוא עול מלכות הקדושה. ואח"כ דרומית מזרחית, שיקשר הדרום, חסד, במזרח, ת"ת, קו האמצעי. כי במזרח עץ

ועתה היא נקראת בצפון סתם, באמא ובקו שמאל. ולאח"כ צריך לקשר אותה בדרום, חסד, וקו ימין, ששם קשר הכל. והגוף, ז"א, נמצא בו, כי ז"א נמשך מאבא, וע"כ הוא נכלל כולו בדרום, כמו אבא, והצפון נעלם בו. וע"כ מערבית דרומית.

סה ונמצאת קרן זו רומזת על מלכות ג' פעמים: אחד, שהאדם צריך לקבל עליו תחילה והקרן שלאחר כך, הוא לקשר המלכות בב' זרועות, דרום וצפון, ימין ושמאל, להתחבר בגוף, ת"ת, קו האמצעי, ושיהיה הכל אחד. וזה הוא הסדר של יחוד השלם, וכל צד וצד ייחד בקשר הראוי לו, ולא יחליף צד בצד אחר שאינו ראוי לו, כדי שלא יענש. מי שעושה יחוד הזה כראוי, אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם הבא, להיותו יודע לסדר שבחו של אדונו ויחוד אדונו. ולא עוד, אלא שהקב"ה משתבח בו. עליו כתוב, ויאמר לי עבדי אתה ישראל, אשר בך אתפאר.

והת"ת. וע"כ צריך ליחד מזרחית צפונית, לקשר המזרח בבינה. ואלו, מזרח וצפון, או"א שאינם מתפרשים לעולם, כי מזרח דעת דאבא עלאה, או"א עלאין. והדעת דאבא עלאה מתדבקת בדעת דאמא עלאה ובקו שמאל, צפון, המתגלה בה. ונאמר, באמא עלאה, צפונית, משום שהיא צפונה העליונה, ומן הצד שלה יוצא הצפון, קו שמאל. כי מצד אבא הצפון נסתר ונעלם, והדינים מתעוררים מן הצד שלה, אע"פ שהיא רחמים ושמחה. וכשאמא יוצאת, הצפון יוצא בה, וממנה הצפון מתגלה. כי אבא נכלל ונקשר בדרום, והצפון נעלם בו.

סד ואח"כ יבוא לקרן צפונית מערבית. כי מצד אבא יוצא הבן, ת"ת, מזרח. ומצד אמא, מצפון, יוצאת הבת, מלכות, מערב. ומשום זה צפונית מערבית, מצפון, אמא, למערב, מלכות. וזו קרן שבתחילה, שקרן הוא מלכות, שצריך לקבל עליו מקודם כל.

כוונת התפילה

סו עול מלכות בסדר השבחים של דוד, שהם סדר של עול מלכות, ובסדר שבחים זה משרה עליו עול. לאחר כך סדר תפילה דמיושב כנגד המלכות, וסדר תפילה דמעומד כנגד ז"א, לקשר אותם, ז"א ומלכות, ביחד.

סט אע"פ שהתפילה תלויה בדיבור, ובדיבור הפה, הכל תלוי בעיקר בתחילה במעשה, ולאח"כ בדיבור, ובדיבור הפה. מעשה שעושה אדם תחילה הוא כעין התפילה. ולא יתפלל אדם תפילה, עד שיראה מעשה תחילה כעין התפילה.

צ המעשה שבתחילה, הוא, בשעה שאדם קם משנתו, צריך לטהר עצמו תחילה, שיעשה צרכיו, ואח"כ יקבל עליו עול הזה, לפרוש על ראשו פרשות של מצווה. לאח"כ יקשור קשר הייחוד, שהם תפילין, תפילה של ראש ותפילה של יד, ולתקן אותם בקשר אחד בשמאל, ועל הלב. כמ"ש, שמאלו תחת לראשי. וכתוב, שימיני

לדוד, אליך ה' נפשי אשא, אלקי בך בטחתי. מה ראה דוד לסדר שבת זה כך, שכל השבחים שהם בסדר אלף בית כולם שלמים, וזה חסר, שאין בו ו' ולמה הוא סדר זה, לנפילת אפיים?

סז שנכנס הלילה, אילן התחתון, שהמוות תלוי בו, מלכות מצד הדין, פורש ענפיו ומכסה הכל. וע"כ נעשה חושך, וכל בני העולם טועמים טעם המוות. ואדם מקדים עצמו ונותן לו פקדון נפשו, ומפקידה בידו בפקדון למשך הלילה, שיחזירה לאור הבוקר. ומשום שלקח הנפש בפקדון, חוזר הפקדון לבעלו בשעה שבא הבוקר. וכשבא הבוקר, והפקדון חוזר אליו, צריך לברך את הקב"ה, שהוא נאמן העליון.

סח אחר שקם משנתו, נכנס לבית הכנסת, מעטר עצמו בתפילין, ומתכסה בכיסוי של ציצית, נכנס ומטהר עצמו תחילה בקורבנות, לאחר כך מקבל עליו

נתתי לך הנפש בפקדון, עתה שקשרתי הייחוד, ועשיתי המעשה והדיבור כראוי, והתוודיתי על חטאי, הרי נפשי מסורה לך ודאי. כלומר, שיקבל עליו מסירות נפש.

עד ויראה אדם את עצמו כאלו נפטר מהעולם, כי מסר נפשו למקום של מוות. משום זה אין ו' בסדר א"ב של אליך ה' נפשי אשא, כי ו' הוא עץ החיים, ז"א, ו' דהויה, וזה שמסר לו נפשו הוא אילן המוות, מלכות. ומלמדנו, שיש עוונות שאינם מתכפרים עד שאדם גיפטר מן העולם. כמ"ש, אם יכופר לכם העוון הזה עד תמותו. וע"כ נותן זה את עצמו ודאי למיתה, ומוסר נפשו למלכות, לא בפקדון כמו בלילה, אלא כמי שנפטר מן העולם.

עה ותיקון זה צריך להיות בכוונת הלב. ואז הקב"ה מרחם עליו ומכפר עוונותיו. אשרי האדם היודע לפתות ולעבוד אדונו ברצון וכוונת הלב. אוי לו למי שבא לפתות ריבונו בלב רחוק ולא ברצון. זה גורם לו להסתלק מן העולם לפני זמנו, בזמן שאילן הזה מתעורר בעולם לעשות דין.

עו וע"כ צריך האדם להדביק נפשו ורצונו באדונו, ולא יבוא אליו ברצון שקר. משום שכתוב, דובר שקרים לא ייכון לנגד עיניי. שמתקן עצמו למסירת נפש, בנפילת אפיים, וליבו רחוק מהקב"ה, יוצא קול ואומר, לא ייכון לנגד עיניי. זה רוצה לתקן את עצמו, לא פון, איני רוצה שיתקן. כל שכן אם בא ליחד השם הקדוש, ואינו מייחדו כראוי.

עז אשרי חלקם של הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא. עליהם כתוב, ובאו וראו את כבודי. וכתוב, אך צדיקים יודו לשמך. אשרי חלקם של ישראל, שהם מתדבקים בהקב"ה, שכתוב, ואתם הדבקים

כחותם על לבך, כחותם על זרועך. כלומר תפילה של יד, המלכות שניתנה על הזרוע כנגד הלב. וזה הוא המעשה, שצריך לעשות בתחילה.

עא לאחר כך, בשעה שאדם נכנס לבית הכנסת, יטהר עצמו תחילה בקורבנות, בדיבור הפה, שיאמר פרשת הקורבנות. ואח"כ יקבל עליו עול מלכות, לפרוש על ראשו בשבחים של דוד המלך, כעין המעשה של הפרוש על ראשו פרשות של מצווה, כנגד המעשה דציצית. ולאח"כ תפילה דמיושב, כנגד המעשה של תפילה של יד, המלכות. ולאח"כ תפילה דמעומד, ז"א, כנגד המעשה של תפילין של ראש. זה כנגד זה, המעשה צריך להיות כעין הדיבור, כי במעשה ודיבור תלויה התפילה.

עב ואם פוגם המעשה, אין הדיבור מוצא מקום לשרות עליו, והוא אינה תפילה, ואדם ההוא נפגם למעלה ולמטה. כי צריכים להראות מעשה ולדבר עליו דיבור, שזו היא תפילה שלימה. אוי לאדם שפוגם תפילתו, עבודת אדונו. עליו כתוב, כי תבואו לראות פני, גם כי תרבו תפילה אינני שומע. כי במעשה ובדיבור תלוי הדבר.

עג כיון שהאדם עשה תפילתו באופן הזה במעשה ובדיבור, וקָשַׁר קָשַׁר הייחוד, נמצא שעליונים ותחתונים מתברכים על ידו. אז, אחר שגמר תפילת העמידה, צריך האדם להראות את עצמו, כאלו נפטר מן העולם. שהרי נפרד מעץ החיים, ז"א, שהוא תפילת העמידה, ואסף רגליו אל אותו אילן המוות, שהחזיר לו פקדונו, שהחזיר לו נפשו בבוקר, כמ"ש, ויאסוף רגליו אל המיטה. כי כבר התוודה על חטאיו והתפלל עליהם, עתה צריך להיות נאסף אל אותו אילן המוות, וליפול על פניו, ויאמר אליו, אליך ה' נפשי אשא. בתחילה, כשהלכתי לישון,